

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 28 maj 2018

Tid:

kl. 16:00-22:48

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-14, §§16-29

Justerat den 4 juni 2018

Anslaget den 5 juni 2018

Eva-Louise Erlandsson Slorach

Margareta Björk

Mats Berglund

Ulrika Gunnarsson
Sekreterare

**§ 1
Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 4 juni 2018.

§ 2
Bordläggning av interpellationer

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 24, 26 - 29 för år 2017.

§ 3

**Nr 2017:30 av Erik Slottner (KD) angående stadens
koncessionsavtal för allmänna toaletter och cykelpumpar
2017/002001**

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Erik Slottner (KD) har ställt en interpellation angående stadens koncessionsavtal för allmänna toaletter och cykelpumpar. Kommunfullmäktige beslutade den 29 januari 2018 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Helldén (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Erik Slottner och borgarrådet Helldén.

§ 4
Bordläggning av interpellation

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger interpellation nr 1 för år 2018.

§ 5

**Nr 2018:2 av Lars Svärd (M) om ökad otrygghet i
Stockholms stad**

KS 2018/642

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Lars Svärd (M) har ställt en interpellation om ökad otrygghet i Stockholm. Kommunfullmäktige beslutade den 23 april 2018 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Wanngård (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Lars Svärd, borgarrådet Wanngård, Sissela Nordling Blanco och borgarrådet Brinck.

§ 6

**Nr 2018:3 av Bo Arkelsten (M) om utsatta områden i
Stockholms stad**

KS 2018/643

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Bo Arkelsten (M) har ställt en interpellation om ökad otrygghet i Stockholm. Kommunfullmäktige beslutade den 23 april 2018 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Wanngård (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Bo Arkelsten, borgarrådet Wanngård, Anna Rantala Bonnier och borgarråden Brinck och Helldén.

**§ 7
Bordläggning av interpellationer****Beslut**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 4 - 7 för år 2018.

§ 8
Ny interpellation

Följande interpellation anmäls:

Nr 2018:8 av Erik Slottner (KD) om arbetet med Sociala
Insatsgrupper (SIG) i Stockholms stad. Rotel VI
Dnr KS 2018/801

Beslut

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

§ 9 **Frågestund**

Fråga 1

Borgarrådet Brinck (M) ställer en fråga om framkomligheten.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

Fråga 2

Björn Ljung (L) ställer en fråga om domstolsbeslut om Nobelcenter.

Borgarrådet Valeskog (S) svarar på frågan.

Fråga 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga. Kommer Stockholms stad åter anställa sommarjobbare för att sprida information som kan tolkas som politisk propaganda?

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 4

Karin Ernlund (C) ställer en fråga om städning av parker.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

Fråga 5

Erik Slottner (KD) ställer en fråga om Nobelhuset.

Borgarrådet Valeskog (S) svarar på frågan.

Fråga 6

Borgarrådet Brinck (M) ställer en fråga om östlig förbindelse.

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 7

Patrik Silverudd (L) ställer en fråga om framkomlighet i innerstaden.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

**§ 10
Anmälningar****Beslut**

Anmälningarna godkänns.

Skrivelser som har inkommit till kommunfullmäktige under tiden den 8 maj 2018 – den 28 maj 2018 och delgivits berörda organ anmäls.

**§ 11
Närvaro**

Närvaro antecknas enligt **bilaga 1**.

**§ 12
Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 4 juni 2018.

§ 13**Valärende i kommunfullmäktige: Fyllnadsval**

28 maj 2018

KS 2018/259

Beslut

1. Avsägelse och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige 28 maj 2018 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.

§ 14**Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning och Översyn av stadens budget- och skuldrådgivning**

Förslag från socialnämnden

2017/001651

Beslut

1. Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Tidigare riktlinjer (dnr 114-1193/2011) upphör därmed att gälla.
3. Översyn av stadens budget- och skuldrådgivning, bilaga 3 till utlåtandet, godkänns.
4. Socialnämnden ska planera och genomföra en utbildning i användandet av ärendehanteringssystemet Boss.
5. Socialnämnden får i uppdrag att utforma ett förslag om hur staden kan arbeta med utåtriktade och förebyggande insatser.
6. Socialnämnden får i uppdrag att precisera verksamhetens innehåll och uppdrag.
7. Budget- och skuldrådgivningen är fortsatt lokalt organiserad. Stadsdelsnämnderna ansvarar för den lokala utformningen och eventuellt samarbete med andra stadsdelsnämnder.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller riktlinjer för budget- och skuldrådgivning och Översyn av stadens budget- och skuldrådgivning.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Lindhagen.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 16**Central entreprenadupphandling av vård- och omsorgsboenden 2019 - Mårtensgården och Guldbrällöshemmet**

Förslag av Äldrenämnden om vård- och omsorgsboenden att ingå kommande central upphandling av entreprenad drift KS 2018/670

Beslut

1. Mårtensgården och Guldbrällöshemmet ska ingå i central entreprenadupphandling år 2019.
2. Äldrenämnden ska ansvara för genomförande av centralupphandling av entreprenad drift för de vård- och omsorgsboenden som anges i ärendet.
3. Äldrenämnden får justera antalet boenden om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara uppenbart olämpligt att inkludera boendet, eller om något ytterligare boende ska läggas till i upphandlingen.

Jäv

Patrik Silverudd (L) deltar inte i ärendets behandling eller beslut.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller central entreprenadupphandling av vård- och omsorgsboenden 2019 - Mårtensgården och Guldbrällöshemmet.

I debatten yttrar sig Ann-Katrin Åslund, Mariana Moreira Duarte, Erik Slottnér, Anders Göransson, Mirja Räihä, Karin Ernlund, Ewa Larsson, borgarrådet Boucher, Dennis Wedin, Alexandra Mattsson Åkerström och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Mirja Räihä (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Ann-Katrin Åslund (L), Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas

och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**Strategi för en äldrevänlig stad**

Förslag från äldrenämnden

2017/001979

Beslut

Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program, enligt bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller strategi för en äldrevänlig stad.

Utlåtandet sambehandlas i gemensam överläggning med utlåtande dnr 2016/001848 Inför en årligen återkommande Äldreveckla i Stockholm och med dnr 2017/000494 Mer innovation i byggandet av äldreboenden.

I debatten yttrar sig borgarrådet Boucher, Mikael Valier, Dennis Wedin, Mirja Räihä, Ann-Katrin Åslund, Åke Askensten, Hans Tjernström och Britt Tryding.

Förslag till beslut

Borgarrådet Boucher (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Dennis Wedin (M), Ann-Katrin Åslund (L), Hans Tjernström (C) och Mikael Valier (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18**Inför en årligen återkommande Äldreveckan i Stockholm**

Motion (2016:123) av Sofia Modigh (KD)

2016/001848

Beslut

Motion (2016:123) av Sofia Modigh (KD) om att införa en årligen återkommande Äldreveckan i Stockholm anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om att införa en årligen återkommande Äldreveckan i Stockholm.

Utlåtandet sambehandlas i gemensam överläggning med utlåtande dnr 2017/001979 Strategi för en äldrevänlig stad och med dnr 2017/000494 Mer innovation i byggandet av äldreboenden.

I debatten yttrar sig borgarrådet Boucher, Mikael Valier, Dennis Wedin, Mirja Räihä, Ann-Katrin Åslund, Åke Askensten, Hans Tjernström och Britt Tryding.

Förslag till beslut

Borgarrådet Boucher (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Dennis Wedin (M), Ann-Katrin Åslund (L), Hans Tjernström (C) och Mikael Valier (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Mer innovation i byggandet av äldreboenden**

Motion (2017:15) av Dennis Wedin (M)

2017/000494

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om mer innovation i byggandet av äldreboenden.

Utlåtandet sambehandlas i gemensam överläggning med utlåtande dnr 2017/001979 Strategi för en äldrevänlig stad och med dnr 2016/001848 Inför en årligen återkommande Äldreveckla i Stockholm.

I debatten yttrar sig borgarrådet Boucher, Mikael Valier, Dennis Wedin, Mirja Räihä, Ann-Katrin Åslund, Åke Askensten, Hans Tjernström och Britt Tryding.

Förslag till beslut

Borgarrådet Boucher (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Dennis Wedin (M), Ann-Katrin Åslund (L) och Hans Tjernström (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20

Rapportering av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen för kvartal 4 år 2017, äldreomsorg

KS 2018/673

Beslut

Rapportering av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, kvartal 4 år 2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller rapportering av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen för kvartal 4 år 2017, äldreomsorg.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21

Äldreombudsmannens rapport 2017

2017/001814

Beslut

Äldreombudsmannens rapport, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Äldreombudsmannens rapport 2017.

I debatten yttrar sig borgarrådet Boucher, Dennis Wedin, Åke Askensten, Mikael Valier, Martin Hansson, Ann-Katrin Åslund och Hans Tjernström.

Förslag till beslut

Borgarrådet Boucher (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22

Överenskommelse om exploatering för bostäder m.m. inom del av Stadshagen 1:1 och Stadshagen 1:5, Gladan 3, Glädjen 9 och Mariedal 1 i Stadshagen samt försäljning av mark inom Stadshagen 1:1, Gladan 3 och Gångaren 13
Genomförandebeslut

KS 2018/489

Beslut

1. Exploateringsnämnden medges rätt att genomföra exploatering inom del av Stadshagen 1:1 och Stadshagen 1:5, Gladan 3, Glädjen 9 och Mariedal 1 omfattande investeringsutgifter om 693 miljoner kronor, investeringsinkomster om 48 miljoner kronor och försäljningsinkomst om 1 307 miljoner kronor.
2. Utgifterna för 2018 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2019.
3. Försäljning av mark inom Stadshagen 1:1, Gladan 3 och Gångaren 13 med en sammanlagd försäljningsinkomst om cirka 210 miljoner kronor godkänns.
4. Exploateringsnämnden medges rätt att teckna erforderliga avtal.

Reservation

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller överenskommelse om exploatering för bostäder m.m. inom del av Stadshagen 1:1 och Stadshagen 1:5, Gladan 3, Glädjen 9 och Mariedal 1 i Stadshagen samt försäljning av mark inom Stadshagen 1:1, Gladan 3 och Gångaren 13.

I debatten yttrar sig Stefan Hansson och Christina Linderholm.

Förslag till beslut

Stefan Hansson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Christina Linderholm (C) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt Centerpartiets ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23**Överenskommelse om exploatering med försäljning av mark för bostäder inom del av fastigheterna Vasastaden 1:16 och 1:45 (blivande kv. Coimbra och Oxford) i Hagastaden med Byggnadsfirman Erik Wallin AB**

Genomförandebeslut

Hemställan från Exploateringsnämnden

KS 2018/707

Beslut

1. Överenskommelse om exploatering med försäljning av mark för bostäder inom del av fastigheterna Vasastaden 1:16 och 1:45 (blivande kvarteren Coimbra och Oxford) i Hagastaden med Byggnadsfirman Erik Wallin AB och med en preliminär försäljningsinkomst om 273 miljoner kronor godkänns i enlighet med bilaga 1 och 2 till utlåtandet.
2. Exploateringsnämnden medges rätt att träffa erforderliga avtal.
3. Exploateringsnämnden ska i övrigt beakta vad som framgår av detta utlåtande.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller överenskommelse om exploatering med försäljning av mark för bostäder inom del av fastigheterna Vasastaden 1:16 och 1:45 (blivande kv. Coimbra och Oxford) i Hagastaden med Byggnadsfirman Erik Wallin AB.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 24**Inrättande av Rågsveds naturreservat**

Genomförandebeslut

KS 2018/652

Beslut

1. Exploateringsnämnden medges rätt att inrätta naturreservat inom Älvsjö 1:1 och Örby 4:1 omfattande investeringsutgifter om 54,9 mnkr. Utgifterna för 2018 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2019.
2. Naturreservat för Rågsveds naturreservat med det syfte, de föreskrifter och den avgränsning som framgår av bilaga 2 med underbilagor till utlåtandet inrättas.
3. Skötselplan enligt bilaga 3 med underbilagor till utlåtandet för Rågsveds naturreservat fastställs.
4. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska utreda förutsättningar för skapandet av en publik verksamhet i Snösätra industriområde.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller inrättande av Rågsveds naturreservat.

I debatten yttrar sig borgarråden Luhr och Larsson, Karin Ernlund, Rikard Warlenius, borgarrådet Valeskog, Björn Ljung, Erik Slottnér, Stefan Hansson, Johanna Andersson, Micke Seid, Anders Lindell, Cecilia Obermüller, Britt Tryding och Jessica Jorntun.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Björn Ljung (L), Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 25**Modernisering av reningsanläggning och renovering av bassäng samt relaxavdelning i Högdalens sim- och idrottshall**

Reviderat genomförandebeslut

Hemställan från fastighetsnämnden och idrottsnämnden
KS 2018/594**Beslut**

1. Fastighetsnämnden medges rätt att fortsatt genomföra modernisering av reningsanläggning och renovering av bassäng samt relaxavdelning i Högdalens sim- och idrottshall till en investeringsutgift om 160,0 mnkr.
2. Utgifterna för 2018 ska inrymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2019.
3. Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska i övrigt beakta vad som framgår av utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Per Ossmer (-) reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller modernisering av reningsanläggning och renovering av bassäng samt relaxavdelning i Högdalens sim- och idrottshall.

I debatten yttrar sig Sophia Granswed Baat, Anders Lindell, Stefan Hansson, Per Ossmer, Mehdi Oguzsoy, Mikael Valier, Karin Ernlund, Joar Forssell och borgarrådet Larsson.

Förslag till beslut

Stefan Hansson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Sophia Granswed Baat (M), Joar Forssell (L), Karin Ernlund (C) och Mikael Valier (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Per Ossmer (-) ansluter sig till Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26**Program för City, Norrmalm och Östermalm**

Hemställan från Stadsbyggnadsnämnden

KS 2018/402

Beslut

1. Ärendet ska avgöras idag.
2. Program för City, i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller program för City, Norrmalm och Östermalm.

I debatten yttrar sig borgarrådet Valeskog, Christina Linderholm, Rickard Wall, Cecilia Obermüller, borgarrådet Larsson, Martin Hansson, Erik Slottner, Björn Ljung, och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen att ärendet återremmiteras.

Björn Ljung (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen att ärendet återremmiteras.

Christina Linderholm (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets ersätтарыtrande i kommunstyrelsen att ärendet återremmiteras.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden prövar förslagen om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden konstaterar därefter att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27**Detaljplan för Stadshagen 1:1 i stadsdelen Stadshagen (1775 lägenheter, nya parker och torg, kommersiella lokaler, skola, fem förskolor, fotbollsplaner, tennishall och parkeringsgarage), DP 2013-08100-54**

KS 2018/532

Beslut

Detaljplan för Stadshagen 1:1 i stadsdelen Stadshagen (1775 lägenheter, nya parker och torg, kommersiella lokaler, skola, fem förskolor, fotbollsplaner, tennishall och parkeringsgarage), DP 2013-08100-54, antas.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Detaljplan för Stadshagen 1:1 i stadsdelen Stadshagen (1775 lägenheter, nya parker och torg, kommersiella lokaler, skola, fem förskolor, fotbollsplaner, tennishall och parkeringsgarage), DP 2013-08100-54.

I debatten yttrar sig borgarrådet Valeskog, Erik Slottner, Christina Linderholm, borgarrådet Larsson och Björn Ljung.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Christina Linderholm (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 28
Bordläggning av ärenden

Beslut

Ärende 34 – 64, 66 – 119 och 121 – 158 på kungörelsen
bordläggs.

**§ 29
Nyväckta motioner**

Under tiden 8 maj 2018 till 28 maj 2018 väcktes följande motioner:

1. Motion av Martin Westmont (SD) om att förbättra elevhälsan på Stockholms stads grundskolor.
Dnr KS 2018/807
2. Motion av Joar Forssell (L) om hyrköp och flexibelt ägande.
Dnr KS 2018/889

Närvarolista

upprättad vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 28 maj 2018

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
95	Erlandsson Slorach, Eva-Louise (Ordf)	§§ 10 – 15, 24 - 29	S	15:59	22:47
77	Björk, Margareta (1:e v Ordf)	§§ 1 – 8, 16 - 20	M	15:59	22:47
86	Berglund, Mats (2:e v Ordf)	§§ 9, 21 - 23	MP	15:59	22:47
102	Abdullahi Ali, Nassir		S	17:54	19:50
100	Ali, Amne		S	17:53	22:47
90	Antonsson, Maria	Ahlborn, Max	MP	17:52	22:47
97	Arell, Lars		S	17:48	22:46
35	Arkelsten, Bo		M	15:59	22:47
53	Askensten, Åke		MP	17:27	22:46
45	Avci, Gulan	Forssell, Joar	L	18:02	22:47
87	Azizoglu, Halit		MP	15:59	22:47
23	Bjuggren, Emilia	Öberg, Kristina	S	17:20	22:47
8	Boucher, Torun		V	16:48	22:46
39	Brege, Johan		M	16:57	22:47
24	Burell, Olle	Lindgren, Jimmy	S	16:43	22:47
28	Carlstedt, Rana		S	17:49	22:47
80	Danielsson, Maria		-	15:59	22:47
31	Delgado, Lorena		V	17:21	22:47
20	Edholm, Lotta		L	17:52	19:50
33	Elffors Sjödin, Christina		M	17:37	22:47
18	Elfvén, Anne-Lie		L	17:19	22:46
98	Elmgren, Claes		S	17:55	22:47
105	Ericson, Malin	Rantala Bonnier, Anna	FI	16:16	22:46
47	Erlund, Karin		C	16:05	22:47
14	Fernell-Ingelström, Yvonne		M	17:40	22:46
56	Goriya, Abdo	Stavling, Margareta	S	16:29	22:47
72	Granswed Baat, Sophia		M	17:59	22:47

10	Grimfors, Alexandra	Tryding, Britt	M	18:02	22:47
25	Gustafsson, Karin		S	17:59	22:47
13	Gustavsson, Berthold		M	16:13	22:46
60	Göransson, Anders		S	16:34	22:47
82	Haglund, Margareta		-	17:05	22:15
91	Hansson, Martin		MP	17:55	22:47
26	Hansson, Stefan		S	16:04	22:47
49	Helldén, Daniel		MP	15:59	22:47
12	Häggman, Börje		M	16:05	22:47
69	Jilmstad, Lars		M	16:37	19:29
42	Johansson Metso, Frida		L	18:02	22:46
36	Järkeborn, Christoffer		M	17:52	22:46
41	Jönsson, Jan		L	17:01	22:47
40	Jönsson, Peter		M	17:57	22:47
104	Kasirga, Kadir		S	17:25	22:46
101	Kevir, Bawer		S	18:02	22:46
64	Kratz, Tina		V	16:26	22:46
6	König Jerlmyr, Anna	Brinck, Cecilia	M	15:58	22:46
54	Larsson, Ewa		MP	17:57	22:46
5	Larsson, Joakim		M	16:47	22:47
71	Lind, Mikael		M	17:57	22:47
29	Lindblom, Clara	Johansson, Tobias	V	17:40	22:47
48	Linderholm, Christina		C	15:59	22:47
50	Lindhagen, Åsa		MP	17:53	22:47
9	Livh, Ann-Margarethe		V	17:57	22:47
17	Ljung, Björn		L	16:55	22:46
88	Luhr, Katarina		MP	16:01	22:47
66	Lutz, Kristina		M	17:49	22:47
55	Malm, Erik	Jorntun, Jessica	MP	17:56	22:47
62	Mattsson Åkerström, Alexandra		V	17:58	22:46
16	Modigh, Sofia	Valier, Mikael	KD	17:06	22:46
94	Moreira Duarte, Mariana		MP	16:09	22:46
61	Mäkinen Andersson, Mervi		S	17:38	22:47
46	Naddebo, Jonas	Tjernström, Hans	C	17:39	22:47

68	Nilsson, Johan		M	18:07	22:46
107	Nordling Blanco, Sissela		FI	16:24	22:47
38	Nordström, Markus	Nilsson, Jonas	M	17:29	22:47
63	Nylander, Jackie	Engel, Ann Mari	V	17:27	22:46
52	Obermüller, Cecilia		MP	16:36	22:46
30	Oguzsoy, Mehdi		V	17:58	22:46
83	Ossmer, Per		-	17:47	22:13
76	Paccamonti, Johan		M	17:44	22:47
106	Palm, Lisa	Andersson, Johanna	FI	15:59	22:47
103	Päärni, Mia	Said, Suleiman	S	17:42	22:47
59	Rashid, Salar		S	17:26	22:47
89	Rasmusson, Magda	Åberg, Elina	MP	17:24	22:47
70	Redin, Jennyfer	Erbe, Torbjörn	M	17:43	22:46
96	Rindevall, Ellinor		S	16:34	22:47
27	Räihä, Mirja		S	17:07	22:46
92	Seid, Micke		MP	17:35	22:47
44	Silverudd, Patrik		L	16:55	22:47
32	Sjö, Johanna		M	17:59	22:47
73	Sjölander, Henrik		M	17:33	22:46
15	Slottner, Erik		KD	16:04	22:46
43	Smedberg Palmqvist, Isabel		L	17:59	22:46
57	Stiernstedt, Fredrik	Kato, Birger	S	16:00	22:47
74	Ström, Andrea		M	17:58	22:47
67	Sundin, Bo	Persson, Ole-Jörgen	M	17:31	22:46
34	Svärd, Lars		M	16:01	18:34
75	Tigerström, Jan		M	17:54	22:46
99	Tofvesson, Mathias		S	17:42	22:47
93	Tovatt, Lorentz	Akselsson Le Douaron, Ingegerd	MP	17:55	22:46
51	Uzel, Derya	Lindell, Anders	MP	17:51	22:46
22	Valeskog, Jan		S	16:46	22:47
81	Wall, Rickard		-	17:23	22:47
21	Wanngård, Karin		S	16:01	19:28
65	Warlenius, Rikard		V	17:39	22:47
37	Wedin, Dennis		M	17:57	22:47

85	Westmont, Martin		SD	16:50	22:47
7	Wiklund, Sebastian	Stenudd, Sara	V	16:12	22:46
19	Åslund, Ann-Katrin		L	17:25	22:46
58	Östberg Svanelind, Maria	Näslund, Inga	S	17:47	22:46

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 28 maj 2018

§ 3 Nr 2017:30 av Erik Slottnér (KD) angående stadens koncessionsavtal för allmänna toaletter och cykelpumpar

Anförande nr 1

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

E r i k S l o t t n é r (KD): Fru ordförande! Jag kan väl börja med att erkänna att jag borde ha hittat på en något hetare rubrik på interpellationen för att få den lite mer intresseväckande, men jag kanske kan göra ett intresseväckande inlägg här i stället eftersom det ändå är en viktig fråga för stadsmiljön och för stockholmarna. Det gäller tillgängligheten till offentliga toaletter. Jag har därför ställt en interpellation till Daniel Helldén om den upphandling av offentliga toaletter som staden genomförde 2015 och som löper under tio år.

Bolaget som vann upphandlingen, JCDecaux, skulle enligt det här avtalet placera ut 70 toaletter och 87 pumpstationer, och i gengäld skulle de få 350 reklamplatser. Nu visar det sig, tre år efter att avtalet slöts, att endast 37 av de totalt 70 utlovade toaletterna finns på plats. Det är mycket möjligt att de nu under våren är ytterligare någon toalett som har placerats ut sedan svaret kom i januari, men tre år efter att det här tioåriga avtalet slöts är det bara drygt hälften av toaletterna som är utplacerade. Det måste ändå anses vara ett stort misslyckande att resultatet inte har blivit bättre.

Nu försvarar sig borgarrådet och säger att det har varit både dyrare och mer komplicerat än vad man hade väntat sig att placera ut toaletterna. Det beror på att stadsdelarna önskar toaletter på stenlagda torg och vid parklekar. Då undrar jag: Var trodde borgarrådet att stadsdelarna ville ha toaletterna utplacerade någonstans? I skogen? Det är klart att man vill ha dem där människor är, nämligen på offentliga platser, på torg eller vid parklekar. Det hade jag också velat om jag hade varit stadsdelsnämndspolitiker.

Det är klart att det låter betryggande att upphandlingen när det gäller låncyklar, som i sin tur har varit kantad av en del näst intill skandaler, nu innehåller en parallellitet, som det heter, det vill säga att det upphandlade företaget får reklamplatser som står i paritet med antalet levererade tjänster. Men upphandlingen av toaletterna tycks dock ha saknat detta, och staden har inte gjort sitt för att se till att de toaletter som faktiskt har levererats också sätts upp i tid.

Det verkar också vara olika siffror som figurerar i luften. I ett pressmeddelande från juni 2016 från både Daniel Helldén och JCDecaux nämns siffran 70 toaletter som skulle placeras ut före 2017 års utgång. Men i svaret nämner borgarrådet 55 toaletter. I svaret sägs också att 317 av totalt 350 utlovade reklamplatser är utdelade, men enligt avtalet sägs det 350. Jag skulle vilja att borgarrådet bringar lite klarhet i sitt svar.

Anförande nr 3

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag ska börja med att säga att den här upphandlingen skedde för några år sedan. Det är alldeles korrekt. Den skedde närmare bestämt i augusti 2014. Den togs fram av Ulla Hamilton från Moderaterna. Själva kontraktskonstruktionen gjordes under den tidigare majoriteten, och sedan har vi försökt att få ut de här toaletterna på ett lämpligt sätt.

Vad som har hänt är det som Erik pratar om, nämligen att det har varit komplicerat att placera ut dem, eller kanske inte komplicerat egentligen. Det går att placera de här självrengörande toaletterna i princip var som helst. Men avtalet är konstruerat på det sättet att staden står för VA och el. Då ska det grävas, och det är mer komplicerat på vissa platser än på andra. Det blir otroligt dyrt, och det fungerar inte alltid på ett lämpligt sätt. De diskussionerna är inte enkla. Sedan ska varje sådan här toalett också ha bygglov som stadsbyggnadsnämnden ska vara inblandad i. Det har gjort att det inte är fullt så enkelt som jag tror att Ulla Hamilton tänkte sig när hon tog fram det här ärendet.

Jag har inte kollat just i dag om det är fler än vad vi sade i januari, men det var 37 stycken som var i drift i januari. Grundleveransen är 55 toaletter som ska levereras. Sedan ingick det att staden kan utöka detta, det vill säga att vi kan säga till att vi ska ha fler, upp till 70 stycken. Det var inte nödvändigt enligt avtalet, men om vi hittar platser och kan göra de grundsulor och dra de ledningar som behövs kommer JCDecaux att placera ut toaletterna. Dessa 55 var de första som skulle ut inom en rimlig tid. Avtalet konstruerades så att det var vi som skulle stå för att de ska kunna ställas på marken helt enkelt, och det har inte varit så enkelt. Vi har tillskjutit mer medel nu i trafiknämnden för att kunna gå vidare med det här. Det innebär mer investeringsmedel som vi egentligen inte hade.

Det är 350 reklamskyltar som är knutna till det här avtalet, och 317 av dem är på plats. Fler kommer inte att ställas ut förrän man har kommit vidare med de toaletter som ska ut. Det är också korrekt att det finns en parallellitet i låncykelsystemet som gör att reklamskyltarna ställs ut allteftersom de ställs ut. Det är ju det som är intäkten för den andra parten.

Jag hoppas att det här ska löpa på nu när vi har anslagit mer medel, för de här toaletterna behövs ju.

Anförande nr 4

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Vad Ulla Hamilton gjorde och inte gjorde och vilket ansvar hon hade låter jag vara osagt. Vi ska inte baktala människor som inte finns i salen. Hon får svara för sig.

Daniel Helldén konstaterar ändå att det är staden som har gjort mycket fel här. Det gäller både stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret. Stadsbyggnadskontoret är uppenbarligen segt när det gäller bygglov, och trafikkontoret har inte riktigt klarat av att sätta upp de här toaletterna inom utsatt tid.

Det var inte Ulla Hamilton som skickade ut pressmeddelandet i juni 2016. Det var Daniel Helldén som gjorde det. Där står det att 70 toaletter ska vara utplacerade i staden före 2017 års utgång, och år 2017 hade sin sista dag för ett halvår sedan, och

fortfarande är det bara drygt hälften av de 70 toaletterna som är utplacerade. Det är väl bra om mer pengar skjuts till, men det borde ha gjorts innan 2017 så att fler toaletter kunde placeras ut. Även om bara 317 av 350 reklamplatser nu är utplacerade – här finns också olika uppgifter, och jag har fått höra att det är alla 350 som är på plats medan borgarrådet säger att det är 317 - är alla eller nästan alla reklamplatser utplacerade, men det är bara drygt hälften av toaletterna som är utplacerade. Där kan vi inte snacka så mycket om parallellitet, utan där är det stor övervikt åt reklamplatserna i förhållande till de tjänster som har levererats. Det tycker jag är olyckligt. Jag tycker inte att det är bra när avtal sluts på det sättet. Jag tycker att det låter bra om Helldén håller med om att när vi sluter avtal framöver ska vi kunna lita på att de tjänster som har utlovats ska levereras i tid, och gör de inte det måste det få någon form av konsekvens antingen i form av vite eller att man inte får reklamplatser i lika stor omfattning som avtalet säger.

Anförande nr 5

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! När det gäller låncykelsystemet tittade vi på vad som inte fungerade med toalettavtalet, och därför har vi sett till att det är den kommande entreprenören som står för de här installationerna i sammanhanget, så att det inte är vi som ska göra det. Vad jag har förstått hade man inte riktigt någon överblick över vad det skulle innebära i investeringskostnader när det gäller toalettavtalet och att det skulle bli problem att placera dem på vissa platser. Det är ju ganska stora, och det är positivt. Det är jättebra, stora och fina toaletter. Jag är faktiskt förvånad över att de har fungerat så bra som de har gjort.

Jag har inte det där pressmeddelandet framför mig, men jag vet att när vi invigde en av toaletterna i maj 2016 sade vi att det skulle finnas ungefär 35 i slutet av 2016. Det har varit en kraftig fördröjning. Upphandlingssystemen är komplicerade, och varje gång lär vi oss något.

När det gäller cykelupphandlingen, som vi lär prata om senare i dag, är det beklagligt att den överklagades och inte har kommit vidare ännu. Vi har i alla fall fått ut ungefär hälften av toaletterna, och det är jag glad för.

Anförande nr 6

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag ska vara mycket kort. Det finns inte så mycket mer att tillägga. Så här står det i pressmeddelandet från Daniel Helldén från den 17 juni: Under året 2016 är vårt mål att öppna 35 toaletter, och sammanlagt ska det bli 70 nya offentliga toaletter som är både gratis och tillgänglighetsanpassade.

Sedan skickade JCDecaux ut ett pressmeddelande tre dagar senare, och där står det: Innan året är slut ska 35 nya toaletter vara på plats, det vill säga innan 2016 är slut, och sedan kommer ytterligare 35 toaletter att installeras under 2017.

Det har tydligen inte varit möjligt på grund av att staden inte har skött sina åtaganden på ett korrekt sätt. Sedan undrar jag lite över det interpellationssvar som jag har fått. Där talar man om 55 toaletter. Därför undrar jag varför man i ett pressmeddelande från 2016 pratar om 70 toaletter och sedan i svaret på min interpellation pratar om 55 toaletter. Det är också ganska förvirrande. Hur har det kunnat bli på det sättet?

Anförande nr 7

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Då kan jag konstatera att det inte var mitt pressmeddelande utan pressmeddelandet från JCDecaux. Jaha, det var uppenbarligen två olika.

Avtalet är skrivet så att 55 toaletter ska levereras. Sedan är det en option för staden att beställa fram fler, upp till 70 stycken, om vi vill. Tanken var att minst 55 skulle ut, och därutöver kan man komma upp till 70 stycken, och då ska de stå för det. Det finns en annan tidsperiod för när det ska ske. Det är inte samma tidsperiod som gäller där.

I svaret står det att 37 är i drift, 11 finns på lager och 4 är färdigställda. Det handlar om att få fram platserna och göra dessa installationer och grävningar. Vi vet också att det kan bli förändringar. Nu när Ellevio har tagit över all elförsörjning i staden tar de otroligt hutlöst betalt för att gräva fram till nya punkter. Det är sådana saker som har gjort att det här har blivit mycket dyrare. Därför det inte möjligt att ta vilken plats som helst i anspråk eftersom det blir sådana otroligt höga kostnader för staden.

§ 5 Nr 2018:2 av Lars Svärd (M) om ökad otrygghet i Stockholms stad

Anförande nr 8

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 9

L a r s S v ä r d (M): Ordförande, ledamöter och åhörare! Tack för svaret, Karin! Sammantaget visar 2017 års trygghetsmätning för Stockholms stad, liksom tidigare år, att en majoritet av invånarna i Stockholms stad känner sig trygga. Det är glädjande. Men samtidigt framkommer det i denna mätning en tydlig ökning vad gäller oro för brott. Även oron för att gå ut i det egna bostadsområdet på kvällen ökar. Trygghetsmätningen vad gäller upplevd utsatthet visar att det är antalet sexuella trakasserier som ökar. Det finns även en viss ökning när det gäller utsatthet för hot. Mer än var femte invånare i Stockholm är orolig för att utsättas för brott. Det är en ökning från 16 till 21 procent jämfört med den senaste trygghetsmätningen för tre år sedan.

Här är några fler exempel från trygghetsmätningen: Var tionde invånare känner sig otrygg eller avstår från att gå ut på sena kvällar i sitt bostadsområde. Var femte stockholmare är orolig för att någon närstående ska drabbas av brott. Andelen som är oroliga för att bli våldtagna har ökat från 8 till 12 procent. Andelen som är oroliga för att råka ut för våld eller överfall i den offentliga miljön har ökat från 12 till 17 procent i staden. Andelen som är oroliga för att bli rånade har ökat från 15 till 20 procent. I Stockholm sammantaget känner sig 7 procent av invånarna otrygga eller mycket otrygga i sitt bostadsområde.

Enligt länsstyrelsens stora medborgarundersökning uppger var tionde person att de ofta känner rädsla när de vistas i centrala Stockholm. Det är den enskilt största ökningen jämfört med tidigare mätningar från 2015. I fyra stadsdelar i Stockholms stad, det vill säga Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Farsta och Skärholmen, uppger mer än hälften att de upplevt otrygghet i sitt eget bostadsområde på kvällar eller nattetid.

Så här kan man fortsätta att rada upp statistik från olika mätningar, och de visar samma sak. Otryggheten har ökat i Stockholm de senaste åren. Mina frågor är fortfarande: Hur kunde det bli så här under den här mandatperioden då ni har styrt staden? Vad är det som har brustit? Finns det måhända en gnutta självkritik hos den socialdemokratiskt ledda majoriteten?

Anförande nr 10

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Trygghetsfrågorna har diskuterats många gånger i den här salen och ska så göras. Det är oerhört viktigt att vi med all kraft och energi motarbetar den upplevda otryggheten som många stockholmare känner i dag.

När man ser skjutningar på öppen gata där gängkriminella gör upp är det klart att man känner att nästa gång kanske jag blir vittne till ett brott. Det är otrygghet. Det finns många olika definitioner på otrygghet, och Lars Svärd nämnde själv de sexuella trakasserier. Vi hade en fantastisk metoo-rörelse i höstas som rullar vidare med konsekvenser, och samhället markerar väldigt tydligt att detta inte är acceptabelt.

Hur arbetar vi då med trygghetsfrågorna? Främst handlar det om polisens insatser och polisens arbete i Stockholm för att gå in i gängkriminella nätverk med målsättningen att bryta upp dessa. Det ser vi resultatet av i Stockholm i dag. Men jag som högsta ansvariga politiker, som ansvarigt finansborgarråd i Stockholm, ansvarar för att säkerställa att nya ungdomar inte rekryteras eller lockas in i gängkriminalitet.

Interpellanten Lars Svärd frågar hur vi arbetar med den här frågan. Jo, vi arbetar med den genom uppsökande verksamhet för att våra barn och unga som är skolåldern ska vara i skolan. Vi arbetar också aktivt med sociala insatsgrupper där ungdomar som är på gränsen till eller redan inne i kriminalitet får en väg, en möjlighet, att ta sig ut ur detta. Är man tungt kriminell och vill hoppa av är staden också oerhört aktiv i avhopparverksamheten.

Bara trygghetsfonden i Stockholm kostar 200 miljoner kronor. Satsningar på ytterligare kameraövervakning kostar 5 miljoner kronor, och satsningar på ytterligare ordningsvakter kostar 20 miljoner kronor. Det är också pengar. Jag kan lova i denna sal att vartenda öre, varenda krona, som Moderaterna vill sänka skatten med i den här staden kommer jag att satsa på trygghetskapande åtgärder.

Anförande nr 11

L a r s S v ä r d (M): Ordförande! Trygghetsfonden nämndes. På senaste mötet i stadsdelsnämnden där jag sitter, Hägersten-Liljeholmen, ansökte stadsdelen pengar ur trygghetsfonden. Målet var att bygga en hundrastgård. Jag vet inte om det ger så stor trygghet för dem som bor i området.

Otryggheten ökar inte bara i Stockholm. Polisen har identifierat 61 utsatta områden i Sverige, varav 23 betraktas som särskilt utsatta. Dessa områden är så utsatta att till och med polisen och blåljuspersonalen har svårt att utföra sitt uppdrag. I Stockholm handlar det om Husby, Rinkeby, Tensta, Bredäng, Hagsätra, Rågsved, Hässelby, Vällingby, Vårberg, Älvsjö, Solberga och Östberga. Dessa områden har varit föremål för en rad insatser över tid som finansborgarrådet nämner. Det i sig är ett kvitto på att de tidigare insatserna inte varit tillräckligt omfattande för att få en bestående effekt på problematiken. Polisiär närvaro sker mestadels retroaktivt i områdena, vilket lett till en bristande tilltro till polisen och rättsväsendet.

Vi moderater vill ta med oss erfarenheterna från New York in i de här områdena och jobba med polisen och civilsamhället. Ju längre tid ett område befinner sig utanför samhällets normer, desto svårare är det för polis och andra samhällsaktörer att återta auktoriteten i det området. Flertalet områden har varit utsatta under så lång tid att det har skett en normalisering av det exceptionella inte bara hos de boende utan även hos polisen och andra myndighetsföreträdare.

Det är ur alla aspekter synnerligen allvarligt att vi i Stockholms stad har områden där otryggheten är hög och påtaglig bland befolkningen, där kriminella nätverk och grupperingar har en så stor negativ effekt på lokalsamhället och där polisen och andra har svårt att utföra sitt uppdrag.

Frågan är fortfarande: Vad har den socialdemokratiskt ledda majoriteten gjort under den här mandatperioden för att lösa de här djupt allvarliga problemen i dessa områden? Det som rabblades upp räcker inte. Vi konstaterade tidigare att otryggheten ökar.

Vilket ansvar tycker finansborgarrådet att hon tagit för att råda bot på det enorma problem som vi har i Stockholms stad?

Anförande nr 12

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är mycket riktigt så som interpellanten Lars Svärd säger att polisiär närvaro måste finnas på plats när brotten begås och man kan inte hjälpa till i efterhand förutom med den utredande verksamheten. Men vi kan inte ha en polis på varje invånare, utan polisen måste arbeta strukturerat utifrån kunskap och adekvat forskning när de lägger upp sitt arbete. Där har inte jag någon direkt insyn, men jag har full tillit till Stockholmspolisens arbete. Vi ser också att det ger resultat.

Det vi pratar om här är Stockholms stads egen trygghetsundersökning, och där ser vi att den upplevda otryggheten har ökat. Det går inte hand i hand med vad statistiken visar när det gäller Stockholm med minskat antal skjutningar. Det ser faktiskt bättre ut i våra skolor. Vi ser också att allt fler kommer i arbete och att allt fler har möjlighet att få en bostad i Stockholm. Det kommer att ta ett tag att vrida om när vi ser att antalet skjutningar minskar och att polisens arbete bär frukt. Känslan av trygghet måste naturligtvis öka även i stadens undersökningar.

Ni pratar om erfarenheter från New York. Det är inga problem att dra paralleller till New York även om de befinner sig lite längre bort på trygghetsskalan än vad vi gör i Stockholm. Det handlar också om att titta närmare på goda exempel runt om i Europa. Där kan vi tydligt se att man måste arbeta med de förebyggande insatserna. Det handlar om förskola, skola, jobb och bostad. Det är där mitt ansvar som finansborgarråd ligger. Samtidigt måste polisen göra sitt arbete i form av att avväpna tungt kriminella och få bort vapen och droger från våra gator. Här måste man arbeta parallellt, och vi har ett gott samarbete med Stockholmspolisen som arbetar med sina mål och strukturer. Och vi i Stockholms stad arbetar med våra strukturer och våra mål.

Det här kostar pengar. Här saknar jag kunskapen lite grann. Att ha en trygghetsfond, ordningsvakter och kameraövervakning kostar hundratals miljoner, och det satsar jag pengar på i stadens budget.

Anförande nr 13

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! Tack för att du intresserar dig för sexuella trakasserier och kvinnors upplevelse av trygghet, Lars Svärd! Det är frågor som ligger oss väldigt varmt om hjärtat. Jag vill bara instämma i Karins anförande om vikten av förebyggande insatser för ökad trygghet.

Där har vi förutom sociala investeringar, satsningar på skola och boende också påbörjar ett stort arbete med att höja kunskapen om hur man motverkar destruktiva maskulinitetsnormer i staden. Det sker inom skolan genom Mentors in Violence Prevention, antivåldsprogram, där man jobbar med värderingar redan från skolåldern och även genom att stärka ungas organisering. De samlas för att diskutera normer om våld, maskulinitet och feminism. Det är just det som ni vill ta bort när ni tar bort den satsning på ungas organisering som vi har påbörjat. Förutom att samla unga killar för att prata om normer och vad det innebär att vara kille, vilka förväntningar man har, hur våld och maskulinitet hänger ihop samlar den också unga tjejer som organiserar sig för sina rättigheter och för att göra sin stadsdel tryggare. Vi ser Linje 17-gäris i Skarpnäck

som samlar unga tjejer som träffas för att ta över fritidsgårdar och öka tryggheten i sina bostadsområden. De kräver sina rättigheter, och det vill ni ta bort.

Anförande nr 14

Lars Svärd (M): Vi är helt överens om att det behövs förebyggande åtgärder, men det räcker inte. Till och med i dag kan vi läsa i tidningen att otryggheten ökar i Stockholms stads skolor. Fler och fler elever känner sig otrygga i skolan.

Moderaternas fokus är att förbättra livskvaliteten för alla stockholmare. Trygghet ska råda i hela staden, oavsett var man bor. Vi ska inte ha speciella områden där det är mer otryggt än i andra. Vi kommer att bekämpa otrygghet som begränsar livsutrymmet för stockholmare och ta itu med brottsligheten. Vi tar otrygghetsproblemen på allvar. För att lösa bristen på polisiär närvaro och minska otryggheten föreslår vi de största satsningarna på rättsväsendet på över 20 år, vilket innebär fler lokala poliser till Stockholm. Och där polisresurserna inte räcker till vill vi genom en trygghetsjour se till att det finns ordningsvakter, trygghetskameror och mer belysning för att återställa tryggheten och trivseln i stockholmarnas vardagsrum.

Vi vill också ta itu med de komplexa orsakerna till otrygghet och brottslighet för att förhindra framtida problem samt investera i förebyggande och trygghetskapande åtgärder på utsatta och otrygga platser. Vi vill göra detta samtidigt som vi säkerställer att Stockholm får valuta för sina skattepengar i ett trygghetskapande arbete. Det är Moderaternas trygghetsbudskap till stockholmarna i valet 2018.

Den socialdemokratiskt ledda majoriteten i Stadshuset saknar en helhetssyn på trygghetsfrågorna. Det måste bli ett slut på enkla symbolutspel och tomt prat. Därför kommer vi att driva trygghetsfrågorna med kraft och bredd för att göra Stockholm till en tryggare stad för var och en, oaktat var man bor. Målet måste vara det goda gatulivet och en säker och trygg stad. Det som behövs är en lokalt förankrad polis som arbetar brottspreventivt och med att bygga tillit och legitimitet. Det behövs kommunala trygghetskapande åtgärder som både handlar om sociala insatser och om så kallad situationell brottsprevention för att skapa förutsättningar för levande, attraktiva och trygga offentliga miljöer. Det behövs för att göra Stockholms stad trygg igen och få oron för otrygghet att sjunka. Det behövs en trygghetspolitik som har kraft och bredd, och det behövs ett regimskifte i Stadshuset den 9 september.

Anförande nr 15

Sissela Nordling Blanco (FI): Du pratar väldigt mycket om förebyggande insatser du också, Lars, men du nämner inte en gång vilka det är som utöver våldet, vilka det är som står för dödsskjutningarna och att det framför allt handlar om män. Du nämner inte vilka det är som står för flertalet sexuella trakasserier. Det är också män. Hur ska vi komma till rätt med otryggheten om inte också pratar om vilka det är som utöver våld mot kvinnor? Hur ska vi komma till rätta med sexuella trakasserier, som du nämnde i din problembeskrivning, om vi inte pratar om maskulinitetsnormer och om vi inte aktivt arbetar för att förändra dem? Det är min fråga till Moderaterna. Jag tror inte att vi kommer att få en tryggare stad för kvinnor och tjejer med ett moderatstyre eftersom ni vill ta bort de satsningar som handlar om att just förebygga våldet och förändra de normer som är en förutsättning för våldet.

Anförande nr 16

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Eftersom Sissela Nordling Blanco nämnde Lars Svärds namn och han inte har några inlägg kvar tänker jag svara i hans ställe och säga att visst är förövarna av dödsskjutningar män men offren är också i huvudsak män. Som Lars sade är förebyggande arbete otroligt viktigt, men inte ens Feministiskt initiativ kan väl på allvar tro att vi löser problemen med bristande trygghet genom att prata mer om maskulinitetsnormer.

Anförande nr 17

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ska försöka att inte gå i polemik med interpellanten, för jag är medveten om att han inte har några inlägg kvar. Men i ditt sista inlägg kom du in på trygghet i skolan. Där kommunicerade just skolborgarrådet förra veckan, om jag kommer ihåg rätt, trygghetspaketet för skolan som vilar på fem punkter.

Det handlar om att alla Stockholms skolor ska ha ett trygghetsombud. Det kan exempelvis vara en förste lärare eller en fritidsledare som har ett utpekat ansvar att samordna trygghetsfrågorna på skolan.

Det handlar också om att alla skolor ska ha en trygghetsgrupp med representanter från skolledning, personal och elevråd.

Det handlar också att göra trygghetsronder på skolan minst en gång per år för att kartlägga områden där elever känner sig otrygga. Det kan vara otrygga platser som toaletter och omklädningsrum, det vill säga platser där det i mindre utsträckning finns vuxennärvaro.

Det handlar vidare om att all personal ska få utbildning i normkritik och trygghet. Syftet med det är att förebygga pojkars och mäns våld. Vi är ju medvetna om att det i stor utsträckning är just pojkar och män som har en tendens att ta till våld.

Skolorna ska också få utökat stöd med kameraövervakning. Det är för närvarande infört i ett femtiotal skolor, men det måste naturligtvis gå vidare och införas brett i hela staden.

Jag tar trygghetsfrågorna på fullaste allvar. Jag tror inte att det är någon som känner någonting annat. Det som de facto händer när man skjuter till medel i samarbetet med de övriga aktörerna är att det ger långsiktiga resultat. Vi kommer att få se resultat, men det är också ett jobb som måste pågå långsiktig och fortsätta år efter år. Det här är ett arbete som jag för närvarande är satt att sköta, och det är därför jag också bland annat har skjutit till 200 miljoner kronor till en trygghetsfond och 20 miljoner kronor extra till ordningsvakter. Vi har aldrig haft som många ordningsvakter som vi har i Stockholm i dag. Jag har också skjutit till 5 miljoner kronor extra till kameraövervakning för att hjälpa polisen att snabbare få kamerorna på plats. Vi gör mycket, vi måste kunna hålla i och vi måste kunna se långsiktigheten.

Anförande nr 18

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Jag har aldrig sagt att det är det enda som krävs, Cecilia, utan jag inledde mitt anförande med att prata om just vikten av att satsa på skolan, på sociala investeringar och på att få bort trångboddheten. Men

däremot är det här den enda sak som Moderaterna aldrig nämner, det vill säga vilka det är som utövar våldet. Det är unga killar och män. Jag är mycket väl medveten om att det också är unga män som drabbas. Det har vi sett i alla de fall av dödsskjutningar som varit de senaste åren. Det är unga killar som skjuter, och det är unga män som dör. Det jag vill lyfta fram är just grunden för de maskulinitetsnormer som vi ser och att dessa är väldigt tätt sammankopplade med det våld vi ser. Vi vet att det finns forskning och undersökningar som visar att man löper mer än 3 procents högre risk att utöva våld om man har könsstereotypa värderingar. Det är bara att ta till sig fakta.

Vi ser också att unga tjejer i socioekonomiskt utsatta områden inte tar till vapen på samma sätt som killar hur dåliga livsvillkor de än har. Det är det jag vill lyfta fram, och det är det jag inte får svar på från Moderaterna.

Anförande nr 19

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Vi tycker generellt att det viktiga är att fokusera mer på offren och något mindre på förövarna. Problemet just nu är att det inte finns tillräckligt med polisiär personal för att utreda vardagsbrott. Det i sin tur skapar otrygghet. Tvärtemot vad man kan tro när man hör finansborgarrådet och andra tala om otryggheten i skolan så ökar den i själva verket. I den trygghetsenkät som precis har offentliggjorts visar det sig att den upplevda tryggheten i skolan har minskat för alla kategorier. Det är sämre resultat än vad det var tidigare i alla årskurser. Vad ni än gör så är det helt uppenbart att det inte fungerar.

Jag blir också lite nyfiken när jag hör det här om den ökade kameraövervakningen. Vi tror att kameraövervakning är bra. Vi har exempel på skolor där man har fått ned bus, bråk och stök genom att sätta upp kameror. Sedan vet vi alla att vi alltid har problem med länsstyrelsen när det gäller att få tillstånd till kameraövervakning i den här typen av miljöer, men det är ett administrativt problem som man får lösa i särskild ordning. Min uppfattning i tidigare diskussioner i den frågan har varit att den styrande majoriteten är allt annat än överens om huruvida det här med kameraövervakning är en bra idé eller inte. Finns det en övervägande uppfattning numera att detta är en bra idé välkomnar vi naturligtvis det, men det är inte riktigt det intryck vi har fått när den här frågan har diskuterats tidigare.

§ 6 Nr 2018:3 av Bo Arkelsten (M) om utsatta områden i Stockholms stad

Anförande nr 20

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 21

B o A r k e l s t e n (M): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är tråkigt att två sådana här interpellationer kommer precis efter varandra eftersom de är så lika när det gäller det som sagts och det som kommer att sägas. Men annars är det glädjande att se att den samsyn när det gäller problembilden som faktiskt finns.

I svaret som vi fått, som vi ska tacka för, redogör borgarrådet väldigt bra för ett antal insatser som det satsas på. Vi känner igen en del från Alliansens tid. Man känner samtidigt en frustration över att majoriteten inte har kommit längre i sina åtaganden. Det påverkar livet för dessa 18 procent som är otrygga. Det är Brottsförebyggande rådet som har gjort en nationell trygghetsundersökning och fått fram ganska tråkiga siffror. Det här med ordningsvakter, kameror med mera har vi föreslagit länge, men vi har inte fått något gehör för det. Man tycker att majoriteten borde ha fått ett bättre resultat när det gäller trygga stockholmare under den här mandatperioden. Nu har majoriteten påbörjat en omläggning av politiken som ska prioritera ytterstaden. Det sker nu när mandatperioden är nästan slut.

Resultatet av majoritetens insatser är inte upplyftande för oss som bor i ytterstaden. Vi har nämnt det förut: Ökad kriminalitet och nyrekrytering av elever som kommer från skolan och inte har fullföljt skolgången. Man pratar om ett förebyggande arbete, men det sätts inte in några effektiva förebyggande insatser. Vi har butiksägare som flyttar eller lägger ned sina butiker, illegal affischering och klotter. Allt detta gör att det blir otryggt. Trots en samsyn på problemet verkar det inte finnas någon vilja från majoriteten att göra tillvaron tryggare för de stockholmare som bor i ytterstaden.

Självfallet behöver polisen förstärkas. Det har vi alla sagt. Jag tror inte att det är något parti som säger att de vill dra ned på polisen just nu. Polisen är ju den organisation som ska se till att man lagför de som har gjort någonting, och det är inte acceptabelt att utsätta en grupp som blåljuspersonal för stenkastning. Vi konstaterar att det behövs mer insatser.

Anförande nr 22

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! I Bo Arkelstens interpellation frågas varför jag tror att vi har de här utsatta områdena. Mitt enkla svar på det är att det beror på att vi har enorma skillnader. Vi har en segregerad stad. Jag skulle kunna använda det uttryck som ni använde väldigt mycket 2014, och det var utanförskap. Ungdomar känner sig inte inkluderade i samhället. Man lockas eller luras in i kriminella nätverk. Man lockas av bilar, pengar och en möjlighet att köpa dyrare kläder. Ett liv där man känner att man inte klarar av skolan, att man inte vill gå där och att man inte kommer in på arbetsmarknaden gör att man undrar vart man ska ta vägen. Den frustration som växer i människor när de lämnas utanför skapar otrygghet.

Jag vill skapa ett Stockholm där alla känner sig inkluderade. Människor ska känna att om de bor i Stockholm har de möjlighet att utbilda sig till det de vill och att jobba med

vad de vill under förutsättning att de fixar sin utbildning. Med den ingången är jag övertygad om att alla våra barn och ungdomar vill ha ett liv där de är inkluderade. De vill vara med i samhället och vara med och bygga samhället. Ibland kan det gå snett på den här resan genom livet, och då måste samhället finnas där med trygghetsskapande åtgärder, med en trygghetsfond, med ordningsvakter och med kameraövervakning. Samhället måste också finnas där och peta på människor och säga: Du, ska du inte hoppa av den här kriminella banan? Ska du inte komma tillbaka och vara en del av samhället?

Det är det Stockholm som jag vill bygga. På den resan är det klart att vi satsar oerhört mycket pengar på trygghetsskapande åtgärder, men grunden är skolan. Vi har sett att vi har en mer jämlik skola i dag än när vi tog över 2014. Det ger möjligheter till jobb, och vi ser nu att ungdomsarbetslösheten sjunker. Det här är ett arbete där man måste nöta och orka hålla i.

Anförande nr 23

B o A r k e l s t e n (M): Det finns en fråga som hänger i luften lite grann. Den handlar om BID, Business Improvement District. Det nämndes tidigare, och det har nämnts förut. För ett par år sedan åkte ett större antal chefer och högre tjänstemän till New York för att titta på en modell som hade fungerat bra och som gjorde att invånarna kände sig trygga. Mig veterligt är det ingen av dem som har kommit tillbaka och startat detta. Vi har försökt att prata lite grann om det här ute i Hässelby, men det röstades naturligtvis ned. Man vill inte ha det. Jag tycker att är tråkigt att man, när man hittar en modell som kanske skulle kunna fungera bra, inte provar den på ett ställe.

Nu finns det en motion från Anna König Jerlmyr som handlar om trygga torg. Det är en liten del av detta med BID. Den har gått ut på remiss till ett antal nämnder, men det är ingen som har slagit klackarna i taket och sagt att detta är vad man väntat på. I New York talade man om att BID var bland det bästa man hade sett. Det handlar om att bygga upp en egen styrelse och en egen ekonomi runt ett torg. Sedan ska man ta vara på de krafter som finns bland de boende och andra för att få torget så bra och tryggt som man vill ha det.

Vi har tidigare pratat om att man exempelvis skulle försöka bygga bort en del otrygghet. Vi moderater är inte främmade för att bygga hus mitt i centrum eller på skolgårdar där det ofta är sådana samlingar av ungdomar och andra som inte vill visa sig eftersom det är ganska lugnt på skolgården efter skolans slut och på kvällarna.

Det är en segregerad stad sade Karin Wanngård. Ja, det blir det ju, men man gör inte heller någonting åt det. Man pratar om att man ska ge de ungdomar som finns jobb och att man ska ge erbjudanden. Vi som sitter i Hässelby-Vällingby har nyligen haft ett stort problem med ungdomar som har varit besvärliga i butiker och på torgen och uppfört sig på ett sätt som man inte ska på biblioteken. Hur löste man detta? Jo, det var så genialiskt att man öppnade fritidsgården som fanns där. Det är det vi kallar förebyggande arbete. De här ungdomarna var så unga att de ville ut och visa att de var några. Det gjorde de genom att terrorisera centrum. Man öppnade gården och satte in personal, och sedan blev det lugnt.

Anförande nr 24

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Bo Arkelsten verkar missnöjd med vårt förebyggande arbete och tycker inte att det har gett tillräckligt bra resultat. Då undrar jag varför ni inte satte igång med mer förebyggande arbete under er tid. Vi har ju infört de här antivåldsprogrammen i skolan. Det är självklart att det tar tid, men de fanns ju inte tidigare. Vi har tillsatt fler fältassistenter som ska jobba mot yngre ungdomar. Det fanns inte heller tidigare. Vi har tillfört över 300 miljoner kronor till socialtjänstens barn- och ungdomsverksamhet som gick back och där folk slutade på löpande band efter ert styre.

Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att stå här och säga att det förebyggande arbetet som vi har gjort inte är tillräckligt snabbverkande. Hela grejen med ett förebyggande arbete är ju att det är en lång process som man får sätta igång, och sedan ger det resultat på sikt, och då håller det resultatet. Det är det som är det fina med förebyggande arbete. Om man sätter igång, håller ut och fortsätter att satsa ger det resultat som håller på sikt. Det här är liksom inte tillräckligt snabbt och kul för Moderaterna. Det ger inte tillräckligt snabba resultat. Då blir jag väldigt orolig för att ni har missuppfattat vad ett förebyggande arbete är över huvud taget.

Anförande nr 25

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Nej, vi är inte missnöjda med att det inte är tillräckligt snabbt och kul, för att citera föregående talare. Det är nämligen vare sig snabbt eller kul eller effektivt, och det är det som är problemet. Det finns två steg här. Vi är helt överens om att det förebyggande arbetet är otroligt viktigt. Sedan kan vi ha lite olika uppfattningar om exakt hur det ska bedrivas. Men det hjälper inte dem som är utsatta i dag. Det hjälper inte de skolungdomar som i den trygghetsenkät som publicerades väldigt nyligen tydligt visar att det har blivit sämre överallt. De är inte hjälpta av den här hängmattan som Anna Rantala Bonnier nu talar om, nämligen att nu är det så här, sedan kommer det att bli så här ett tag men sedan blir det bättre, för de befinner sig på den lägsta nivån där det inte blir bättre. Jag saknar fortfarande svar från majoriteten på frågan om hur man tänker att man ska hjälpa dem som känner sig otrygga nu. Det var det ena.

Det andra handlar om detta att förklara utanförskap enbart med sociala faktorer. Det trodde jag faktiskt att vi hade slutat med. De allra flesta människor som bor i utsatta områden eller särskilt utsatta områden väljer inte att begå brott. De väljer inte att bryta mot de normer som gäller i det samhälle de lever i. De väljer att försöka hanka sig fram så gott de kan enligt de regler som gäller. De försöker leva sitt liv i fred och lugn och ro. De väljer inte att begå brott. Några gör det, och självfallet ska vi arbeta för att minska utanförskapet. Det är vi inte heller oense om. Vi är möjligen oense om medlen igen men inte om målet. Att förklara utanförskap enbart med sociala faktorer är både irrelevant och faktiskt helt felaktigt.

Anförande nr 26

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Bo Arkelsten pratade om BID som ett sätt att lösa de här problemen. New York är ett fantastiskt ställe där man har gjort det här, men alla de gånger som jag har diskuterat det har jag stött på detta att vi som svensk demokrati inte kan frångå oss makten över marken på det sätt som man kan göra i USA. Det finns en hel del saker, som till exempel City i samverkan, som visserligen inte ligger i förorten, men det handlar om själva idén. Du vet själv att det finns på många andra

ställen. Vi kan inte gå fram med det på det sättet som man gör i USA, utan vi måste hitta andra typer av lösningar. Det är någonting som det arbetas på.

Vi vidtar till exempel en hel del trygghetsåtgärder just nu, till exempel i Skarpnäck, Bagarmossen och Tensta. Där har stadsdelarna konstaterat att en hel del av de otrygghetsproblem som finns där är relaterade direkt till den biltrafik som finns i de centrala delarna. Nu tillskjuter vi medel för att se till att de inte kan förflytta sig på det sättet och använda de centrala delarna för kriminell verksamhet utifrån bilar. Det är någonting som vi satsar på nu. Det är helt enkelt situationell brottsprevention. Det pågår en hel del sådant arbete just nu, och jag hoppas att det ska ge utdelning.

Anförande nr 27

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag blir fascinerad av att lyssna på moderater. Jag vet inte riktigt vad Cecilia Brinck menade med den här hängmattan. Jag ser att det finns saker som sker nu som, även om det är ett förebyggande arbete, har effekt både nu och framåt. Jag tänker på det som invigdes i Rinkeby för bara någon vecka sedan. Det är ett samarbete mellan Rinkebys föräldraråd, jobbtorg för unga och Ungdomens hus i Rinkeby som jag tycker är ett utmärkt exempel på hur man kan jobba både förebyggande och direkt. När vi når unga som vi tidigare inte nått med jobbskapande insatser, men som till exempel Rinkebys föräldraråd har kontakt med, och när vi ser till att stadens egna verksamheter, civilsamhället och stadsdelen jobbar ihop jobbar vi både förebyggande och direkt.

Moderaterna säger att man inte har något emot förebyggande arbete, men ni har ju det. Ni lägger inga pengar på det. Ni har inga förslag på det. Man kan inte bara säga att man gillar någonting och sedan tänka sig att det löser sig, att någon annan får göra det eller att vi kan prata om det som någonting som vi tycker är bra men som vi inte har några konkreta förslag på. Jag tycker att det skulle vara rätt intressant att höra vilket förebyggande arbete som Moderaterna har eftersom vi tydligen är så överens om det.

Sedan vill jag säga att fastighetsägarna på Järva jobbar efter BID-modellen. Jag har träffat dem och pratat med dem om hur de gör det. Det var bara lite information.

Anförande nr 28

B o A r k e l s t e n (M): Det var kul att du tog upp det där med fältassistenterna. Det var nämligen det yrke som jag hade när jag slutade som lärare. Jag var dessutom Sveriges första privatanställda fältassistent. Som sådan fick jag åka riket runt för att lära upp övriga kommuner i hur man kunde göra med fältverksamheten. Det som var intressant och som gjorde att det var bättre förr när vi var med och styrde var att det inte bara fanns socionomer som var fältassistenter, utan det fanns även fritidsledare som kallades för fritidsfältare. Skillnaden mellan dessa hörs ju på namnet. Fritidsfältarna hade fritidsverksamheten som pedagogisk metod, och det var förebyggande arbete. Socionomerna, som var socialfältare, hade mer utredningsarbete. Tyvärr var det finare att vara socionom, så man plockade bort fritidsfältarna mer och mer. Det tycker jag var lite tråkigt, för där fanns det ett väldigt bra samarbete med skolor, parklekar och fritidsgårdar. Det var förebyggande, för de fritidsfältarna träffade ungdomarna ute tidigare än vad socionomerna gjorde. Det var detta som gjorde att det här arbetet var väldigt bra.

Till Daniel vill jag säga att det är jättebra att man gör lite grann i Skarpnäck. Det är i alla fall åt rätt håll. Det ska bli spännande att se vad som händer framöver. Sedan kan man kanske tänka sig att en del torg är privatägda av fastighetsägare. Man kanske skulle inrikta sig på några av dem om det är så att de ligger i något av de här utsatta områdena. Som det ser ut nu är det väl bara att vänta och se, för det finns ju fler och fler som blir utsatta. Snart är det väl något litet torg som en fastighetsägare äger där man skulle kunna göra någonting.

Anförande nr 29

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Trots att alla siffror visar att otryggheten ökar vet Anna Rantala Bonnier att den inte gör det alls. Hon vet till och med vilka effekter den verksamhet som öppnade för en vecka sedan har. Det är imponerande får jag säga. Sedan påstår också Anna Rantala Bonnier, och det är möjligen allvarligare, att vi är emot förebyggande arbete och inte har lagt några pengar på detta. Jag vill bara påpeka att det var vi som startade de sociala insatsgrupperna. Att ni sedan inte har lyckats hålla i det är ert problem. Vi startade dem för att kunna fånga upp och jobba med ungdomar i riskzonen, och det är fortfarande det allra viktigaste i det här sammanhanget. Påstå inget annat!

Anförande nr 30

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! När man diskuterar trygghetsfrågor och satsar på olika delar är det viktigt att satsa just på olika delar. Sociala insatsgrupperna är oerhört viktiga, och de gör ett fantastiskt arbete. Vi öppnade också en filial till Framtid Stockholm med lokalisering i Järva. Där har man nu öppet hus därför att det är så många vill se deras verksamhet och hjälpa till som förälder i och kring Järvaområdet.

Vi måste arbeta tillsammans med trygghetsskapande åtgärder. När vi möter medborgare måste vi hela tiden arbeta med en tryggare vardag för att fler stockholmare ska ha en bättre upplevelse av trygghet.

I mitt tidigare inlägg pratade jag just om hur viktig skolan är i det trygghetsskapande arbetet. I den tidigare interpellationsdebatten pratade jag också om det trygghetsprogram som vi har presenterat på skolans område. Här kan man göra enorma insatser genom att gå i bräsch för hur skolor ska arbeta med trygghet. Det handlar om en direkt dialog med eleverna och också om utbildningsinsatser för lärare, men det handlar naturligtvis också om vad det är som är trygghet. Vi ska med all kraft bekämpa otrygghet. Vi ska också göra det som jag var inne på tidigare, nämligen förebygga och bygga bort det skillnadernas Stockholm som vi ser i dag. En jämlik stad är bättre att leva i. Vi vet också att det leder till bättre trygghet. Därför är det en palett av olika saker man måste göra.

Vad är det som är här och nu? Ja, här och nu när man råkar ut för ett brott handlar om polisiära insatser även om staden skjuter till stöttande resurser för anhöriga och vänner som har varit utsatta eller sett någon som har utsatts. Där ska staden vara på plats. Det finns olika sätt att arbeta på, men att man arbetar med de här frågorna och inte missar någonting innebär att man skapar en trygg stad. Det arbetet måste man orka hålla i. Man måste orka se en möjlighet framöver för att bygga ett tryggt Stockholm.

Anförande nr 31

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Det var roligt, Bo, att höra att du har arbetat som fältare. Jag tycker att det är ett väldigt viktigt yrke. Men jag håller inte alls med dig om att man genom att anställa socionomer som fältare skulle ha förlorat kontakten. De fältare som finns nu jobbar ju uppsökande. De jobbar dessutom uppsökande i skolor. Vi har utvecklat detta arbete till att också handla om skolfältare. De finns på fritidsgården, och de jobbar. Jag tycker att det är jätteviktigt att man har en tydlig koppling till socialtjänsten även om man som fältare ofta inte utreder eller har myndighetsutövning. Det handlar om att fånga upp ungdomar. Det ska inte bara stanna vid att de har bra kontakt med fältarna, utan de ska få den hjälp som de behöver av den övriga socialtjänsten. Jag håller inte riktigt med dig där.

Vad gäller Moderaternas satsningar på förebyggande arbete tycker jag att det är jättebra med de sociala insatsgrupperna. Vi har lagt mer pengar på dem, och jag tycker att detta arbete behöver utvecklas ännu mer. De gör ett jättebra jobb, men de jobbar just nu framför allt med dem som redan är kriminella. Det förebyggande arbetet måste man också lägga ned tid på innan saker och ting händer.

*§ 9 Frågestund**Fråga nr 1. Framkomligheten*

Anförande nr 32

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande, fullmäktige! Trafikborgarrådet har här i veckan citerat Karin Boye. Jag får väl då med Hamlets farbror konungen säga: Upp flyga orden, tanken stilla stå eller någonting sådant.

Framkomligheten i staden är alltid mer eller mindre problematisk, men de senaste veckorna har problemet blivit akut till följd av diverse underhålls-, väg- och byggarbeten som är dåligt samordnade och som leder till avstängningar och begränsningar för alla trafikslag på gatorna. Busslinjer läggs om, nyttotrafik kommer inte fram och cyklister blir mer utsatta.

Detta möter trafikborgarrådet genom att med Karin Boyes ord säga: Det gör ont när knoppar brister. Min fråga är: Är det allt trafikborgarrådet har att säga till stockholmarna i denna fråga?

Anförande nr 33

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Det låter som att Cecilia Brinck bara läser Svenska Dagbladet, som citerade Dagens Nyheter, där det står mer om de här sakerna.

Nej, det är klart att det finns mer att säga. Men just det citat du tar upp från Karin Boye handlar om att staden är i ett mycket expansivt skede. Det sker en enorm massa ombyggnader. Vi har privata fastighetsägare som bygger om ett stort antal fastigheter. Vi håller på med ett stort antal arbeten för att ställa om trafikapparaten och bygga cykelbanor. Vi gör det bättre för gående. Vi har ett stort antal projekt som handlar om att förbättra kollektivtrafiken i form av bussarna.

Sedan två veckor och fram till nu har det bland annat handlat om att Kungsgatan var enkelriktad på grund av att vi byggde om busshållplatser. Vi har utöver alla de här sakerna hela Klarabergsgatan som snart, om en månad, är klar. Det gäller hela den citydelen.

Utöver det som vi gör i staden för att göra staden bättre och för att ta emot alla som vill bo här och ha en utvecklad och fungerande stad sker ungefär 80 procent av alla de arbeten som sker i gatorna på grund av andra aktörer, som måste göra olika saker. Vi har till exempel Ellevio, som är tvungna att gräva om elledningar på Vasagatan. Det är ett projekt som måste fram därför att det är relativt akut. Till detta kommer olyckor. En lastbil välte på nedfarten från Västerbron. I dag har vi slukhål på Söderleden.

Alla dessa saker bryter in i det som pågår och som är massor med händelser i staden. Till detta ska föras att vi har haft en sen vår, vilket är svårt att tro i dag. Man får inte sätta igång och gräva i gatorna innan våren kommer. Det är bara rent akuta arbeten som får ske innan det som trafikkontoret definierar som vår har inträtt. Allt detta kombinerat med att maj och juni är de mest trafikintensiva delar vi har under hela året har gjort att det har varit komplicerat i trafiken just nu.

Anförande nr 34

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag noterar trafikborgarrådets tempusval som gör att ”det har varit” komplicerat i trafiken. Det *är* komplicerat i trafiken, och det kommer att vara komplicerat i trafiken under överskådlig, kanske till och med oöverskådlig, tid.

Vi förstår också att vi måste underhålla. Man måste se till att gatorna är hela och går att färdas på. Vi förstår också att akuta saker måste åtgärdas. Det är inte detta det handlar om. Det handlar om att 20 av 24 busslinjer i innerstaden är omlagda. Jag tror att inte ens Daniel Helldén är beredd att stå här och försöka göra troligt att alla de arbeten som nu sker i våra gator nödvändigtvis måste ske nu. Vad det handlar om är att det finns ett otroligt utrymme för förbättringar när det gäller samordningen av alla dessa olika projekt.

Akuta arbeten måste absolut göras, men allt är inte akut. Somligt kan vänta. Varför händer allt på en gång?

Anförande nr 35

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Om det vore så att allt hände på en gång skulle man inte kunna förflytta sig alls i staden. Det finns tidsplaner för när saker och ting ska ske. Sedan kan det hända oförutsedda saker som gör att det kör ihop sig utöver detta. Det går inte att ta höjd för allting. Det går inte att ta höjd för att Ellevio måste gräva om en ledning på Vasagatan. De håller nu på med det på två ställen samtidigt som vi bygger om cykelöverfarten vid Tegelbacken. Detta har gjort att flera av de busslinjer som finns där har varit tvungna att flytta på sig i olika grad. Man kan komma fram, och man kan stanna vid vissa hållplatser. Men landstinget och Keolis har valt att inte trafikera denna sträcka, utan bussarna går till stor del här utanför och svänger runt.

Detta är saker som händer, Cecilia. Det finns en framförhållning, men verkligheten är inte alltid sådan som man tänker sig när det väl sätter igång. I dag har vi ett slukhål på Söderleden, och det är ingenting som vi kan förutse. Trafiken har stått still, och det är sådant som händer.

Anförande nr 36

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag noterar trafikborgarrådets rätt legära inställning till detta: Det är sådant som händer, och det har kört ihop sig. 83 procent av busslinjerna i innerstaden är omlagda, och det beror inte på att det har kört ihop sig. Det beror på att de olika arbeten som sker, vem det än är som utför dem, inte samordnas ordentligt. Självklart måste man laga ett slukhål i Söderleden; det finns väl ingen här som inte vill det. Självklart måste man laga trasiga elledningar. Akuta åtgärder måste som sagt vidtas akut. Men allt det som sker nu är inte akut.

Jag tror att inte ens Daniel Helldén, även om han inte kommenterade just detta, är beredd att stå här och säga att allt det som görs just nu måste göras just nu. Eller är det så?

Anförande nr 37

Borgarrådet H e l l d é n (MP): De projekt som är igång har planerats länge. För stadens del handlar det om upphandlingar och en massa beslut som vi har fattat, och som Cecilia har varit med och fattat. Sedan finns det aktörer som måste in och göra en massa saker under en förhållandevis begränsad period av året. Man kan inte göra saker

på vinterhalvåret, för då blir det sättningar i marken. Man måste sätta igång senare, och då blir det en ketchupeffekt när man kommer till den här perioden.

Sedan skulle vissa saker självklart kunna dröja. Vi skulle kunna dröja med den tunnelbaneutbyggnad som är på gång. Vi skulle kunna dröja med att förbättra för bussarna att komma fram på Kungsgatan. Vi skulle kunna dröja med förbättringar för bussarna att komma fram på Lidingövägen. Vi skulle kunna dröja med förändringen av Fridhemsplan för att bussarna och alla som ska vara där får det bra och kan ta sig fram på ett bra sätt. Men jag skulle vilja se Cecilia gå igenom projekten och säga: Vi skjuter på det här! Vi säger åt AMF att de slutar att bygga om sitt hus i City! Vi säger åt Vasakronan att inte hålla på med sådana där dumma saker som att utveckla staden! Det är sådant som är på gång, och det måste vi acceptera.

Fråga nr 2. Domstolsbeslut om Nobelcenter

Anförande nr 38

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Tack, Jan Valeskog, för ett uttalande som jag ska läsa upp in extenso, som det heter: Vi har tyvärr vant oss vid att mark- och miljödomstolen ibland gör märkliga bedömningar som sedan korrigeras i mark- och miljööverdomstolen. Det är beklagligt att mark- och miljödomstolen på så svaga grunder tagit detta beslut. Vi kommer att överklaga och räknar med att få prövningstillstånd och ett beslut i mark- och miljööverdomstolen som tar hänsyn till stadens möjligheter att utvecklas och som respekterar gällande riksintressen.

Jag vill bara inleda med en fråga till dig. Detta är en text som gick ut som pressmeddelande. Men ibland kan det vara så att det går lite fort. Därför vill jag bara fråga dig om du står för den här texten.

Anförande nr 39

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Självklart står jag för texten – absolut! Jag står för alla uttalanden i sammanhanget. Det stämmer att vi har en hel del domar som har gått oss emot och där vi sedan har fått rätt i högre instans. Det finns också paralleller.

Jag tänker dock inte gå in på själva domen. Jag vet att alla vi som sitter i stadsbyggnadsnämnden fick en genomgång av detta i förra veckan där det till och med gavs några exempel på saker som har förändrats i högre instans och som har koppling till denna dom. Det kan jag säga utan att gå in på alla detaljer. Det stämmer absolut att jag står för detta.

När det gäller frågan om huruvida domen ska överklagas eller inte har jag varit tydlig med att den kommer att överklagas. Jag tycker att man är skyldig att svara på hur man ser på detta. Det är inte alls konstigt. Till att börja med har vi en demokratisk process i fullmäktige där vi har en stor majoritet som har antagit detaljplanen. Man har överklagat, vilket man är i sin fulla rätt att göra. Precis som i det här fallet, när det gick staden emot, kommer staden att överklaga. Det är också en del av den demokratiska processen, som man måste respektera.

Jag ser inte särskilt mycket konstigt i detta. Självklart framgår också mina värderingar och hur jag ser på domen; så är det absolut.

Anförande nr 40

Björn Ljung (L): Fullmäktige och åhörare! Du har din fulla rätt att uttala egentligen precis vad du vill; så är det, Jan Valeskog. Det som gör mig väldigt bekymrad och en smula orolig är det sätt som du uttalar dig på. Jag har gett dig chansen att modifiera något, och jag tycker att det är helt okej om du skulle göra det. Men jag tycker att du uttalar dig på ett sätt som låter som att du faktiskt har uppfattningen att mark- och miljödomstolen egentligen inte är riktigt kompetent.

Det tycker jag också att man kan tycka och diskutera. Men att som ledande företrädare för ett styrande politiskt parti som ofta gör anspråk på att vara det statsbärande partiet, vilket ni inte längre är, på detta sätt oförblommerat kritisera en domstol tycker jag är mycket, mycket allvarligt.

Anförande nr 41

Borgarrådet Valeskog (S): Det är inte allvarligare än att det ganska ofta händer att mark- och miljödomstolen eller tingsrätten, för all del, i högre instans får backning på olika domar.

I det här fallet har vi dessutom, vilket Björn Ljung har fått höra med egna öron, fått höra på vilka grunder man anser att det finns svaga grunder i domen som gör att vi tror oss ändå kunna få prövningstillstånd, till att börja med. Sedan får vi väl se hur det går när domen kommer, men många reagerar naturligtvis starkt på domen. Den skulle kunna få mycket allvarliga konsekvenser för våra möjligheter att bygga på andra platser och när det gäller andra typer av byggnader i Stockholm.

Det är klart att vi har vår fulla rätta att vara kritiska, vilket kommer att utvecklas sedan i det svar och den överklagan som kommer att gå in. Då kommer det att vara det rent juridiska språket, och grunderna för detta kommer självklart att vara mer utvecklade. Det är också helt i enlighet med den demokratiska processen.

Anförande nr 42

Björn Ljung (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Notera att jag nu två gånger mycket seriöst har gett Jan Valeskog chansen att något backa från och något modifiera uttalandet. Men du gör det ändå inte. Jag beklagar det, för detta är precis det vi inte vill ha i Sverige. Detta är en politisk överprövning, men inte av en dom. Det du skriver är att du egentligen menar att mark- och miljödomstolen inte har någon kompetens, för de dömer inte som du tycker som politiker. Det är denna koppling jag skulle vilja att du tar avstånd från. Du som politiker kan ha uppfattning om en sak, men att i tal och skrift uttala att en domstol inte är kompetent är ytterst allvarligt. Det är i princip ett stort bekymmer för rättssamhället när ledande politiker gör på det sättet. En liberal skulle aldrig göra det.

Anförande nr 43

Borgarrådet Valeskog (S): Av uttalandet framgår att vi anser att domstolen har svaga grunder för sitt beslut. Det framgår mycket tydligt också i den genomgång vi hade i stadsbyggnadsnämnden i förra veckan, som du själv hörde på. Man visade också där på att det är mycket svaga grunder.

Min slutsats är att jag inte har gått in i detalj och kommenterat domen. Jag har talat om grunderna och gett ett exempel på problemet med det. Nu gör man som man brukar

göra: Man överklagar. Det var det som var huvudbudskapet i pressmeddelandet. Huvudbudskapet var att man kan överklaga, och det kommer staden att göra. Sedan kommer det att prövas i mark- och miljööverdomstolen. Det finns som sagt många exempel – jag skulle kunna rada upp några – där staden har förlorat i mark- och miljödomstolen och vunnit i mark- och miljööverdomstolen. Vi hoppas på och räknar med att få ett besked i det här fallet som i alla fall på några punkter är ganska uppenbart.

Fråga nr 3. Kommer Stockholms stad åter anställa sommarjobbare för att sprida information som kan tolkas som politisk propaganda?

Anförande nr 44

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! För ett par somrar sedan anställde den rödgrönrosa majoriteten sommarjobbare som helt enkelt skulle arbeta med att föra fram en politisk ideologi.

Det är ytterst märkligt med tanke på att skattebetalarnas pengar inte ska gå till en sådan verksamhet. Jag har därför en fråga till Karin Wanngård. Nu kommer det en ny sommar. Kommer Stockholms stad att anställa ungdomar i verksamheten som kommer att syssla med något som man kan tolka som politisk propaganda?

Anförande nr 45

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Uppenbarligen gör Martin Westmont en annan tolkning av partipolitisk propaganda än vad jag gör. När det handlar om sommarjobb var det förra året 8 500 ungdomar som hade sådana. I år hoppas vi nå 9 000 sommarjobb.

Detta leder till att vi kan minska ungdomsarbetslösheten. Det leder till att ungdomar får en inblick i arbetsmarknaden, och det leder till att de de facto går vidare och utbildar sig inom olika områden.

Det är inte så att vi i Stockholms stad funderar på till exempel vilket styrelseskick vi ska ha. Vi har bestämt oss för demokrati. Vi funderar inte så mycket på om vi ska ha diktatur eller inte. Några sommarjobb handlar om demokratiambassadörer. Det tycker inte jag är konstigt, utan det faller väl in i stadens övriga perfekta arbete.

Ett sommarjobb som skedde exempelvis 2015 gällde ett gäng ungdomar i Järva som tog fram en fantastisk rapport om vad vi skulle kunna göra för ungdomarna i Järvaområdet. De kom bland annat på idén att man behöver någonstans att gå dit också tjejeerna är välkomna – en gård av något slag. Den har vi nu de facto implementerat. Detta är också ett sätt att använda sommarjobb: att komma på innovationer och nya idéer för hur staden ska arbeta.

Jag är stolt över att vi kan konstatera att vi i år har fler sommarjobbare än någonsin tidigare. Vi kan också se att det får till följd att ungdomsarbetslösheten går ned.

Anförande nr 46

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det är jättebra, Karin Wanngård, att vi har många sommarjobb att erbjuda våra ungdomar. Vi vet till exempel att ditt parti gick till val på att alla unga stockholmare skulle få ett sommarjobb. Det var ett av flera vallöften till stockholmarna som ni inte har hållit.

Jag tycker att frågan kvarstår. Vi ska ha sommarjobb som gör skillnad och där ungdomar känner att det de utför helt enkelt har ett värde. Jag tycker inte att du har svarat på den fråga som jag ställde till dig. Vi ska inte politisera sommarjobben. Håller du inte med om det, Karin Wanngård?

Anförande nr 47

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det handlar om sommarjobb handlar det om ungdomars ibland första arbete och första känsla av att tjäna en egen peng. Men en viktig del är också att se hur det de facto går till på en arbetsplats. Därför är sommarjobb oerhört viktiga för våra ungdomar. Det är självklart att alla sommarjobbbara som staden tar in utför någonting av värde. Det är självklart också så att sommarjobbarna anställs in i den partipolitiska obundna organisationen, alltså på stadens förvaltningar och bolag. Det är inga politiska anställningar. Sådana gäller enbart sådant som borgarrådssekreterare i Stockholms stadshus. Det finns ingen partipolitik bakom sommarjobben i Stockholm.

Anförande nr 48

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Vi kan konstatera att Liberalerna, till exempel, har lämnat in en motion om valobservatörer. Det är alltså fler partier än bara Sverigedemokraterna som ser en utveckling som vi måste stävja. Det finns ett exempel från 2004, då socialdemokrater dömdes i tingsrätten för att de på ett äldreboende hade delat ut enbart Socialdemokraternas valsedlar.

Tidigare i replikskiftet nämnde Karin Wanngård just demokratiambassadörerna. Man kan läsa i tertialrapport 1 för Spånga-Tensta stadsdelsnämnd att ungdomarna ska anställas för att öka valdeltagandet i Spånga-Rinkeby. Kan du inte berätta lite mer om projektet? Och kan du garantera att de här ungdomarna har en oberoende politisk syn i kontakten med väljarna?

Anförande nr 49

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det handlar om våra demokratiska och öppna val ska självklart ingen påverkan över huvud taget kunna misstänkas. Man ska inte på något sätt kunna påverka våra allmänna val när det gäller vilket parti människor ska välja.

Men det som är viktigt att vi gör är de facto att upplysa människor om möjligheten att rösta. Det är viktigt att man går och röstar. Det är min starka övertygelse att det är viktigt att vi människor går och röstar i allmänna val. Sedan är det upp till varje individ vilket parti man väljer att lägga sin röst på. Därför har demokratiambassadörer en viktig roll att fylla. En del av dem kanske redan har valt och har sin uppfattning. Men i sin profession ska man vara professionell och därmed inte påverka i någon riktning.

Fråga nr 4. Städning av parker

Anförande nr 50

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Det har onekligen blivit sommar i Stockholm, och många stockholmare är ute och njuter av det fina vädret i alla Stockholms fina parker. Det är trevligt, men det har tyvärr en baksida: Det blir väldigt mycket skräp.

Jag har dels noterat själv att det är skräpigt i många av Stockholms parker, dels noterat i lokaltidningarna att det på flera håll har tagits privata initiativ där stockholmare själva går ut och plockar skräp. Alla har vi en väderapp i våra mobiltelefoner, och jag tänker att detta inte borde vara raketforskning för oss här i Stockholm: Om vi ser att det är på väg att bli väldigt fint väder en helg borde vi kunna kalla in lite extra bemanning som kan hjälpa till att städa våra parker och att tömma våra papperskorgar.

Anförande nr 51

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Vi har haft en maj månad som är exceptionell; det är högsommar mitt i maj. Det gör att folk använder parkerna osedvanligt mycket, vilket är positivt. Men det är klart att det också innebär mer skräp eftersom många uppenbarligen inte har förmågan att ta med sig resterna av det som man tar med sig in i parken.

Vi har jobbat en hel del med att se till att få bättre ordning på sop- och skräpfrågorna i våra parker och även runt våra gator. Vi anslog 20 miljoner extra i årets budget för just städningssåtgärder. Dessa pengar ligger där och ska användas. Eftersom jag inte riktigt hade detaljerna i frågan har jag inte med mig uppgifter om hur arbetet fortgår och vilka exakta åtgärder man har vidtagit.

Däremot vet jag att vi nu har ställt ut nya typer av sopkärl och runt om i alla våra parker. Vi har ställt ut 180 nya Bigbellies som är solcellskomprimerande i parker och andra miljöer för att se till att det är lätt att göra rätt. Tidigare hade vi 70–80 stycken, så det är ett stort antal som har placerats ut i staden. Jag hoppas verkligen att det ger den effekt vi har tänkt oss.

Vi har också gått vidare med det sopsorteringsystem som vi testade för något år sedan i våra parker, där vi nu har över 40 källsorteringskärl utplacerade för att man inte ska dumpa allt man råkar ha med sig i en enda soptunna utan också sortera papper, glas, plast och plåt. Så kan man hantera detta på ett bra sätt.

Jag tror att det här är den väg vi ska gå tillsammans med de extra medel vi har lagt för att se till att parkerna är rena hela tiden. Det förs diskussioner om att bötfälla folk på olika sätt för att de slänger skräp. Men det bästa är om vi kan se till att skräpet aldrig hamnar på marken.

Anförande nr 52

K a r i n E r n l u n d (C): Tack för redogörelsen! Allt det här känner jag redan till. Era ökade resurser i budgeten har vi i Centerpartiet mer än dubblat. När ni satsar 20 miljoner mer på städning satsar vi 60 miljoner mer just för att vi ser behovet. Vi är fler stockholmare, och det är fler stockholmare som använder parkerna. Vi ser att det har blivit mer skräp. Då måste vi också satsa extra på detta.

Vi kritiserade er redan 2014 när ni tog över makten. Då skar ni ganska rejält i budgeten för städning och skötsel. Nu har ni jobbat er tillbaka en liten bit på väg. Men det återstår fortfarande väldigt mycket. Om man tittar på nöjdheten hos stockholmarna kan man se att 2016 var 68 procent nöjda med städningen, och nu är det bara 61 procent som är nöjda.

Har du inte mer på gång än det som redan har föredragit?

Anförande nr 53

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag tycker att det som jag redogjorde för är en hel del. Vi har över 250 självkomprimerande kärl som talar om för staden när de är fulla så att de töms. Det är helt fantastiska åtgärder för att komma till rätta med de problem som vi har. Källsorteringskärlen är det som kan göra att det blir så mycket bättre.

Sedan vet vi att det tar ett tag för folk att lära sig var kärlen finns någonstans. När solen börjar gå ned är det av någon märklig anledning så att man inte går åt det andra hållet och letar efter sopkärlen. Men nu börjar de bli så många att det är svårt att missa dem. Jag tror att vi kommer att se en mycket bättre ordning när det gäller skräp i våra parker.

Sedan behövs extra insatsåtgärder vid vissa tillfällen. Det har varit extremt varmt och trevligt i parkerna, och det märks.

Anförande nr 54

K a r i n E r n l u n d (C): Det är jättebra med fler kärl, och det är jättebra att de är solcellsdrivna och känner av. Men det är fortfarande mycket skräp i Stockholm. Jag tror fortfarande att vi behöver mer än bara tre kärl. Jag tror att vi verkligen behöver satsa på närvaro i våra parker och på våra gator. Jag tror att det är viktigt att vi ser till att det finns de som visar att vi tar hand om vår stad och att det finns människor ute som hjälper till att hålla snyggt och rent. Man vet att om det väl börjar bli skitigt och skräpigt är det lättare för folk att fortsätta att bidra till att kasta skräp på marken. Om det är rent och snyggt är tendensen att man faktiskt också hjälper till att behålla det så.

Det är jättebra med fler kärl, men vi behöver göra mycket mer. Jag tror framför allt att vi behöver satsa på att anställa personer som hjälper till att se till att vår stad är ren.

Anförande nr 55

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Som jag sa inledningsvis kunde jag inte, eftersom jag inte visste exakt vad frågan handlade om, ta reda på exakt i vilken utsträckning de 20 miljonerna extra har bidragit till att de alltfler personer som rör sig i parkerna tar upp skräpet som finns där. Egentligen borde vi ha folk som går runt och pekar lite grann på folk och säger: Ni kanske inte ska göra på det där sättet! Släng inte era fimpar, och ta med er era take-away-förpackningar! Det är kanske någonting man skulle göra. Men de 20 miljonerna är speciellt destinerade till att ta bort det skräp som finns.

Jag vill påpeka en sak. Du tar upp, som ni har gjort under hela mandatperioden, att vi sänkte städbudgeten 2014 direkt 2015, efter valet. Jag vill bara säga att det som ni gjorde inför valet var att höja städbudgeten därför att valrörelsen genererar en massa skräp. Det var en del av tanken, men sedan gick inte dessa pengar åt. Om man tittar på det överlag ser man att vi har haft mycket mer pengar än vad ni hade då.

Fråga nr 5. Nobelhuset

Anförande nr 56

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Det var en glädjens dag för många av oss nu i veckan när mark- och miljödombstolen underkände planerna på ett nytt Nobelhus på Blasieholmen. De skriver bland annat att planen bedöms på ett oåterkalleligt sätt påverka den så kallade läsbarheten avseende Stockholms historiska

utveckling. Ett Nobelcenter innebär även en påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården på Blasieholmen, skriver de också.

Jag tycker att det är arrogant av stadsbyggnadsborgarrådet att så totalt underkänna mark- och miljödomstolens utlåtande. Jag håller med Björn Ljung om att det inte är borgarrådets uppgift att säga att en domstol fattar beslut på svaga grunder. Jag tycker att det är ett väldigt arrogant uttalande av borgarrådet.

Nu förutsätter jag att det finns något slags plan B i någon byrålåda för vad som ska hända om överdomstolen ger samma utlåtande. Men jag undrar också om det inte vore lika bra att försöka att hitta en ny plats för Nobelhuset med tanke på den kritik som nu riktas från så många håll.

Anförande nr 57

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Angående den sista kommentaren vill jag börja med att påminna alla i fullmäktige och åhörare om att både Kristdemokraterna och Liberalerna tyckte att Blasieholmen var en utmärkt plats för ett nytt Nobelhus när det begav sig och när debatten pågick. Sedan ville man ha en annan utformning och ett annat hus. Kristdemokraterna ville ha ett runt hus, men det kanske var i något annat sammanhang. I alla fall ville ni ha ett annat hus. Det må så vara, men de flesta partier i den här salen tyckte att detta var bra plats.

När det gäller själva formalia är det återigen självklart att det är viktigt att vi är tydliga med att säga att vi ska överklaga. Det är en rättighet som vi har. Om det hade gått omvänt hade det helt säkert också blivit överklagat. Denna juridiska process får man respektera.

Jag tycker att det är en ganska mild formulering att säga att det är svaga grunder. Det skedde också, precis som vi hörde, i förra veckan på stadsbyggnadsnämnden. Då sades precis samma sak, och vi gick igenom olika delar där det visade sig vara en svag grund. Att vi får prövningstillstånd tror jag inte ens att de som är motståndare tvekar om, med tanke på vissa delar av domen skulle ge väldigt allvarliga effekter på detta projekt och på andra projekt i Stockholms stad, vilket naturligtvis är helt oacceptabelt.

Vi får se hur lång tid processen tar. Men vi är många, inklusive jag själv, som är ganska optimistiska inför nästa behandling.

Anförande nr 58

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Bara för att det finns en rättighet att överklaga från stadens sida innebär inte det att det är en skyldighet att överklaga. Man kan faktiskt avstå från att överklaga med tanke på den enorma kritik som finns, inte bara från väldigt många medborgare utan också från väldigt många tunga instanser. Det är ovanligt att statliga myndigheter väljer att överklaga på det här sättet.

Nu säger alltså mark- och miljödomstolen nej till planerna. Då undrar jag om det inte vore bättre att försöka hitta en ny plats om man nu prompt ska ha detta hus någonstans. Försök att hitta en bättre plats där huset passar in i omgivningen och där riksintresset och kulturmiljövården inte tar skada! Den möjligheten finns fortfarande, och jag tycker att ni borde ta den.

Det är sant att Kristdemokraterna tyckte att man kunde prova Blasieholmen och om det var möjligt att uppföra en ny byggnad där, men jag vet inte om vi någon gång har sagt att det är en utmärkt plats. Då skulle det vara en byggnad som passade in i miljön och en byggnad som kunde inkorporeras i Tullhuset så att man inte behöver riva det. Det föreslogs aldrig, och därför var vi ganska snabba med att säga nej.

Anförande nr 59

Borgarrådet V a l e s k o g (S): När det gäller riksintressefrågan handlar det om en expertmyndighet – en statlig myndighet som är expert på området. Det är länsstyrelsen och inte Riksantikvarieämbetet, exempelvis. De har jobbat mycket med de här frågorna vad gäller riksintresse för Stockholms stad och Djurgården. Det är för övrigt en del av problematiken i den här domen. Men jag tänker inte gå in på detalj om detta, utan det lär visa sig när staden skickar in överklagan. Då kommer det naturligtvis att utvecklas, och så får allmänheten och de som är engagerade i frågan delta i debatten om detta.

Det är självklart att en sådan här dom med de svaga grunder som finns skulle få allvarliga effekter på det mesta vi bygger i Stockholms innerstad. En sådan dom måste naturligtvis få prövas i högsta instans. Det räknar vi med kommer att ske, och många av oss tror som sagt att detta då kommer att gå på ett helt annat sätt, vilket det har gjort i flera fall tidigare.

Anförande nr 60

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag tycker ändå att politiker på Jan Valeskogs nivå, borgarrådsnivå, ska akta sig lite för att sätta sig till doms över juridisk expertis och det domstolsväsen vi har som vårt rättssystem är uppbyggt kring. Det är klart att man kan uttrycka olika saker när olika domar kommer. Men när man är borgarråd tycker jag att man ska vakta sin tunga lite extra noga.

I det här fallet tolkar många ditt uttalande som att du har satt dig över mark- och miljödomstolens kompetens när du säger att de uttalar sig på väldigt svaga grunder. Det är klart att domstolen inte tycker att de gör det, utan de agerar utifrån det uppdrag som de har. I det här fallet kan jag säga att jag delar mark- och miljödomstolens syn i utlåtandet, och det är ju inte helt okänt att jag gör det. Det Nobelhus som nu föreslås på Blasieholmen skulle skada riksintresset och de kulturella värdena på ett väldigt allvarligt sätt. Jag tycker att det är bedrövligt att ni ska behöva riva tullhuset för att få plats med denna byggnad.

Anförande nr 61

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Den statliga myndighet, nämligen länsstyrelsen, som är expert på området har en helt annan uppfattning. Det tror jag är ganska viktigt i sammanhanget.

Återigen: Det är många som anser att domen har för svaga grunder. Vi hade en genomgång i stadsbyggnadsnämnden i förra veckan, som jag har nämnt några gånger. Där visades detta ganska väl. Då är det självklart och rimligt, och dessutom en rättighet, för staden att överklaga. Det har också varit huvudbudskapet i olika slags kommunikation härifrån att staden också kommer att göra det.

Fråga nr 6. Östlig förbindelse

Anförande nr 62

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Det blir mycket med mig i dag, men det är väl värre för er än vad det är för mig.

Socialdemokraterna har låtit Miljöpartiet diktera villkoren för infrastrukturpolitiken i Stockholm de senaste fyra åren. Huruvida det har varit ett framgångsrecept eller inte kan man diskutera, men det finns ganska mycket som tyder på att det inte har varit det. Ett exempel är Östlig förbindelse, som på grund av agerandet av Socialdemokraterna i Stockholm inte har funnits med i en nationell plan och inte har funnits med i förhandlingarna inom ramen för Sverigeförhandlingen. Man har dragit sig ur förhandlingarna och skyllt på att det skulle bli för dyrt innan förhandlingarna ens har påbörjats. Det är egentligen en omskrivning för det faktum att man är beroende av stödet från ett parti som inte vill utreda Östlig förbindelse över huvud taget.

Däremot undrar nog väljarna lite vad som kommer att hända efter valet. Därför har jag en fråga till finansborgarrådet. Om olyckan skulle vara framme och ni behåller makten – för majoriteten kommer ni nog inte att behålla, men möjligen makten – vill vi gärna veta hur ni kommer att agera i frågan under nästa mandatperiod.

Anförande nr 63

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag tror att du är lite hård i dina ord, Cecilia, när du talar om att diktera villkoren. Jag känner nog att vi har löst frågorna om både Förbifart Stockholm, Bromma flygplats och Slussen under denna mandatperiod, så lite lugnare i ditt ordval borde du kanske vara.

Östlig förbindelse är en statlig väg. Därför har staten frågat om medfinansiering. När det projekteras för Östlig förbindelse har staten satt projektprislappen till 20 miljarder kronor. Man frågade då vilka som ville medfinansiera. Staten ville att det skulle medfinansieras till hälften. Då sade det moderatstyrda Stockholms läns landsting nej till att medfinansiera 3,3 miljarder. Moderatstyrda Nacka kommun sade nej till att medfinansiera 1,7 miljarder kronor. Vi i Stockholm sade nej till att medfinansiera 2,2 miljarder. Lidingö och Värmdö sade också nej till medfinansiering av Östlig förbindelse.

Detta innebär att det inte finns någon medfinansiering till Östlig förbindelse. Man har alltså inte löst finansieringsfrågan. Att lägga detta i knät på oss och säga att det endast skulle vara Stockholm är överord. Det handlar om att flera moderatstyrda kommuner säger nej till medfinansiering, och så gör även det moderatledda Stockholms läns landsting.

När det handlar om vägprojekt verkar inte Moderaternas plånbok i den här salen alls kunna sina. Ni ska gräva ned Centralbron, och ni ska bygga Östlig förbindelse. Det är där ni lägger miljarderna. Jag prioriterar kollektivtrafik.

Anförande nr 64

Borgarrådet B r i n c k (M): Nej, du prioriterar inte kollektivtrafik. Det är det moderatstyrda Stockholms läns landsting som gör det, om vi nu ska vara petiga.

Beskedet är alltså att skälet till att Stockholm sa nej var att Moderaterna i landstinget, Moderaterna i Nacka och Moderaterna i Värmdö sade nej. Så var det naturligtvis inte alls. Skälet till att Socialdemokraterna i Stockholm sade nej var att ni inte fick igenom detta i majoriteten.

En av de saker som man hade kunnat förhandla om var till exempel ramarna för medfinansieringen. Det finns rätt många skillnader mellan Centralbron och Östlig förbindelse. En av de viktigaste är att Centralbron är vår. Det är stadens väg. Östlig förbindelse är ett statligt projekt. Men Centralbron är som sagt vår – stadens väg. Därför tycker vi att det är rimligt att investera i en nedgrävning av den, vilket på många sätt vore en oerhört bra idé. Att vi vill finansiera detta är inte heller särskilt märkligt.

Jag har fortfarande inte riktigt fått något svar. Ni kommer alltså att stå fast vid denna uppfattning även under nästa period. Östlig förbindelse är en fråga som ni inte kommer att tala om.

Anförande nr 65

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Det jag ville vara tydlig med att säga om att prioritera kollektivtrafik är att Stockholms stad, alltså Stockholms kommun, är medfinansierare med 10 miljarder kronor. Det gäller dels den tidigare överenskommelsen om utbyggd tunnelbana till Nacka, dels den nuvarande eller senaste överenskommelsen – för det kommer säkert att bli fler om utbyggd tunnelbana – där vi ska bygga ut tunnelbanan mellan Älvsjö, Liljeholmen och Fridhemsplan. Där är Stockholms kommun medfinansierare med 10 miljarder kronor.

Det saknas finansiering för Östlig förbindelse, och det är fakta man måste se. Det finns ingen finansiering för Östlig förbindelse, och jag anser att det är rimligt att satsa på kollektivtrafik. Vi ser det utifrån miljöperspektiv, och vi ser att det är det mest effektiva sättet att resa. Vi ser också att det gynnar jobb och tillväxt.

Anförande nr 66

Borgarrådet B r i n c k (M): Men, Karin Wanngård, det finns ju ingen här i salen som säger någonting annat. Det moderatledda Stockholms läns landsting satsar historiskt mycket pengar på en utbyggnad av kollektivtrafiken. Det är helt okontroversiellt. Vi tycker att det är självklart att man ska göra det.

Den östliga förbindelse vi har i dag är i praktiken Västerbron eftersom Skeppsbron just nu inte är farbar. Vägarna in i Stockholm har korkat igen för länge sedan. Busstrafikens framkomlighet försämras hela tiden. Kostnaderna för trängsel och förseningar har beräknats till kanske drygt 6 miljarder kronor om året. Vi kan anta att inom rätt kort tid är de fordon som kommer att trafikera denna del miljöanpassade. Men om transportsektorn ska klara miljömålen måste framkomligheten öka. Och det gör den inte så länge ni vidhåller detta styvnackade nej till att ens börja prata om projektering av en östlig förbindelse. Vi ska alltså nöja oss med Västerbron för all framtid. Det är så vi ska tolka Karin Wanngård. Det blir inte någon förhandling om Östlig förbindelse under de närmaste fyra åren heller.

Anförande nr 67

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det handlar om att man måste hitta finansiering. Tydligt har ni på något mirakulöst sätt hittat en finansiering för nedgrävning av

Centralbron. Ni har tydligen också hittat en finansiering för Östlig förbindelse i Stockholms kommun. Det är spännande, för ert eget parti i Stockholms läns landsting hittar inte 3,3 miljarder till Östlig förbindelse. Era partivänner runt om i länet som skulle vara direkt berörda av Östlig förbindelse hittar inte heller någon medfinansiering.

Jag anser att vi ska satsa på kollektivtrafiken. Det är det som är framtiden. I den starkt växande huvudstadsregion som vi är måste vi i större utsträckning bygga ut kollektivtrafiken och fasa över fler att använda den. Det är då nyttotrafiken kommer fram på våra befintliga vägar.

Fråga nr 7. Framkomlighet i innerstaden

Anförande nr 68

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Herr ordförande, ledamöter och Daniel Helldén! Vad jag förstår kommer det att ske runt 5 000 olika gatuarbeten i Stockholm bara i år. I ett sådant läge vore det ju toppen om vi kunde ha en vettig samordning av dessa. Det trafik haveri som pågår i staden är helt orimligt när det kan ta en och en halv timme att bara ta sig genom staden. Att använda ordet framkomlighet när man talar om Stockholmstrafiken känns just nu närmast som orwellskt nyspråk.

Tyvärre verkar det som att staden saknar verktyg för att styra upp detta. Jag vägrar att acceptera att trafik kaoset inte skulle kunna gå att påverka. Därför har jag en tredelad fråga till dig, Daniel.

På lång sikt: Vilka åtgärder planeras för att staden ska ha möjlighet att styra och planera de gatuarbeten som behöver genomföras? Ni verkar ju inte ens kunna påverka när elbolag och så vidare vill gräva upp gatorna.

På lång sikt: Vilka åtgärder kommer att vidtas för att ge entreprenörer ett incitament för att inte dra över sina deadlines?

Till sist, på kort sikt: Vad avser du att göra åt den akuta situation som i nuläget skapar stora störningar i innerstadstrafiken?

Anförande nr 69

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Detta är en fråga som vi har diskuterat tidigare i dag. Jag vet inte i vilken ordning jag ska börja.

Hur ska vi långsiktigt kunna styra vilka arbeten som ska göras i staden? Vi styr arbetena. Man kan inte gräva i gatan i staden utan att man får lov från oss. Visserligen finns det en del entreprenörer som ibland gör det och som ställer till det. Men man måste få tillstånd att göra detta. När begäran kommer in gör man en bedömning av när det bör göras och hur det förhåller sig till andra typer av arbeten. Som vi har talat om tidigare har vi extremt mycket saker som pågår i staden eftersom staden växer. Vi håller på att bygga om trafiknätet. Vi håller på att se till att vi blir en hållbar stad. Det är som Cecilia Brinck tidigare citerade mig och sade: Det gör ont när knoppar brister. Vissa saker måste hända. Vi kan inte låta bli dem.

Nu har vi haft en extrem situation de senaste två tre veckorna, bland annat på grund av en del olyckor. När det blir varmt tar också folk ut bilarna ännu mer än de gör annars,

och det ställer till det också. Jag kan uppmana stockholmarna att ställa bilen om de inte har verkligt behov av den i stan. Då kan allt annat komma fram på ett vettigare sätt.

Vi har i staden tillsammans med Trafikverket, trafikförvaltningen och landstinget en presskonferens på onsdag där man går igenom trafikstörande arbeten. Det har vi varje år. Det är den samordning som vi har med alla de stora aktörerna, och detta är en viktig del i det arbete som vi har. Det finns en översikt över detta.

Men så kommer alla de arbeten som jag har talat om. Ellevio måste till exempel gräva om en elledning. Det finns en del sådana arbeten som hela tiden dyker upp, och vi kan inte göra någonting åt det. Det måste få ske. Och då blir det problematiskt. Om vi dessutom har lastbilar som välter vid Västerbron blir det tvärstopp.

Anförande nr 70

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Det är klart att när en lastbil välter är det inte ditt fel, Daniel. Det är det inte heller om en elledning går av och man måste gräva upp den. Men staden måste också kunna agera. Om vissa viktiga stråk av en eller annan anledning stängs av måste staden kunna agera så att man kan öppna upp på annat sätt. Tänk om vi hade haft Östlig förbindelse! Det hade varit grymt bra att ha fler övergångar.

Detta handlar om dålig samordning mellan planerade projekt och återigen om respektive projekt i kombination med att det är ett stort antal faktiskt påverkar närområdet. Vad man verkar sakna är också ett svar på hur det påverkar andra delar när man genomför projekt.

Jag kan hälsa från en lång rad Nackabor som just nu försöker ta sig fram och tillbaka till sina jobb i stan. De är inte glada. Om du inte vill göra något åt biltrafikens framkomlighet kan vi i alla fall konstatera att det finns runt 300 000 bussresenärer som gärna vill komma fram till jobbet.

Anförande nr 71

Borgarrådet H e l l d é n (MP): En del av de arbeten som just nu har ställt till det är åtgärder för att bussarna ska komma fram bättre och enklare i staden. Vi har de framkomlighetsprojekt som finns med landstinget om detta. Kungsgatan var avstängd tidigare; jag vet inte om de är klara ännu med detta. Det handlar om att man bygger om busshållplatser och ser till att de framkomlighetsåtgärder som vi vidtar blir klara. Vi måste göra de här sakerna för att det ska gå bättre. Det går inte att stänga ned stadens arbeten och säga: Nu får vi inte göra några arbeten, utan vi får vänta några år på att någonting händer.

Vi har en exceptionell situation. Slussen byggs om. Det är inte var dag det händer; senast var det 1935 när den öppnades. Vi har hela Cityområdet som byggs om. Det var 40–50 år sedan det hände senast. Sådana här saker, samtidigt som staden växer något otroligt och vi försöker ställa om trafiksystemet, gör att det är problematiskt. Jag är otroligt glad att Klarabergsgatan och Sergels torg är klara den 25 juni så att bussarna kan börja rulla på där och det lättar.

Anförande nr 72

Patrik Silverudd (L): Jag är uppriktigt sagt en smula besviken över din defaitism, Daniel. Det spelar ingen större roll vad vi gör, menar du. Det är en massa saker som måste hända. Ja, det är klart som sjutton att det är! Staden växer jättemycket, och det är fantastiskt roligt. Men det är trångt som sjutton. 300 000 bussresenärer, cyklister, bilister, lastbilar – alla vill komma fram. Samordningen är för dålig. Detta måste man göra någonting åt på både kort och på lång sikt.

Du gillar ju poesi, så jag tänkte damma av en annan poet så här på slutet, nämligen Gustaf Fröding.

Det ljugs när porträtterat grus
får namn av konst och fågning

En syn, som svävar skön och ljus
i skyn, är sann som hägring

Men strunt är strunt och snus är snus,
om ock i gyllne dosor

En uppgrävd grop är också grop
om än bland Stockholms rosor

Anförande nr 73

Borgarrådet Helldén (MP): Gropar är gropar och snus är snus oavsett hur man ser på det. Jag ska tänka på att ta med mig en annan dikt till nästa gång, Patrik.

Om du skulle titta i min byrålåda och se alla spännande projekt som vi ytterligare skulle vilja rulla ut skulle du förstå att vi har hållit igen något otroligt för att framkomligheten ändå ska fungera någorlunda i staden. Det finns massor med saker som redan borde ha satts igång. Vi skulle egentligen redan ha satt igång att bygga om hela Vasagatan, men vi inser att det inte skulle gå just nu. Vi har Torsgatan, som vi ska vända upp och ned på för att vi ska få framkomlighet. Det är sådana saker som vi har fattat gemensamma beslut om.

Det är alltså massor med saker som vi skjuter lite grann på därför att vi vet att vi inte kan göra allting just nu. Men vi kan inte stoppa alla de här sakerna. Jag tycker framför allt att bussåtgärderna vi vidtar, till exempel vid Fridhemsplan, är viktiga saker. Jag vet att det är problematiskt, men jag vet också att det blir bättre när det är klart.

§ 14 Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning och översyn av stadens budget- och skuldrådgivning

Anförande nr 74

Borgarrådet *L i n d h a g e n* (MP): Ordförande, ledamöter och stockholmare! Budget- och skuldrådgivningen är en mycket viktig del av den socialtjänst som staden tillhandahåller stockholmarna. Den är därför viktigt att den kan ge människor bättre förutsättningar att leva ett självständigt liv. Det kan vara en barnfamilj med knappa ekonomiska resurser som kan få tips som gör det lättare att få vardagen att gå ihop. Det kan vara personer med stora skulder som får stöd i hur skulderna kan minska och på sikt försvinna. Det kan vara människor som tack vare budget- och skuldrådgivning kan bo kvar i sina hem i stället för att förlora sin bostad.

De reviderade riktlinjerna utgår från Konsumentverkets nya rekommendationer om vilket uppdrag kommunerna har och vad budget- och skuldrådgivningen bör innehålla. Dessa riktlinjer har setts över med utgångspunkt i socialnämndens översyn av budget- och skuldrådgivningen. Särskilt positivt är att frågor som rör kunskap om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck lyfts fram i riktlinjerna – något som är mycket prioriterade områden för oss i majoriteten. Det är också bra att riktlinjerna pekar ut målgrupper som är särskilt prioriterade och att de tydliggör barnfamiljers rätt att få en tid för rådgivning inom en vecka.

Jag skulle vilja passa på att lyfta en fråga som är viktig att arbeta vidare med, nämligen människors spelberoende. Sedan den 1 januari i år har socialtjänsten ett ansvar för stöd till personer som är beroende av spel om pengar. Utöver stöd att komma ur spelberoende kan dessa personer ha behov av hjälp med sina problem med skulder. Därför är det viktigt att stadens budget- och skuldrådgivare har kunskap om hur man upptäcker spelberoende och kan lotsa personer vidare till stödinsatser. Det är viktigt att man i de verksamheter där socialtjänsten möter unga personer med spelberoende har ett samarbete med budget- och skuldrådgivarna. Här pågår redan ett arbete i staden, men jag tror att vi kommer att behöva göra mer inom detta område framöver.

Budget- och skuldrådgivningen gör skillnad i människors liv, och jag är glad att vi i dag fattar beslut om de nya riktlinjerna för denna viktiga verksamhet.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

§ 15 Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018–2023

Anförande nr 75

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Vilken lyckosam dag – här är jag igen! Jag känner en stor glädje över att vi i dag fattar beslut om stadens nya program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Mycket har gjorts i staden för att förbättra tillgänglighet och delaktighet, men mycket arbete kvarstår. Förutsättningarna för en god hälsa, trygghet och säkerhet, utbildning, egenförsörjning och delaktighet i samhällsgemenskapen är fortfarande sämre för personer med funktionsnedsättning än för övriga stockholmare. Dessa skillnader i levnadsvillkor måste motverkas och på sikt upphöra. Ytterst handlar det om alla människors lika värde.

Det nya programmet lyfter bland annat fram att vi måste stärka möjligheterna till arbete och egen försörjning för personer med funktionsnedsättning så att alla människors kompetens tas till vara. Staden ska vara ett föredöme som arbetsgivare. Våra arbetsplatser ska utformas så att de är tillgängliga för alla. Vi ska erbjuda praktikplatser och jobb till personer med funktionsnedsättning. Vi ska ha rekryteringsprocesser som främjar mångfald och motverkar diskriminering. Vi ska förbättra möjligheterna till en övergång till arbetsmarknaden från exempelvis daglig verksamhet och gymnasiet.

Programmet betonar också hälsofrämjande insatser. Vi vet att personer med funktionsnedsättning upplever sämre hälsa än andra. Det gäller särskilt barn, unga och kvinnor. Därför ska bland annat förebyggande insatser stärkas i stadens verksamheter. Rätten till en god hälsa är en av de absolut viktigaste delarna i att kunna leva ett gott liv.

En grupp som jag särskilt skulle vilja lyfta fram i programmet är just barn med funktionsnedsättning, som är mer utsatta för diskriminering, våld och övergrepp än andra barn. Det är förstås oerhört allvarligt. Dessa barn har också sämre förutsättningar att klara skolan och att på sikt etablera sig på arbetsmarknaden – detta trots att artikel 2 i barnkonventionen anger att inget barn ska diskrimineras. Här måste vi bli bättre. Alla barn har rätt till ett tryggt liv och en välfungerande skolgång.

Till sist skulle jag vilja nämna att programmet tar upp vikten av att människor aktivt ska kunna delta i våra demokratiska processer. Det handlar om att ha goda möjligheter att rösta, att underlätta för politiska uppdrag och att staden ska stärka samverkan med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning inklusive barns och ungas egna organisationer.

Stockholm ska vara en stad som är tillgänglig för alla och där alla, oavsett funktionsförmåga, kan vara fullt delaktiga i samhällslivet och leva det liv de önskar. Med detta program lägger vi grunden för detta – grunden för ett Stockholm för alla.

Med dessa ord yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 76

Martin Hansson (MP): Fru ordförande! Som ordförande i kommunstyrelsens funktionshindersråd skulle jag lite grann vilja komplettera det som socialborgarrådet har varit inne på.

Vi har arbetat länge med programmet. Det är stadsövergripande, men ansvaret för implementeringen ligger tydligt hos våra olika bolag och nämnder inom staden. De ska nu, när programmet antas, ta fram aktiva planer för hur de med sina ordinarie planer ska kunna arbeta med de åtta fokusområden som ingår i programmet. Det staplas upp rätt tydligt vilka av dessa fokusområden som de olika nämnderna och bolagen ska arbeta med.

Arbetet ska präglas av ett funktionshinderperspektiv. Det innehåller fyra delar. Den första är principen om den universella utformningen. Den andra är att vi ska åtgärda de befintliga bristerna inom staden. Den tredje är att det ska finnas möjligheter till individuella stöd och lösningar när så krävs. Den fjärde är att vi ska förebygga och motverka diskriminering inom staden.

Jag kollade lite på ert gemensamma SU från Alliansen. Det verkar som att ni överlag är nöjda med de intentioner som finns i programmet och att ni tycker att det är välskrivet och bra. Ni lyfter dock en oro för att ni ser att det har blivit någon form av rättspraxis kring ledsagningen och att timmarna där har minskat i och med olika beslut som har fattats på tjänstemannanivå. Ni konstaterar att detta inte är någonting som har sin grund i olika politiska beslut utan något som har uppstått i vilket fall som helst.

Ni har en skrivelse som jag tycker är intressant och central. Jag ska läsa ur den här. Ni säger att staden inte med ena handen kan anta program som innehåller ambitiösa föresatser om rätten till en meningsfull fritid och rätten att delta i samhällslivet och med andra handen inskränka stockholmarnas möjligheter att göra just detta.

Då vill jag säga att det är precis det som det nya tillgänglighetsprogrammet nu ska komma till rätta med. Det gäller även de nya riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice som vi kommer att ta på nästa kommunfullmäktige. De kommer också att rikta in sig på detta. Det är nu vi tar fram de styrmedel som tydligt säger vad som gäller centralt för hela staden. Det ska vara likställt för alla. Programmen arbetar utifrån ett rättighetsperspektiv, och det är ens rättighet att få detta stöd oavsett hur det ser ut i livet i övrigt. På övergripande nivå innebär detta att funktionshinderperspektivet ska genomsyra alla verksamhetsområden och att den universella utformningen ska råda i första hand.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att vi och med detta beslut påbörjar en översyn av funktionshindersrådets nuvarande organisering. Det gör vi i syfte att stärka deras arbete och delaktighet. Översynen är något som råden själva har efterfrågat under ett antal år, och detta görs nu som ett första steg.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 77

Mikael Valier (KD): Fru ordförande, ärade ledamöter, åhörare och, som vanligt, den samlade världspressen! Detta är ett bra program, och flera av

remissinstanserna kallar det för både innehållsrikt, gediget och välarbetat. Vi håller i stort med om det, som Martin sade.

Men även ett bra program ställer höga krav på uppföljning, mätbara indikatorer och mål som är högt satta men nåbara. Det är nyckeln till framgång, och det är sättet att kontrollera om vi är på rätt väg. Vi måste mäta det som går att mäta. Ett bra program ställer också höga krav på att vi levererar den service och de förutsättningar som programmet anger. Vi är inte lika. Egentligen ska man inte alls klumpa ihop personer med funktionsnedsättning eftersom begreppet spänner över ett enormt brett fält. Årligt talat vill inte heller jag klumpas ihop med några andra människor i någon större omfattning, eller snarare: Jag vill välja själv vilka jag klumpas ihop med. Ändå måste vi i det här fallet och i sådana här program tala i generella ordalag. Man kan inte möta alla individer i ett sådant här program.

För många handlar det om möjligheten att få arbeta eller studera, och för andra handlar det om daglig personlig assistans för att ens överleva. Vi har också fler äldre med funktionsnedsättningar än vi har haft tidigare, och de förtjänar kanske en lite större plats i programmet. Nå, vi är alla olika, och vi måste kunna delta med de förutsättningar vi har i så stor omfattning som möjligt. Det som går att mäta måste vi också mäta. Programmet är bra, men det är viktigt att det lever – att det är ett levande dokument som tar hänsyn till att allt handlar om människor.

Vi hänvisar till det gemensamma särskilda uttalandet i kommunstyrelsen.

Anförande nr 78

Hans Tjernström (C): Ordförande och fullmäktige! Ungefär var femte svensk har någon form av funktionsnedsättning som påverkar deras vardag. Sedan har vi alla anhöriga därtill. Detta är alltså en fråga som angår många av oss, precis som har sagts här, på väldigt många olika sätt.

Vi delar synen i mycket av det som har sagts. Vi tycker att programmet är genomarbetat och bra och att det tar fasta på rätt saker. Samtidigt är detta ett område som man ständigt behöver jobba med och ha fokus på. Det är mycket som hela tiden kan bli bättre när det gäller tillgängligheten och delaktigheten för människor med funktionsnedsättning.

Vi har också uppmärksammat de signaler som har kommit med oron för till exempel försämrad rätt till ledsagning för synskadade. Det var bra att det uppmärksammades här. Jag tycker ändå att det är värt att nämna eftersom jag själv har fått ta del av sådana signaler.

Om jag ska nämna något från Centerpartiet betonar vi gärna vikten av att personer med funktionsnedsättning får chansen att komma ut på arbetsmarknaden. Vi vill gärna se att man får chansen att göra skillnad ute på arbetsplatsen direkt. Vi vill sänka tröskeln. Vi vill inte se några långa, tidskrävande utredningar – som ofta är fallet nu – utan snarare att man kan avdramatisera problemen och få personer med funktionsnedsättning att komma ut på arbetsplatser och testa att jobba direkt. Vi tror att det skulle göra stor skillnad.

Slutligen: Centerpartiet vill såklart se ett Stockholm för alla. Det kan inte betonas tillräckligt. Vi vill att staden ska fortsätta att verka för att ge människor verkliga förutsättningar att leva sitt liv på ett så bra sätt som möjligt. Vi tror att det blir win-win både för individ och, i förlängningen, för samhället i stort.

Med detta yrkar jag bifall till Alliansens särskilda uttalande.

Anförande nr 79

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande, fullmäktige! Stockholm ska vara en stad som är tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga. Alla ska vara fullt delaktiga i samhällslivet och kunna leva precis så som man önskar. Rätten till arbete, att kunna utbilda sig, att röra sig fritt, att göra sin röst hörd, att bidra till samhällets utbud av kultur och nöjen – sådana rättigheter som gäller för oss alla ska självklart gälla även dem som har olika hinder i sin funktionsförmåga.

Diskriminering ska naturligtvis alltid bekämpas. Vi från Liberalerna tycker att programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning är välskrivet. Det tar verkligen fasta på viktiga punkter som vi brinner för, exempelvis arbete och försörjning och tillgänglighet samt, inte minst, rätten till utbildning. Man ska kunna få det stöd som man många gånger behöver för att kunna nå sina kunskapsmål.

Vi välkomnar att borgarrådet har tagit till sig kritiken gällande uppföljningen av indikationerna. Vi vill alltid understryka hur viktigt det är att kunna följa upp och mäta för att se om det vi håller på med funkar.

Också vi ser det som tidigare talare har sagt om att man oroar sig för rapporter som når oss om försämrad ledsagning. Detta drabbar synskadade. Det här har inte någon grund i politiska beslut utan är endast en ändrad praxis på tjänstemannanivå, precis som Martin nämnde. Detsamma gäller försämringarna i rätten till kontaktperson. Jag delar inte riktigt Martin Hanssons åsikt. Vi lever i den verklighet vi har i dag; det är den vi måste agera på. Ni lever inte upp till det som ni har föresatt er i programmet nu, och det är det som är så allvarligt. Både du och jag har tagit upp det i olika debatter. Det handlar om människor som kommer i kläm mellan de här frågorna. Detta kan vi aldrig acceptera.

Det kanske viktigaste för oss liberaler är ändå rätten att få bestämma över sitt eget liv och den valfrihet som vi brinner så mycket för. Vi tycker att det är en självklarhet att kunna få välja den utförare man vill ha för att kunna leva det liv man vill leva oavsett vad man har för funktionsnedsättning. Därför är det beklagligt att det saknas så mycket perspektiv på valfrihetsfrågor i detta program.

Anförande nr 80

M a r t i n H a n s s o n (MP): Det har som sagt varit lite otydligt ibland. Det har handlat om olika nivåer och olika typer av beslut. Jag träffade Synskadades riksförbund i förra veckan, och vi pratade mycket just om detta. Det som är centralt även i de nya riktlinjerna för ledsagning, som kommer på nästa kommunfullmäktige, är att det ska vara rättighetsbaserat utöver att det ska vara mer tydligt centralt vad som gäller. Det är viktigt att det betonas att det är rättighetsbaserat, för det är det som innebär att man inte kan stirra sig alltför blind på olika typer av rättspraxis, vad som

har gällt tidigare och sådana saker. Det är det rättighetsbaserade perspektivet som ska gälla. Det är det staden nu förtydligar så mycket.

Anförande nr 81

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Vi delar naturligtvis detta perspektiv. Det ska bli en rättighetsfråga, inte minst för synskadade, som många gånger har kommit i kläm i dessa frågor. Det gläder oss mycket.

Jag vill i alla fall hålla fast vid att vi som opposition i det Stockholm vi lever i just i dag måste reagera på den verklighet vi upplever varje dag i den här staden. Du och jag träffades i förra veckan då en mängd olika handikapporganisationer deltog. Många pekade på att det är minskad ledsagning och svårt med hjälp med de rättigheter man har från kommunen. Det stora bekymret i den här staden just nu är framför allt att det inte är lika i alla stadsdelar. Det skiljer sig oerhört mycket åt beroende på vilken stadsdel man bor i.

Anförande nr 82

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Tack för ett klokt – som så ofta – inlägg, Isabel! Jag tänkte bara kommentera just detta med uppföljningen. Det är såklart oerhört viktigt. Jag tänkte nämna några ord om mina upplevelser av och min syn på remissrundor generellt. De handlar om att samla in synpunkter och se vad de olika instanser vi remitterar ett ärende till tycker om underlaget. Då är det för mig självklart att man ska visa respekt för en remissrunda och värdera allt det man får in i en sådan. Sedan ska man fundera på om det är någonting vi borde ändra, apropå det som har sagts om uppföljningen. Det var flera som hade synpunkter på det, och jag tror att det har gjort programmet ännu bättre.

Det står i ert SU om den totala avsaknaden av valfrihet. Jag delar inte alls den bilden. Vi har förtydligat i det som går upp till kommunfullmäktige att den som beviljas insatser så långt som möjligt ska kunna välja eller påverka valet av utförare av den som ger stöd. Jag vill vara tydlig med att vi alla tycker att detta är väldigt viktigt, för det handlar om individens rätt att styra.

Anförande nr 83

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Det tycker jag är glädjande att du säger. Jag kommer naturligtvis att vaka över det tillsammans med dig.

Jag tycker ändå att det är bekymmersamt att vi fortfarande i dag känner att det finns ett motstånd när vi jobbar i stadsdelarna till just valfrihetsreformen. Det är en självklar valfrihet som vi liberaler tycker ska finnas i varje stadsdel. Jag tycker att det känns som att vi har gått tillbaka i Stockholm. Från att ha haft möjlighet att välja får man nu inte göra det längre. Det bekymrar mig oerhört. Det märks inte minst när man träffar människor som uttalat säger detta. De säger att de inte får välja och att de inte får bestämma. Deras möjligheter att välja dras in. Det tycker jag är bekymmersamt, och detta kommer jag att vaka noga över.

Anförande nr 84

C h r i s t i n a E l f f o r s S j ö d i n (M): Fru ordförande och ärade ledamöter! Det är utmärkt att staden nu fortsätter med detta program som vi kan konstatera i stora delar följer det arbete som vi påbörjade under Alliansens tid när vi var i majoritet. Det

finns emellertid några punkter som vi är lite kritiska till och som vi specifikt vill lyfta fram. Några av de föregående talarna har gjort det också.

Det handlar om den försämrade rätten till ledsagning, som drabbar synskadade. Vi hör att det finns med i programmet att detta ska bli bättre. Men det är fortfarande så att Stockholm är en delad stad och att det skiljer sig mellan stadsdelarna. Så långt som det bara går måste det vara möjligt för den enskilda individen att själv välja vem som ska ge hjälp. Det är oerhört viktigt när man är i behov av stöd. Därför tycker vi att det är synd att valfrihetsperspektivet saknas i stora delar. Det finns möjlighet att välja, men staden ska också ha synen att man ska uppmuntra till fler utövare.

Det ska finnas en möjlighet att inte bara försörja sig genom anställning. Vi vill att personer med funktionsnedsättning också ska kunna få hjälp att starta egna företag. Där behövs rejäla insatser för att underlätta drivandet av företag. Det kan vara så enkelt som lättillgänglig information eller nödvändiga blanketter.

I övrigt tycker vi att detta är ett bra program, och vi hänvisar till Alliansens särskilda uttalande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 85

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Programmet handlar om allas möjlighet att leva det liv man vill leva oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Det är ett väldigt viktigt dokument.

Det nya programmet för delaktighet och tillgänglighet ersätter det gamla delaktighetsprogrammet och ska nu vara styrande för stadens alla nämnder och bolag i arbetet med att skapa ett samhälle för alla. Så är det inte i dag, som flera av er andra har varit inne på. Det finns mycket vi har kvar att göra. Programmet bygger på tanken om ett universellt utformat samhälle från början, alltså ett samhälle som är tillgängligt för alla från början. Jag tänker att funktionshindersrörelsen är en viktig resurs här, och det är glädjande att vi ska se över rådens organisering framöver så att vi kan dra mer nytta av deras kunskap.

Personer med funktionsnedsättning är som vi har nämnt ungefär 30 procent av befolkningen. De har sämre levnadsvillkor än andra, de har sämre ekonomi och de deltar mindre på arbetsmarknaden än andra. De har sämre hälsa, och kvinnor med funktionsnedsättning löper större risk för våld och övergrepp. Programmet syftar till att utjämna dessa skillnader.

Staden har ett viktigt ansvar för att erbjuda individuellt utformat stöd, som många har varit inne på. Det kan handla om att ansvara för utbyggnad av bostäder för alla och insatser som ledsagning och kontaktperson. Sådant måste säkerställas. Detta är ett arbete som vi har påbörjat men som absolut måste fortsätta.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 86

R a n a C a r l s t e d t (S): Ordförande, fullmäktige! Detta är ett utomordentligt program som tar fasta på att vi har stora skillnader i levnadsvillkor, i trygghet och säkerhet, i hälsa, arbete och utbildning för personer med funktionsnedsättning. Vi gör

allt för att kunna motverka det. Programmet har ett tydligt rättighetsperspektiv där individuella lösningar framhålls och universella lösningar, som ska komma alla till del, tas fram. Det är sådant som ska komma hela samhället till godo.

Det ska vara lätt för alla att ta vara på sina drömmar och möjligheter oavsett funktionshinder. Programmet ger stor frihet till våra nämnder, styrelser och bolag att anpassa indikatorerna till sin egen verksamhet eller sina lokala behov. Jag tror att det är väldigt rätt, men det är också rätt att vi gör rätt från början. Vi ska kompetensutveckla, utbyta erfarenheter och samverka kring dessa frågor i större utsträckning. Jag är glad över att vi kommer att ta mer vara på funktionshindersrådets erfarenheter.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 87

Å k e A s k e n s t e n (MP): En stad för alla – detta program tog vi för åtta år sedan i denna lokal. Det var också ett bra program, och jag vet inte vilket av dessa två som är bäst.

Men ett problem med det program som vi då tog och som gäller ytterligare ett litet tag är att man inte har följt upp det ordentligt. Man har inte följt programmet, skulle man kunna säga. Därför är det nu viktigt att alla partier är överens om att uppföljningen är viktig. Jag hoppas att det kommer att gå bra nu.

Jag är lite förvånad över att inte så få ideella organisationer har avstått från att svara på remissen. Det här är ju viktigt för många och inte bara för den fjärdedel av stockholmarna som har funktionshinderproblem. Det är viktigt för alla. Vad som är bra för en person med funktionsnedsättningar är bra för alla människor. Det är en gammal sanning.

Det finns anledning att påpeka att det inte bara handlar om hinder som ska undanröjas, utan det gäller också att skapa nya möjligheter när vi nu har detta på gång i ny tappning. I stora delar av Stockholm råder det brist på sittplatser ute i gatumiljön. På vissa enstaka punkter finns det gott om dem; där är det nästan så att det svämmar över. Men på andra ställen finns det ingenting. Det gäller att få balans där och att ordna nya platser. Det kan inte vara så att man ska behöva betala för att sitta ned vid en gata, men så är det faktiskt på en del av våra riktigt stora gator där det går mycket folk. Det kan vara bra att hålla i minnet att många inte klarar att gå mer än 300 meter. För andra kanske gränsen går vid 500 meter. Man måste tänka på dem också.

Jag tycker att det är bra att frågan om personlig assistans också är med i ärendet, för där finns det en del att göra som vi känner till vid det här laget.

Därmed yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 88

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag blir glad av att höra att det finns en sådan bred politisk enighet om programmet och att detta är någonting som vi alla tycker är viktigt och som vi står bakom.

Jag har tillsammans med flera av er här inne suttit i olika paneler de senaste veckorna och talat med flera olika funktionshinderorganisationer och fått höra vad de lyfter fram. Det känns bra att vi möter deras förslag, krav och åsikter i både detta program och det som redan har nämnts om de nya riktlinjerna för ledsagning, som tas i nästa kommunfullmäktige.

Det jag vill trycka på och som jag tycker är bra är att programmet lyfter fram frågan om våldsutsatta och våldsutsatthet bland funktionshindrade. Det trycks särskilt på att öka tillgängligheten i stadens egna verksamheter, socialjouren och de skyddade boendena. Detta är någonting som jag vet att socialförvaltningen har jobbat med under hela mandatperioden men som såklart är en utmaning. Det kan handla om att göra om lokaler eller att hitta nya lokaler. Det är ack så viktigt att man kan ta sig rent fysiskt in till socialjouren eller ha tillgänglighet på ett skyddat boende. Det är en utmaning för en stad som Stockholm med verksamheter som har funnits länge. Vi är på god väg, och detta är ett arbete som kommer att behöva fortsätta för att vi ska se till att alla har lika möjligheter att få både akut hjälp och hjälp på sikt. Vi kan inte ha olika typer av hjälp till något så allvarligt som våldsutsatthet.

Senast i förra veckan var jag och träffade Synskadades riksförbund tillsammans med några andra härifrån. Jag tror att de har uppvaktat alla partier. Jag är glad över att de apropå ledsagningen välkomnar de förändringar som görs i de nya riktlinjerna, som jag vet att vi ska prata mer om i nästa kommunfullmäktigemöte. Jag känner mig trygg med att vi har en god kontakt med funktionshindersrörelsen och en god dialog. Sedan tror jag att man alltid kan göra mer och komma in tidigare i processer. Därför är det bra att man ser över de olika rådets funktioner och möjligheter att påverka.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 89

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! I programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning fastslår vi att vi tydligt och aktivt ska förhindra att personer med funktionsnedsättning diskrimineras i den egna verksamheten och att vi ska säkerställa tillgänglighet. Vi fastslår också att funktionshinder i omgivningen ska identifieras, förebyggas och undanröjas.

Det är hela stadens ansvar att se till att ingen exkluderas och att alla människors kompetens tas till vara. Jag är stolt över programmet, och jag är stolt över att de flesta remissinstanser i huvudsak är mycket positiva till det. För några år sedan gjorde Socialstyrelsen en undersökning som visade att hälften av de personer som lever med hindrande funktionsnedsättning saknar löneinkomster från arbete. Personer med funktionsnedsättning har också betydligt oftare sjuk- eller aktivitetsersättning och sjukpenning. De har också ofta lägre disponibel inkomst.

Jag tycker att det är glädjande att vi i alla partier kan ta detta tillsammans. Jag ser dock att Alliansen har lagt fram ett SU. Man stryker särskilt under att något som är speciellt påtagligt för alla människor med någon form av funktionsnedsättning är att bristen av bostäder är en av vår tids största problem. Vi håller med om problemet, och vi har gjort en hel del. En av de viktigaste åtgärder vi vidtog när vi tog över var att stoppa utförsäljningen av allmännyttans lägenheter. Under de sista åren hade 26 000

lägenheter sålts ut. Vi tog också bort inkomstkravet på tre gånger hyran. Det gör att man i dag kan ha betydligt lägre inkomster och ändå få en lägenhet hos allmännyttan.

Stockholm är den kommun där allmännyttan växer mest. För att sänka boendekostnaden har vi introducerat Stockholmshusen, som vi hoppas ska sänka byggkostnaden med uppemot 25 procent. Jag hoppas att de åtgärder som vi har vidtagit för att fler, även personer med funktionsnedsättning, ska kunna få en lägenhet i Stockholm, kan stödjas av fler partier.

Med detta vill jag avsluta med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

*§ 16 Central entreprenadupphandling av vård- och omsorgsboenden 2019 –
Mårtensgården och Guldbräckehuset*

Anförande nr 90

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande och fullmäktige! Fem vård- och omsorgsboenden har avtal som inte kan förlängas. Mårtensgården och Guldbräckehuset är de som slapp återkommunalisering den här gången. För Magdalenagården på Söder och Alströmerhuset gick det inte lika bra. Trots, eller kanske på grund av, välfungerande verksamheter beslutade de S-ledda majoriteterna i stadsdelsnämnderna på Söder och på Kungsholmen att återkommunalisera verksamheterna.

För Kristallgården i Älvsjö skedde något mycket märkligt. Trots att majoriteten i nämnden där, Alliansen och Miljöpartiet, beslutade att de ville att Kristallgården skulle upphandlas på nytt ska nu återkommunalisering ske. Äldrenämndens majoritet körde helt sonika över Älvsjö stadsdelsnämnds beslut. Jag kanske har fel, men vad jag kommer ihåg har detta aldrig tidigare skett.

I äldrenämnden ville vi ha en förklaring, inte minst från Miljöpartiets representant. Men han hade inget svar. Därför frågar jag nu majoriteten, och särskilt Miljöpartiet, som så ofta förespråkar hur viktigt det är med när demokrati: Hur kan ni helt enkelt strunta i stadsdelsnämndens beslut? Är stadsdelsnämnderna bara viktiga när de lyder er och gör som ni vill? Ska man strunta i dem om de inte lyder er?

Jag yrkar bifall till den reservation som vi har i detta ärende.

Anförande nr 91

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Ja, du har rätt – det gjordes en bedömning i Älvsjö som ändrades i äldrenämnden. Vi tycker inte att det är så konstigt. Man gör olika bedömningar, och man ser saker och ting på olika sätt. Det är ingen som har körts över, och det finns ingen konspirationsteori bakom detta. Vi har haft en dialog, och vi har fört en rätt intensiv dialog. Man vet varför detta skedde och varför de olika bedömningarna gjordes. Jag håller med dig om att stadsdelsnämndernas ord ska väga väldigt tungt, och det utgår jag själv ifrån när jag jobbar i Farsta stadsdelsnämnd. Men det är inte så konstigt, och jag vet inte riktigt om jag köper att detta skulle vara första gången det här händer i Stockholms stads historia.

Anförande nr 92

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag väntar fortfarande på en förklaring. Varför skedde det här? Du säger bara att det inte är så konstigt och att man kan göra så här ibland, men du har inte talat om varför. Miljöpartiets representant är vad jag förstår väldigt insatt i frågan, och han var helt på det klara med att han tyckte att det skulle upphandlas. Jag hävdar att detta är väldigt ovanligt. Och varför ska man fråga stadsdelsnämnderna om man ändå inte bryr sig om vad de säger? Det är verkligen ett spel för gallerierna i demokratin.

Anförande nr 93

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Detta ärende kan tyckas vara oskyldigt när man tittar på det. Men centralupphandling innebär ju samtidigt att vi nu återkommunaliserar tre äldre verksamheter. Återkommunaliseringsvägen pågår ända

till the bitter end, så att säga, av mandatperioden. Det är väldigt olyckligt, tycker vi från Alliansens sida.

Precis som Ann-Katrin Åslund var inne på går man till och med emot nämndmajoriteten i Älvsjö när man också vill kommunalisera Kristallgården. Det vänsterpartistiska äldreborgarrådet har tidigare sagt: Vi sysslar inte med återkommunaliseringar, utan vi verkställer bara den lokala vilja som finns på stadsdelsnämnds nivå. När man i stadsdelarna inte vill gå ut på upphandling utan överta en verksamhet i kommunal regi verkställer vi beslutet. Vi lyssnar på den lokala demokratin! Ja, detta funkar tydligen bra när man själv håller med den lokala demokratin. Men när majoriteten inte tycker som man gör i stadshusmajoriteten funkar det inte längre, utan då går man emot den lokala demokratin och väljer att kommunalisera ett boende mot stadsdelsnämndens egen vilja.

Jag tycker att det är riktigt illa. Det är dåligt för verksamheten. Älvsjö hade kunnat lägga ett egenregianbud i konkurrens med andra verksamheter om man hade velat, men det vågade man inte. Man är väl rädd att man skulle förlora en sådan upphandling. Det är naturligtvis dåligt för den lokala demokratin när man från Stadshuset kör över stadsdelsnämndens vilja.

Jag har en fråga till Miljöpartiet: Vad är det ni miljöpartister i det här huset har förstått som man inte har förstått i Älvsjö stadsdelsnämnd?

Jag yrkar bifall till den reservation vi har lagt fram i kommunstyrelsen.

Anförande nr 94

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Jag skulle vilja ställa en fråga till Erik Slottnér. Under föregående mandatperiod stod det i er konkurrenspolicy att allt som inte är myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner ska upphandlas i konkurrens eller erbjudas brukarna genom valfrihetssystem. Ni konstaterade också att man inte skulle ha några egenregianbud om det inte var så att konkurrensen var för låg.

Hur ser du på den formuleringen relativt lokal demokrati?

Anförande nr 95

E r i k S l o t t n é r (KD): Ordförande! Jag var inte med och fattade beslut om detta dokument, så jag tänker inte stå här nu flera år efteråt och komma med kommentarer till exakta ordalydelser i det.

Vad jag kan säga är att jag tycker att det är en bra princip att upphandla. Sedan har inte jag någonting emot att kommunen ibland lägger ett egenregianbud, men då ska det prövas gentemot andra anbud som kommer in. Om de privata aktörerna klarar att göra en bättre verksamhet för samma peng tycker jag att det är rätt att en privat aktör får göra det. Så ja, jag tycker att i princip all verksamhet ska upphandlas. Jag tror att kvaliteten förbättras, och i det här fallet blir det en bättre vardag för de äldre. Jag vill gärna att ordet valfrihet ska stå med i vartenda sådant här program, för jag tycker att det är så otroligt viktigt både för verksamheten och för människovärdet att valfrihet råder.

Anförande nr 96

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag yrkar givetvis bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

När vi talar om valfrihet har vi en princip i Stockholms stad om ett förhållande 60–40. 40 procent är det som vi inte upphandlar utan som vi köper hos privata utförare. Av de 60 procent som är kvar med kommunen som huvudman var när vi började 35 procent entreprenörer och 25 procent i egen regi. Vi har visserligen tagit tillbaka några, men det är fortfarande så att den övervägande delen av äldreomsorgen bedrivs av privata utförare i dag. I min värld innebär det att vi ändå har en valfrihet i staden. Därtill finns det givetvis möjlighet att efterfråga en kommunal utförare.

Det är inte helt oproblematiskt med lagen om offentlig upphandling. Åtminstone jag dränktes fullständigt i e-post från anhöriga till äldre som bodde på Riddargården på Norrmalm, där man beklagade sig över att det var ett annat företag som vann upphandlingen. Man var oerhört ledsen över att den utförare som fanns där inte fick uppdraget. Det är det som är naturen för våra upphandlare i den här staden: En vinner, och några förlorar.

Jag har hållit på med de här frågorna ett tag, och jag ser det så här: Under de två föregående mandatperioderna reserverade vi oss ständigt mot den centrala upphandlingen. Nu reserverar ni er i de ärenden där vi inte vill upphandla. Vi kan vara överens om en sak: Just i den här frågan är vi aldrig någonsin överens.

Anförande nr 97

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Vad vi däremot nog kan vara överens om, Mirja och jag, är att LOU inte är någon vidare upphandlingsform. Det vore bra om man kunde styra över mer och mer till LOV, tycker jag. Ni var emot LOV och röstade emot den även om jag hör att ni mer och mer börjar erkänna att det är en bättre upphandlingsform än LOU. Nu är det dock så att vi har LOU i de här fallen, och det kan vi tyvärr inte göra så mycket åt.

Jag menar att det måste finnas väldigt goda skäl till att kommunalisera. Men dessa skäl ger ni sällan – mer än att ni säger att ni tycker att det är bra att det också finns kommunala alternativ. Därmed blir kommunaliseringarna ideologiskt motiverade och inte motiverade utifrån att verksamheten och de äldres vardag ska bli bättre. Det är det jag tycker är så sorgligt med besluten – ni vågar inte ge ett egenregianbud, utan ni tar tillbaka väl fungerande verksamhet i kommunal regi utan att kvaliteten för den sakens skull blir bättre.

Anförande nr 98

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige och Erik! Jag tycker att det var oerhört sorgligt att man under de föregående mandatperioderna bara upprättade aktivitetslistor där det stod i vilken ordning man skulle upphandla allting.

Anförande nr 99

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ett av de boenden som inte upphandlades på nytt är Magdalenagården på Södermalm. Jag var på ett möte med de anhöriga där. Några frågor jag fick är: Varför inte bara förlänga avtalet? Jag konstaterade att lagen inte tillåter det. Tas det hänsyn till om Vardaga har skött sin verksamhet? Nej, av

konkurrensskäl kan man inte göra det. Om det blir en ny upphandling – hur är då sannolikheten att den som nu driver verksamheten också kommer att vinna upphandlingen? Svaret är att när vi tittar på fakta ser vi att det är fem sådana ärenden som har avgjorts, och i alla fem ärenden är det nu en ny utförare. I ett fall handlar det om Bergsund, vilket är lite speciellt. Men detta visar ändå att denna form inte ens belönar den som en gång vann. Kontinuiteten är svag. Dessutom vet alla att kvaliteten sjunker inför upphandling och under övergång till en ny utförare.

Erik Slottnér sade att vi inte har några argument. Jag skulle vilja säga att ett tydligt argument på Södermalm är att IVO sade att Temabo inte fick driva Bergsunds vård- och omsorgsboende med 120 platser. Om ni hade lyckats med er ambition under föregående period hade vi stått med noll kommunala platser – alltså en icke existerande egen verksamhet – men med uppgiften att ta över 120 platser. Jag skulle vilja säga att det är en oerhörd tur att vi hade en opposition på den tiden som såg till att de upphandlingar som ni hade ambitionen att göra faktiskt inte blev av. Detta är *ett* mycket viktigt skäl till att vi ska ha en kommunal verksamhet.

Det andra skälet är det som Erik Slottnér tar upp när det gäller LOV. Det blir en långsiktighet i egen regi som LOU faktiskt inte lyckas generera. Vi har ett boende där man vann på att personalen skulle jobba dag var sjätte vecka, och vi är tvungna att ta det. Det är just denna del och ett mervärde som gjorde att de vann upphandlingen. Just denna del ville inte personalen ha kvar. Men av konkurrens- och rättviseskäl måste vi ha detta hela mandatperioden ut. Det finns en mängd sådana saker som gör att lagen om offentlig upphandling har sina sidor. Det är inte nödvändigtvis så att den driver på kvaliteten.

Det är som det är i politiken; vi gör ett antal kompromisser. Jag kommer därför att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 100

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta ärende innebär att vi upphandlar två vård- och omsorgsboenden. Samtidigt fattar vi nu beslut om att inte upphandla tre. Vi i Centerpartiet och Alliansen står upp för valfrihet och mångfald i välfärden, och vi tycker att det är bra att släppa in fler alternativ även om det, precis som Erik Slottnér har sagt, såklart är mycket bättre med LOV än att göra en upphandling.

Jag tycker att hela debatten visar tydligt vad majoriteten har för perspektiv. Hela debatten har hittills handlat väldigt mycket om driftsform. Man har talat om 60–40, 60 procent och 40 procent. I stället för att få ett svar från Miljöpartiet om varför man inte tycker att Kristallgården i Älvsjö ska upphandlas får vi svaret att man gör olika bedömningar. Men vad är bedömningen?

I Älvsjö stadsdelsnämnd fanns en majoritet för att man skulle gå vidare och göra en upphandling. Att man nu går emot det tycker jag visar tydligt på er politik. Ni sätter centraliseringsiver och återkommunaliseringsiver framför lokalkännedom och framför de äldres behov. Det är helt enkelt tydligt vad som är ert främsta fokus. Driftsform verkar vara viktigare för er än kvalitet.

Jag vill yrka bifall till mångfalden och till Alliansens förslag till beslut.

Anförande nr 101

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande! Med lite självinsikt om den egna och Alliansens politik skulle vi väl kunna hålla oss till hur vi jobbar? Under er majoritet var vi tvingade i stadsdelarna att upphandla. Vi var *tvingade*. Nuvarande majoritet vill ha valfrihet och jobbar utifrån det. Kan vi inte prata om verkligheten?

Låt mig ta ett annat exempel – sjukvården. Vi har inga landstingsägda vårdcentraler i våra stadsdelar på Södermalm, i Farsta, Årsta, Enskede-Vantör och Skarpnäck därför att ni tvångsupphandlade dem.

Låt oss tala om att vi har olika politik, men säg inte att vi har enfald. Vi vill ha mångfald och valfrihet!

Anförande nr 102

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Det är uppenbart att vi har olika politik. Men jag tycker också att det är uppenbart att Miljöpartiet även internt verkar ha olika politik. Många miljöpartister som jag träffar talar väldigt väl om privata alternativ, mångfald och möjligheten för en enskild att starta ett företag och göra någonting som man tror på – någonting som blir bättre för äldre och för våra barn.

Men när jag lyssnar på dig, Ewa, verkar det viktigaste för er vara att vi har kommunala alternativ. För mig är inte detta det viktigaste. För mig är det viktigaste att vi har äldreboenden som håller hög kvalitet.

Anförande nr 103

Borgarrådet B o u c h e r (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ärendet handlar om två äldreboenden som vi ska upphandla. Förslaget till beslut är att vi ska upphandla dem, men diskussionen har enbart kommit att handla om äldreboenden som vi inte ska upphandla. Jag förstår det, och jag ska svara på en av de två kritiska synpunkter som har kommit fram. Jag får antagligen återkomma med den andra.

I upphandlingsärenden följer äldrenämnden alltid stadsdelsnämndernas förslag. Det innebär att även jag, som är vänsterpartist, alla gånger – även denna gång – förordar upphandling av äldreomsorgsboendet därför att det är vad stadsdelsnämnden har rekommenderat. Jag har aldrig reserverat mig, och jag har aldrig ens skrivit ett särskilt uttalande trots att jag är vänsterpartist.

I just detta specifika fall med Älvsjö fanns dock en tillkommande problematik, och det vet ni. Älvsjö valde att frångå den tillsatta majoriteten och tillfälligtvis bilda en annan majoritet inför just detta beslut. Det är naturligtvis fullt möjligt, men det kan rimligen inte innebära att just den parlamentariska nivån ska diktera majoriteten i alla andra parlamentariska nivåer – i äldrenämnden, kommunstyrelsen och fullmäktige. Det har inte funnits någon åstundan att bilda en ny majoritet på någon annan nivå. Därför är förslaget till beslut, det förslag som vi strax ska fatta beslut om, helt i enlighet med den sittande majoritetens ursprungliga förslag i Älvsjö. Det hade vi nämligen koll på.

Jag är fullständigt övertygad om att den nuvarande oppositionen om ni nu hade varit i majoritet hade agerat exakt likadant.

Anförande nr 104

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Jag måste säga att det är häpnadsväckande att lyssna på äldreborgarrådet när hon säger att hon alltid följer stadsdelarnas beslut. Men just i det här fallet följde hon inte vad den tillsatta majoriteten tyckte, och därför följde hon inte stadsdelarnas beslut den här gången. Det är uppenbart att allt pladder om lokal demokrati som ditt parti och andra har kommit med faller fullständigt platt utifrån denna argumentation. Det är fullständigt makalöst att du står här och så tydligt beskriver det!

En reflexion utifrån att nu ha lyssnat in debatten är att ingen hittills har motiverat varför offentliga boenden ska premieras på det sätt ni gör för att det är bättre för kvaliteten. Vi ser att kvaliteten under er period har blivit sämre på de offentliga äldreboendena. Ändå har ni denna kommunaliseringssiver. Kan du inte motivera utifrån detta perspektiv varför ni fortsätter att kommunalisera?

Anförande nr 105

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag kommer i nästa inlägg att återkomma till det här med kommunaliseringar. När det gäller just Älvsjö var både stadsdelsförvaltningen i Älvsjö och ursprungligen även hela majoriteten i Älvsjö väldigt intresserade av just det här äldreboendet, som vi nu alltså inte upphandlar och som ärendet därför inte omfattar – det som vi håller på att diskutera just nu. Med all den lokalkännedom de har kom de fram till att det här skulle vara det bästa för Älvsjö, och även förvaltningen var väldigt engagerad i det. Man var väldigt tacksamma över att vi tog det här andra beslutet.

Detta har vi motiverat i det förslag till beslut som vi lade i äldrenämnden. Där står en tydlig, bra förklaring till varför vi valde just detta denna gång, till skillnad från precis alla andra gånger.

Anförande nr 106

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag har en ganska enkel fråga. Eftersom ni misstror stadsdelsnämnderna förstår jag inte varför ni över huvud taget frågar dem. Det verkar som om det är förvaltningen som vet bäst. Om det då är någon som ni tycker röstar fel – har de tryckt på fel knapp eller är det någon som är mindre vetande? Är det ni som vet bäst? Låt bli att fråga stadsdelsnämnderna när ni ändå tänker strunta i vad de säger!

Anförande nr 107

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag struntar verkligen inte i vad stadsdelsnämnderna säger! I det här ärendet ska vi upphandla Guldbrollophemmet och Mårtensgården, där de två olika stadsdelsnämnderna har bett om att de ska få upphandla dessa boenden.

Jag har personligen vissa åsikter om bland annat Mårtensgården. Jag tycker att det kanske var lite knepigt. Men jag har sagt ja till det, jag har inte reserverat mig, jag har inte lagt ett särskilt uttalande om att det här ska tas tillbaka eller någonting annat över huvud taget. Jag har gått med på det, och det är ju det beslutet vi ska ta i kväll. Det är det beslutet där jag har gått med på vad stadsdelsnämnderna har förordat.

Anförande nr 108

K a r i n E r n l u n d (C): När jag hör ansvarigt borgarråd stå här i talarstolen och plädera för detta ärende började jag ivrigt läsa ärendet igen, för jag tänkte att någonstans måste det ju framgå varför ni tycker att det skulle vara bättre att återkommunalisera dessa vård- och omsorgsboenden. Men varken i Torun Bouchers anförande eller i hennes synpunkter eller någon annanstans i ärendet framgår det varför det blir bättre för den äldre att vi tar tillbaka det här i kommunal regi.

Jag vill fortfarande hävda att för er är det uppenbart viktigare vad vi har för driftsform än vad vi har för kvalitet. Men jag kanske ändå kan få ett enminutssvar på frågan om hur det här gynnar kvaliteten.

Anförande nr 109

Borgarrådet B o u c h e r (V): För det första är det ni som har lyft frågan om driftsform i den här debatten, inte vi. Jag satte inte upp mig på talarlistan innan jag insåg att ni alla kommer att ha åsikter om alla de boenden som vi inte upphandlar i dag. Ärendet handlar trots allt om boenden som vi upphandlar.

I äldrenämndens förslag till beslut står det att vi inte ska upphandla det här boendet, eftersom det ligger i samma huskomplex som ett servicehus och deras hemtjänstföretag. Älvsjö är en ganska liten och sårbar förvaltning. De kommer att vinna många samordningseffekter både på personnivå, på ekonomisk nivå och för brukarna, eftersom de olika instanserna kommer att kunna samarbeta sinsemellan. Detta står i äldrenämndens förslag till beslut.

Anförande nr 110

E r i k S l o t t n e r (KD): Torun Boucher säger att majoriteten följer stadsdelsnämndernas beslut, och det är ju inte så svårt att göra när de röstar som ni tycker. Det stora provet kommer i stället när stadsdelsnämnden tycker någonting annat än vad ni i stadshusmajoriteten tycker – och då gick det inte längre, utan då satte man stopp. Så mycket var talet om den lokala demokratin värt.

Jag kan tycka lite synd om Torun Boucher som får stå här och ta debatten om varför Miljöpartiet agerar som de gör, för det är egentligen dem det handlar om. Vänsterpartiet röstade ju för kommunalisering både i Älvsjö och här i stadshuset; det ska jag faktiskt erkänna. De som borde svara på frågorna är i stället ni 16 miljöpartister som sitter här. Ni borde förklara varför ni går emot era lokala representanter i Älvsjö och röstar för en kommunalisering när ni på lokal nivå har gjort bedömningen att det vore bättre att gå ut på entreprenad.

Anförande nr 111

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag kan ju inte svara för Miljöpartiet, men jag kan återigen säga att med tanke på att jag är vänsterpartist och kritisk mot LOU så har jag ändå ställt mig bakom ett antal upphandlingsbeslut, två stycken nu i kväll. Jag ställer mig alltså bakom beslutet om upphandling av två äldreboenden, trots att jag själv kanske hellre sett en annan lösning, därför att stadsdelsnämnderna har rekommenderat det.

Anförande nr 112

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Ordförande, kommunfullmäktigeledamöter och åhörare! Guldbrylllopshemmet drivs i dag med målet att skapa ett aktivt boende för äldre med inriktning mot musik och konsthantverk. Enligt den senaste brukarundersökningen är 80 procent nöjda. Boenden som dessa är viktiga. Det är viktigt att de finns och att de utvecklas vidare.

Mårtensgården inriktar sig mot personer med demenssjukdom. Där är 72 procent nöjda, och 94 procent känner stort förtroende för personalen. Den är en entreprenad och den andra en intraprenad. I dag ska vi ta beslut om båda för upphandling. Det är det vi ska ta beslut om, och det är det som debatten borde handla om.

Innan jag yrkar bifall vill jag bara säga att jag inte vet om jag tycker att en opposition som går till val på att minska antalet stadsdelsnämnder borde uttrycka sig så här hårt om lokal demokrati. Med dessa ord vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 113

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): För det första är det inte någon majoritet som tänker gå till val på att minska antalet stadsdelsnämnder. Om Mariana Moreira Duarte är klar över hur oppositionen ser ut borde hon vara väl medveten om det. Det finns inget enligt sådant förslag.

För det andra har hon fortfarande inte svarat på frågan. Vi har hört från Vänsterpartiet att det är mycket mer praktiskt för stadsdelsnämnden om det är någon som bestämmer över alltihop. Men du, Mariana Moreira Duarte, har inte svarat på hur det kan vara så att ni fullständigt struntar i er representant i stadsdelsnämnden och kör över den personen, fastän hela er grupp är så mycket för när demokrati. Jag förstår inte hur ni tänker, för du har fortfarande inte svarat. Jag tänker inte ge mig förrän du talar om för mig varför ni i Miljöpartiet har bestämt er för att strunta i era ledamöter om de röstar fel, som ni tycker.

Anförande nr 114

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Våra ledamöter i Älvsjö vet mycket väl hur våra representanter i äldrenämnden har resonerat. Vi har fört en dialog, så det är ingen som känner att de har blivit struntade i eller överkörda.

Ann-Katrin Åslund begär att jag ska kunna redogöra för någonting på 40 sekunder. Det tycker jag är orimligt, lika orimligt som den kommentar hon gav mig i början på ditt inlägg.

Anförande nr 115

D e n n i s W e d i n (M): Det här är ju fullständigt makalöst. Om ni har interna möten där ni för vissa resonemang måste Marina ändå kunna svara inför den här församlingen vad motivet är. Om ni nu är det parti som pratar om när demokrati måste ni ju kunna försvara varför ni vänder er emot när demokrati.

Man skulle vilja ha en MP-folder från förra valet och se hur många vallöften ni har brutit nu. Skolan skulle fixas på 100 dagar, det handlade om att stoppa Förbifarten, och nu känns det som om det är valfrihet i äldreomsorgen som står på tur. Mot de

lokala miljöpartisternas vilja går ni med på den kommunaliseringssiver som drivs på av Vänsterpartiet och som Socialdemokraterna har lagt sig platta för under den här mandatperioden.

Miljöpartiet behövs här för att stå upp för det ni har sagt i valrörelsen och för valfriheten. Men Mariana Moreira Duarte vill inte redogöra för sådant, för det har ni pratat om i interna möten. Jag förstår inte det här.

Anförande nr 116

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): För det första var 100 dagar en rubrik som Expressens rubriksättare satte – kan vi inte bara komma över den diskussionen?

För det andra är politik att kompromissa, och det borde ni veta och också kunna respektera. Jag har ingen som helst skyldighet att stå till svars för någonting inför er. Jag har skyldighet att stå till svars för den politik som vi för och som vi har interna diskussioner om. Nu är det 30 sekunder kvar. Att begära att jag ska redogöra för hur det har resonerats är inte rimligt. Man kom fram till två olika bedömningar. Det var det som hände och ingenting annat. Det finns ingen konspirationsteori.

Detta var ett enda beslut. Det betyder inte att vi inte tycker att lokaldemokrati är viktigt. Nu får ni väl ändå ge er!

Anförande nr 117

E r i k S l o t t n e r (KD): Mariana verkar tycka att ju fler stadsdelsnämnder det finns desto mer demokratiskt är det och ju färre det är desto mindre demokratiskt. Då kanske också Mariana kan tycka att ju mindre en stadsdelsnämnd är desto mer demokratisk är den. Då kan man tycka att det är konstigt att det är just den minsta stadsdelsnämndens vilja som ni går emot i det här fallet, medan ni plötsligt godkänner viljan från den största stadsdelsnämnden Södermalm att centralupphandla.

Anförande nr 118

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Erik, det där måste ha varit kvällens snyggaste retoriska inlägg! Nej, jag håller inte med om resonemanget, och det förstår jag att Erik Slottnér också förstår. Jag och Miljöpartiet tycker definitivt att det är viktigt med lokaldemokrati, men ibland blir besluten olika i de centrala nämnderna. Det är ingenting konstigt. Det händer ibland.

Anförande nr 119

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Med risk för upprepning: I detta ärende föreslås kommunfullmäktige ta ställning till upphandling av två vård- och omsorgsboenden – Guldbryllloshemmet på Södermalm och Mårtensgården i Enskede-Årsta-Vantör.

Det som är särskilt intressant är dock vilka upphandlingar som det *inte* föreslås att vi ska besluta om: Kristallgården i Älvsjö, Magdalenagården på Södermalm och Alströmerhemmet på Kungsholmen. Dessa har nu fallit offer för S-majoritetens kommunaliseringssiver. Under mandatperioden handlar det alltså om åtta äldreboenden som har kommunaliseras till egen regi. Nu följer tre inför nästa år.

Det här görs helt utan kvalitetsperspektiv. Stadsdelsförvaltningarna bedömer att entreprenörerna uppfyller ställda krav enligt avtal. I vissa fall, exempelvis Magdalenagården, har stadsdelsförvaltningen själv föreslagit en ny upphandling. Men S-majoriteten åsidosätter kvalitetsarbetet av ideologiska skäl. Siffror från äldreförvaltningen själv är att varje återtagande kostar skattebetalarna minst 1,5 miljoner.

Jag måste säga att den här kommunaliseringssivern kan sammanfattas med två ord: arrogans och hyckleri – arrogans, eftersom ni sätter egen agenda framför kvaliteten för de äldre på respektive boende. Om man vill att fler äldreboenden ska drivas i offentlig regi, fru ordförande, är det väl rimligt att säkerställa en bättre kvalitet på offentliga äldreboenden? Men det grovjobbet har alltså inte S-majoriteten ägnat tid åt den här mandatperioden. Under mandatperioden har kvaliteten snarare sjunkit. I stadens brukarundersökning ser vi att äldre som bor på de vård- och omsorgsboenden som staden driver i egen regi är mindre nöjda i dag jämfört med 2014. Nöjdheten på stadens egna vård- och omsorgsboenden är lägre på varje punkt jämfört med dem i privat regi. I stället för att göra det nödvändiga grovjobbet visar ni en sådan arrogans att ni i stället fokuserar på att tränga ut privata aktörer som håller en högre kvalitet. Det är makalöst!

I ärendet som vi tar ställning till i dag finns det ett allvarligt hyckleri, vilket vi har varit inne på. När vi under mandatperioden har påpekat den här kommunaliseringssivern har S-majoriteten hela tiden bedömt att ni lyssnar på den lokala viljan i stadsdelarna. Utifrån Älvsjöexemplet, där MP lokalt ställde sig med Alliansen, kan vi se att detta inte stämmer. Helt plötsligt tycker de inte samma sak som ni gör här centralt, och då river ni upp den praxis som man haft under hela mandatperioden.

Detta är intressant utifrån tidigare argumentation från äldreborgarrådet. Då hette det att när det kom till Älvsjö så var det stadsdelsförvaltningen varför man skulle ha det i egen regi. Men på Magdalenagården på Södermalm hade ju stadsdelsförvaltningen snarare rekommenderat att vi skulle göra en upphandling. Man väljer alltså argument utifrån vad som passar ens ideologi. Detta är ingenting annat än arrogans och hyckleri.

Ordförande! Jag yrkar bifall till Alliansens gemensamma reservation.

Anförande nr 120

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ordförande! Om Dennis Wedin hade läst vad stadsdelsförvaltningen sade skulle han se att man konstaterade att kostnaden blev 700 000 kronor för stadsdelen. Att det blev billigare för stadsdelen var skälet till att man rekommenderade att vi skulle upphandla.

Vad man däremot inte gjorde var att räkna på staden. Varje anbud som läggs kostar ju 250 000 kronor, och det betalas av äldrepengar. Det finns inga andra pengar. Fem anbud är alltså 1 250 000 kronor. Lägg dessutom till att vi nu har byte vid varje tillfälle, så den 1,5 miljonerna som Dennis Wedin hänvisar till har ju uppstått i alla ärenden. Det måste innebära att om någonting är fördyrande och byråkratiserande så är det LOU-upphandlingen – eller?

Anförande nr 121

D e n n i s W e d i n (M): Vi vill ju på sikt komma ifrån LOU-upphandlingar. Det vi snarare verkar för är LOV. Vi vill ha en fri etablering för dem som kommer hit och

vill investera i äldreboenden i Stockholm. Under den här mandatperioden är det snarare så att när någon kommer hit och pekar ut en plats så är Stockholm känt för att säga jaha, ni vill bygga ett äldreboende här – då ser vi till att bygga någonting kommunalt här i stället.

Det är så ni behandlar privata krafter som kommer med innovation och entreprenörskap in i äldreomsorgen. Det är inte så vi ska jobba, och det vi ska vi se till att ändra på i september.

Det Anders Göransson argumenterar om nu rör frågan om varför LOU egentligen inte är anpassat till välfärdsverksamheter, och det har vi alla ett ansvar att ändra på i lagstiftningen. Nog om det – jag upprepar att varken Anders Göransson eller någon annan har kommit med kvalitetsargument för varför vi ska ha offentliga boenden. Ni har alltså inte de äldres bästa i fokus. Det är er ideologi som ligger till grund för detta, och Miljöpartiet lägger sig platt.

Anförande nr 122

A l e x a n d r a M a t t s s o n (V): Dennis Wedin tar i så att han nästan spricker här – arrogans, hyckleri.

Jag skulle vilja fråga honom om den förra mandatperioden. Då satt jag i Skarpnäcks stadsdelsnämnd, och ni höll på med de här aktivitetsplanerna. Då tvingade ni stadsdelsnämnderna att lägga ut på entreprenad och sälja ut verksamheter. Det var fritids, parklekar och äldreboenden – fullt fungerande verksamheter som det inte alls blev högre kvalitet på bara för att ni upphandlade dem. Jag vet till exempel att ni reade ut förskolor gratis – man *fick* lokalerna. Den personliga assistansen i Skarpnäck tog chefen över. Hon behövde inte betala någonting. Hemtjänsten sålde ni för kanske 100 000 kronor till den kommunala chefen. Är det någonting som är arrogans och hyckleri så är det väl det!

Anförande nr 123

D e n n i s W e d i n (M): Det vi alltså har verkat för i den här staden är att få in privata aktörer över huvud taget, eftersom vi har sett att det i regel har varit staden som har drivit vad det nu kan vara – park, förskola och liknande. Det är väl snarare Alexandra Mattssons parti som ser det som så att allting borde vara offentlig egendom. Det är inte vårt perspektiv. Vi vill ha in en valfrihet.

Därför står jag här under en äldreomsorgsdebatt när vi pratar om äldreboenden och säger att vi alltså har bättre kvalitet på varenda parameter i den brukarundersökning som vi gör varje år. Utifrån de äldres egna perspektiv är det alltså bättre på varje punkt hos de privata aktörerna.

Det är det här som är hyckleriet: När Alexandra Mattsson sätter på sig kampanjjackan inför valrörelsen spelar det ingen roll om det här har varit bättre för de äldre. Det viktiga för henne är att så länge det är i offentlig regi så kan hon somna gott om natten. Men det gör alltså inte den äldre, och det är det som är problemet.

Anförande nr 124

Borgarrådet B o u c h e r (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag kommer inte att klara av att svara på alla frågor ens i det här inlägget, men det här är vad jag tänker berätta nu.

Vi har under den här mandatperioden inte kommunaliserat ett enda privat äldreboende. Vi har i dagsläget avtal med 83 privata äldreboenden. Inget av dem har varit föremål för någon som helst diskussion om expropriering, bara så att ni är helt medvetna om det.

Kommunen äger 50 äldreboenden. Under föregående mandatperiod hade den dåvarande majoriteten aktivitetsplaner som syftade till att lägga ut så många som möjligt av dem på entreprenad. År 2008 hade 20 procent av kommunens äldreboenden upphandlat driften på entreprenad. År 2014 hade lite drygt 80 procent av dem upphandlat driften på entreprenad.

Många av de här entreprenaderna rullar fortfarande på. Deras kontrakt har förlängts. En del av dem har dessutom upphandlats på nytt när avtalen har gått ut. Ingen, jag upprepar, *ingen* av dem som har upphandlats på nytt har däremot fått behålla sin utförare. Alla har bytt utförare. Några har vi slutligen beslutat att inte upphandla på nytt.

Jag ser problemen med entreprenader. Konkurrens i alla ära, men LOU gynnar ingenstans kontinuiteten. De argaste breven den här mandatperioden har jag inte fått från boenden som återgått i kommunal regi utan från boenden som har upphandlats på nytt och bytt utförare, nu senast Riddargården som jag vet att alla som sitter i äldrenämnden har fått många brev om, ett äldreboende som drevs av ett populärt företag. De vann inte upphandlingen utan det gjorde Humana som nu ska ta över driften.

Återigen: Ingen annan kommun i hela Sverige har så många privata äldreboenden som Stockholm. Jag upprepar: Vi har 83 privata äldreboenden som vi har LOV-avtal med. Vi har inte kommunaliserat ett enda av dem. Det vi har gjort är att inte lägga ut alla våra egna äldreboenden på entreprenad. Det är inte att kommunalisera. Det är helt omöjligt att kommunalisera något som redan är kommunalt.

Anförande nr 125

D e n n i s W e d i n (M): Jag noterar fortfarande att det inte kommer något argument utifrån kvalitet. I de ställningstaganden där ni ändå är för att föra tillbaka verksamheten i kommunal regi handlar det inte om ett kvalitetsperspektiv. Det är uppenbart även i detta inlägg.

I de öppna jämförelserna från året fick Stockholms stads egna äldreboenden på sju av nio parametrar betyget sämst. Det gällde exempelvis aktiviteter och känsla av ensamhet, bemötande, förtroende, trygghet och kontakt med personal. Jag har tidigare nämnt resultatet i brukarundersökningen, där vi kan se att nöjdheten på stadens egna vård- och omsorgsboenden är lägre på varje punkt jämfört med dem i privat regi. Vore det då inte klädsamt att Torun Boucher berättade vad ni har för fokus på att få upp kvaliteten på de offentliga boendena och ur ett kvalitetsperspektiv precisera hur det

går att motivera att ta bort välfungerande privata verksamheter som de äldre faktiskt uppskattar?

Anförande nr 126

Borgarrådet **B o u c h e r** (V): De äldreboenden som är absolut mest populära i Stockholm och som också får bäst resultat är de som vi har LOV-avtal med, inte de som är upphandlade på entreprenad till att börja med. Bara just det att man befinner sig i en osäker situation där man plötsligt kan upphandlas, tas tillbaka eller byta ägare försvårar ett utvecklande kvalitetsarbete. Det är helt tydligt.

De äldreboenden som är populära är först och främst äldreboenden som har funnits väldigt länge, som Stockholms sjukhem, Pauvres Honteux och Borgerskapet. Det är de som är absolut populärast i Stockholm. De har funnits sedan i slutet av 1800-talet och är stiftelser och ideella äldreboenden. De har absolut bäst resultat.

Stockholm har över huvud taget inte utmärkt sig i Socialstyrelsens brukarundersökningar, trots att vi är den mest privatiserade och konkurrensutsatta kommunen i hela landet – inte den här mandatperioden, inte den förra mandatperioden och inte den här mandatperioden. Det är det bittra svaret. Vi blir inte alls av konkurrens.

Anförande nr 127

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ordförande! Jag har ett par faktauppgifter. På Södermalm har det tillkommit 90 platser inom ramen för lagen och valfrihet. Det är Attendo och så är det Bräcke, det Bräcke som när man tittar på parametern nöjd med boendet har näst högsta och tredje högsta betyget. Det är också det Bräcke som inte kommer att finnas kvar på de boendena, eftersom det blir en ny utförare. Detta är den modell som Dennis Wedin faktiskt försvarar.

Om man tittar på parametern nöjd med bemötandet är det dessutom så att de kommunala boendena är bättre. Magdalenagården, ett av de tre kommunala boendena, är bättre när det gäller detta. Det vill säga, den bild som Dennis Wedin manar fram om att de kommunala boendena i det här fallet skulle få stryk på varje punkt är helt enkelt inte sann. Bilden är lite mer komplex än så, och jag tycker att det är viktigt att komma ihåg detta, därför att det här är en verksamhet där de som är föremål för omsorgen faktiskt inte ger uttryck för det. Jag tror att många av dem som bor på vård- och omsorgsboende faktiskt inte är de som berättar om de tycker om boendet eller inte.

Jag var på Katarinagården häromdagen där man numera sätter upp skyltar med vad man får till lunch och middag. Man får välja mellan två saker. Ett skäl tror jag är att man behöver vara tydligare i att kommunicera med de anhöriga. Jag tycker alltså att man ska vara lite försiktig och inte så dogmatisk i den här frågan.

Anförande nr 128

D e n n i s W e d i n (M): Nu håller Anders Göransson på och dribblar med siffror, så jag tänkte bara beskriva det tydliga faktaunderlaget. I brukarundersökningen kan man se att från att 83 procent var nöjda för fyra år sedan var det förra året endast 79 procent som uppgav detsamma. Kollar vi på brukarundersökningen nu och när äldreförvaltningen skrev om den till äldrenämnden nu senast, för förra året, står det

alltså att de äldre är något mer nöjda hos de privata aktörerna inom samtliga frågeställningar jämfört med offentliga äldreboenden.

Min poäng har helt enkelt varit att det hade varit klädsamt om de som kämpar för att tvinga ut privata aktörer från äldreomsorgen också arbetade för att den offentligt drivna äldreomsorgen ska bli bättre. Men så är inte fallet i Stockholms stadshus.

Sammanfattningen är väl lite att ni aspirerar på att förvalta staden och gör det dåligt, medan Alliansen aspirerar på att styra staden och ta itu med de riktiga problemen, detta särskilt inom äldreomsorgen.

Anförande nr 129

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Det första är att jag ställde en fråga tidigare när det gällde den ekonomiska redovisningen. Dennis Wedin får svara vid ett annat tillfälle, för jag skulle gärna vilja att han förklarade för mig varför det blir dyrare att inte upphandla. Jag är nämligen inte säker på att han kan det.

Det andra är att vi har gett argument. Det är långsiktigheten som är argumenten. Dennis Wedin konstaterar vidare att Magdalenagården hade bättre resultat än de kommunala, och då redovisade jag att så inte var fallet. Då kan vi inte gå över till en övergripande nivå. Det är väl rimligt att Dennis Wedin faktiskt svarar på mitt påstående.

Jag konstaterade återigen att de kommunala boendena försvarar sig väl mot Magdalenagården i de undersökningar som finns här. Det var mitt påstående.

Anförande nr 130

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag ska inte förlänga den här debatten mer än nödvändigt. Mycket bra har redan sagts, framför allt från oppositionens sida. Jag kan väl bara poängtera att det viktigaste ju är att vi ger våra äldre bra valmöjligheter. Fokus ska helt enkelt ligga på att vi bygger fler omsorgsboenden och inte att vi kommunaliserar befintliga boenden. Med detta sagt yrkar Sverigedemokraterna bifall till Moderaternas och Liberalernas reservation.

Anförande nr 131

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande! Jag tänker inte ge mig. Det är väldigt konstigt att Miljöpartiet inte kan motivera varför man har ändrat sitt beslut. Det är en demokratifråga.

Vi har hört här att man inte alls är skyldig att motivera något för oss och att det är interna diskussioner. Men en demokrati handlar väl ändå om att man ska kunna motivera för medborgarna och för Älvsjöborna varför man ändrar ett beslut fattat i den stadsdelsnämnden. Jag frågar alltså Miljöpartiet en gång till: Kan ni tala om varför ni har ändrat beslutet? Vill ni inte svara mig kanske ni vill svara Älvsjöborna!

*§ 17 Strategi för en äldrevänlig stad**§ 18 Inför en årligen återkommande äldrevecka i Stockholm**§ 19 Mer innovation i byggandet av äldreboenden*

Anförande nr 132

Borgarrådet B o u c h e r (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Detta ärende skulle jag kunna prata så länge och mångordigt om. Det är nästan så att jag har lust att utbringa en skål och ett leve för att detta ärende klubbas i kväll. Men jag lovar, det ska jag inte göra, utan jag håller mig till den parlamentariska ordningen.

Själva ärendet i sig kanske inte glittrar eller gör så mycket väsen av sig. Det är inte direkt som ett beslut om Slussen, som lockar horder av journalister. Det är ett mer diskret ärende. Men om vi ger det chansen kommer ärendet att ha en stor betydelse.

En av de stora utmaningarna i hela världen just nu är den demografiska utvecklingen. Det är en utmaning även för Stockholm. När 40-talisterna fyller 85 år och när min egen generation passerar 80-årsstrecket kommer andelen äldre här i Stockholm att ha ökat med 65 procent. Vi kommer att klara det i Stockholm, i synnerhet som vi redan den här mandatperioden var förutseende nog att börja förbereda oss för det här.

År 2015 var Stockholm med och grundade The European Covenant on Demographic Change, det europeiska nätverk som syftar till att främja äldrevänliga städer. Vi har även inrättat en äldreombudsman vars instruktion nu kopieras av andra städer och kommuner.

Att lyfta äldreperspektivet i staden har varit en medveten målsättning från den här majoriteten, att vidga äldrepolitiken till att inkludera fler av stadens ansvarsområden. Vi har arbetat för att ett äldreperspektiv ska bli en självklar del i staden.

Strategi för en äldrevänlig stad är inte ett program och inte ett slutdokument, utan det är ett första steg som pekar ut en väg framåt. Det följer WHO:s riktlinjer för arbetet med äldrevänliga städer och lyfter fokusområden som till exempel bostäder, äldreomsorg och utomhusmiljöer. Det är helt enkelt nu det arbetet startar.

När jag är ute och pratar med olika pensionärsföreningar är det detta som väcker mest intresse. Jag möts av ett ”äntligen!”. Nu senast, bara för ett par veckor sedan, lyfte kommunstyrelsens pensionärsråd programmet vid sitt möte med kommunstyrelsen och sade hur glada de var över det här arbetet.

Vi har här i fullmäktige flera gånger diskuterat det förebyggande arbetet inom äldreomsorgen. En inkluderande äldrevänlig stad är ett väldigt bra förebyggande arbete – en stad där man inte är passé vid 33, som Hasse Alfredson sade. Han sade också: Vad man ska göra om man nu inte har lust att gå och dö när man fyllt 30 och inte känner sig riktigt nöjd med att stappla omkring i Stadsparken och mata duvorna? Det kanske bara är min generation som kommer ihåg hela den här roliga visan, men

hur som helst: Vi jobbar för en äldrevänlig stad, så jag vill yrka bifall till en äldrevänlig stad!

Anförande nr 133

M i k a e l V a l i e r (KD): Ordförande! Jag ska både prata om en äldrevänlig stad och vår motion om äldreveckan, men först vill jag yrka bifall till vårt gemensamma förslag till beslut i kommunstyrelsen när det gäller en äldrevänlig stad. Jag yrkar också bifall till motionen om en äldrevecka, med hänvisning till Alliansens gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Ett paket som heter Strategi för en äldrevänlig stad lovar rätt mycket, och jag älskar faktiskt ordet ”vänlig”! Jag tycker att ordet ”äldrevänlig” är jättefint, och innehållet i den här strategin är inte heller illa. Det är väldigt bra. Men själva begreppet ”äldreomsorg” saknas i stort sett helt, och i budgeten för 2017 skrev majoriteten följande: ”För att säkra långsiktighet och stabilitet i arbetet ska äldrenämnden under 2017 ta fram ett program för framtidens äldreomsorg.”

Nu fick vi höra att det här inte är ett program, utan det har utvecklats organiskt till en strategi för en äldrevänlig stad. Det nämns att det är viktigt att det finns information om äldreomsorg men inget om själva omsorgen och hur den ska utformas. Det saknas också kapitel om samarbete med landstinget, som är en viktig del av många äldres vardag. Dokumentet står inte i konflikt med ett liknande dokument för omsorgen, men det ersätter inte heller ett program för framtidens äldreomsorg.

Äldreveckan ska vara en kraftsamling där alla aktörer som rör äldres liv ska vara med och där äldre verkligen är i fokus. Det handlar om boende, kultur, resor, politik, mat och allt som livet i övrigt också innehåller – privat som offentligt som föreningsliv. Det är ett jättebra förslag, och det är därför vi ska bifalla det!

Anförande nr 134

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Moderaterna tycker att det är lovvärt att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad. I det arbetet är det dock viktigt att ha ett brett grepp om äldre stockholmarnas situation, och här tycker vi att man har missat flera delar. Det är ett ganska snävt dokument. När det exempelvis i inledningen skrivs ut att principen för arbetet med att utveckla en äldrevänlig stad utgår från att involvera dem det berör, stadens äldre invånare, i alla delar av arbetet har de äldre därför bjudits in till en medverkan redan vid framtagandet av detta underlag. Och så visar det sig att det var en workshop där 48 deltagare var inbjudna och 11 fick förhinder. Då vet jag inte om man riktigt kan påstå att just den förankringen var så bred eller lyckad. Men det var hedervärt i alla fall, och något som har kommit upp på den här workshopen var att trygga och anpassade bostäder samt en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre.

Vi bekymras därför över att dessa perspektiv tappas lite ur siktet. De fokusområden som lyfts fram i underlaget och som utgår från WHO:s definitioner på en äldrevänlig stad berör knappt omsorgssidan. En mätning som bekräftar oron kring det här området är Stockholms stads egen demokratiundersökning, där vi kunde se att bara 26 procent har förtroende för Stockholms äldreomsorg. På frågan om man vet vart man ska vända sig för att få information om vilka val man kan göra när det gäller stadens service och

tjänster om till exempel äldreomsorg har missnöjet ökat kraftigt de senaste åren. År 2015 uppgav 29 procent att man inte håller med och 2017 är det uppemot 40 procent.

Vi hade därför förväntat oss en tydligare färdplan framåt kring dessa frågor än vad underlaget ger, och en viktig aspekt kring äldres vård och omsorg är då samverkan med landstinget. Ingen äldre bör hamna mellan stolarna mellan kommunens omsorgsuppdrag och landstingets vårduppdrag. Här krävs gemensamma ansträngningar. Samtidigt som det här arbetet fortgår vill vi också att arbetet med ett program för framtidens äldreomsorg ska återupptas för att exempelvis kolla närmare på hur en mer sammanhållen vård- och omsorgskedja och långsiktig planering kan tas fram för hur vi ska hantera en ökande åldrande befolkning.

Kring detta yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

När det kommer till information om innovation i byggandet kan jag bara nämna kort att vi har ett förslag om generationsboenden som boendeform. Vi har ett konkret förslag i Moderaternas budget om ett generationsboende i Spångadalen där man helt enkelt kombinerar förskola och äldreomsorg i samma lokaler och därigenom uppmuntrar frivilligt möte mellan generationer. Jag har själv besökt Kotoen i Tokyo som jobbade väldigt gott med detta och som är ett föredöme kring det här. De hade exempelvis gemensam gymnastik på morgonen för äldre och yngre, vilket var väldigt inspirerande att se.

Detta skulle kunna vara ett exempel på hur man bygger välfärd på ett nytt sätt, men då måste vi också ha en nationell översyn kring myndigheternas byråkrati för hur man bygger välfärd och äldreboenden i dag, vilket vi också eftersträvar i motionen. Bifall till den motionen och bifall också till motionen om äldreveckor för Moderaternas del!

Anförande nr 135

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige och Dennis! Vissa saker är helt okej i din motion, men nackhåret reser sig på mig när jag läser dina synpunkter på Arbetsmiljöverkets direktiv om bra miljöer att jobba i. Det här med 0,8 och 1,3 har ju inte kommit för att Arbetsmiljöverket ska vara elaka mot något parti eller så, utan det har tillkommit för att vi ska bespara personalen sjukskrivning och förslitningsskador.

Jag har jobbat tillräckligt mycket i trånga utrymmen, Dennis, för att veta hur farligt det är för kroppen. De här regelverken är till för att skydda dem som jobbar så att de ska hålla ända till pensionen. Det är anledningen. Jag skulle aldrig någonsin kunna företräda någon som går in och förstör arbetsmiljön för de anställda inom äldreomsorgen på det sättet som du hänvisar till i din motion. Det är fullständigt horribelt – jag använder dina ord just nu!

Anförande nr 136

D e n n i s W e d i n (M): Nu var det Mirja Räihäs tur att vara sur. Det är jättebra att hon lyfter just den aspekten i motionen, för det är ändå ganska relevant. Det här är en gammal diskussion om reglerna rörande utrymmet runt toaletten som Arbetsmiljöverket kom med och som anger 0,8 meter runt toaletten och 1,3 meter framför toaletten.

Jag delar Mirja Räihäs engagemang för arbetsmiljön, men just den här specifika regeln har inneburit att till och med nybyggda äldreboenden måste renoveras för väldigt dyra skattepengar, och då kan vi se hur äldre kommer i kläm när de måste flytta ut. Jag pratade nyligen med Marianne som beskrev hur hennes mamma blev väldigt, väldigt bekymrad och vars hälsa försämrades av en flytt när hon var så pass gammal. Arbetsmiljöverkets krav har lett till en ökad byråkrati, och jag tror att vi kan värna arbetsmiljön på ett annat sätt än just med denna regel.

Anförande nr 137

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande, fullmäktige! I dag begravdes Lill-Babs i Järvsö kyrka. Hon levde livet hela livet, och nästan 80 år gammal glädde hon många svenskar med sitt arbete, nästan till sitt sista andetag.

Vi liberaler anser att alla äldre ska kunna leva livet hela livet. Strategin som nu tas fram ska gälla alla äldre, oavsett om de behöver äldreomsorg eller inte. Det här är en strategi för personer från 65 år och uppåt, alltså ett 25–30-årsspann. Få skulle komma på idén att göra en strategi för personer mellan 0 och 30 år. En 65-åring är oftast väldigt olika en 95-åring. Alla är vi olika, och ju äldre vi blir desto mer olika blir vi.

Med det sagt tycker vi ändå att det är bra med en strategi för en äldrevänlig stad. Äldreperspektivet ska precis som barnperspektivet finnas med i planering och beslut i nämnder och bolag. Det är bra att äldre har varit med och haft synpunkter. Tyvärr har det inte nått alla. I ivern att alla ska med har ni missat dem som allra mest behöver få komma med och faktiskt skulle behöva sitta i första klass, nämligen de äldre som behöver vård och omsorg. Strategin berör knappt vård- och omsorgstagare. I budgeten 2017 fick äldrenämnden i uppdrag att ta fram ett program för framtidens äldreomsorg. Det arbetet skippades för att man i stället skulle ta fram den här strategin. Men det ena behöver ju inte stå i vägen för det andra.

Vi vill att vi ska återuppta jobbet med framtidens äldreomsorg, för det behövs ett genomtänkt program, en sammanhållen strategi med förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och samarbete med landstinget. Det är mycket som saknas i strategin, men det är ett dokument som man ska jobba vidare på. Bland annat bör anhörigperspektivet, arbetet med åldersdiskriminering, möjlighet att stanna kvar i arbetslivet och att det ska vara lätt för äldre att starta och driva företag vara med.

I dag är det 140 000 personer i Stockholm som är 65 år eller äldre. År 2040 är vi 90 000 fler. Det ställer stora och viktiga krav på Stockholms stad. Det ställer krav på att ta vara på all den kunskap och kompetens som finns i den här gruppen, men det gäller också att planera för en värdig och individuell vård i livets slutskede. Det är alltså ett stort och viktigt uppdrag som vi alla har, och med det yrkar jag bifall till vår reservation.

Anförande nr 138

Å k e A s k e n s t e n (MP): Jag ska börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag. Det är mycket bra saker i det här. Det är egentligen bara en sak som förvånar mig, och det är att kommunstyrelsens pensionärsråd inte har yttrat sig över detta. Det är bland det viktigaste för deras del, kan man tycka.

Det är väldigt bra att det påpekas att vi kommer att bli äldre och äldre. Vi lever längre och så vidare och blir skröpligare och får större behov av vård och omsorg. Det gäller att vi planerar efter detta, och det är, som man säger inom politikens värld, en utmaning att kunna klara det. Vi får väl se hur det går. Jag tror att det är viktigt att man tar hjälp av de äldre också så att de blir involverade i det här arbetet, och det är också meningen att det ska bli så.

Noterbart är att det här i väldigt hög grad handlar om hälsa, och vi kan konstatera att det finns stora skillnader mellan stadsdelarna. Speciellt illa ställt är det i vissa ytterstadsdelar. Det är ytterligare en så kallad utmaning som vi naturligtvis måste försöka hantera.

Generellt finns det en åtgärd som vi kan göra centralt, och det är att se till att luften blir bättre i alla stadsdelar. Det kan vi naturligtvis göra genom att minska utsläppen. Jag noterar med glädje att koleldningen i Värtan kommer att upphöra. Det är bra, men det räcker inte. Vi måste göra mer, för det är inte rimligt att det ska vara farligt att bo eller arbeta i någon enda stadsdel i Stockholm. Jag var på ett seminarium härom veckan och såg en forskare presentera luftkvaliteten i Stockholms innerstad. Längs ett visst stråk centralt i Stockholm är det väldigt dålig luft, och det är någonting som vi måste åtgärda dels där men även generellt, alltså minska biltrafiken.

Anförande nr 139

Hans Tjernström (C): Ordförande, fullmäktige! Initiativet att ta fram den här strategin för en äldrevänlig stad är en lovvärd satsning eller viljeinriktning, som det uttrycks. Visst, vi har en väldigt stor utmaning, en viktig utmaning, och det kommer att bli allt viktigare också att inkludera våra äldre i samhället och i utvecklingen av samhället. Jag tror att det är en utmaning som blir alltmer aktualiserad av den snabba digitalisering som sker, där vi faktiskt har en utmaning att få de äldre med och känna sig inkluderade.

Äldreperspektivet är viktigt. Vi är överens om det. När man inkluderar äldre är det, som har sagts, intressant och relevant att fundera över vilka röster man lyssnar till. Det här är såklart en väldigt heterogen grupp, och då behöver man också reflektera över vilka röster man spelar in. Jag tycker att det är värt att påpeka med tanke på den här workshopen och annat som finns i dokumentet.

Jag tycker också att det är intressant att reflektera över vilka som identifierar sig som äldre i dag och ännu mer i morgondagens samhälle. Grunden för Centerpartiet är att du ska möjlighet att påverka ditt liv och ditt åldrande så länge som kraften och viljan finns där. Det är liksom grundläggande. Man ska behandlas individuellt och verkligen inte klumpas ihop som en grupp.

Jag tror att den dagen som omsorgsbehovet ökar och blir mer aktuellt, då kommer också känslan själv av att man faktiskt är äldre. Därför instämmer vi i det som har sagts tidigare att den här strategin inte kan ersätta programmet för framtidens äldreomsorg. Centerpartiet menar att detta måste återupptas och innefatta utmaningen om hur en åldrande befolkning ska hanteras av staden.

Jag vill yrka bifall till Alliansens reservation och även till motionerna om äldreveckan och mer innovation i byggandet.

Anförande nr 140

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag var inte alls beredd på att vi skulle sambehandla de här två motionerna så inte heller jag har förberett mig jättemycket för att svara på dem. Det är lite tråkigt. Det är säkert rationellt, men det är lite tråkigt.

Jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, både i fallet äldreveckan och innovation och nyskapande byggande.

Det jag vet att vi har lyft om äldreveckan och som jag vet är en sanning är att det är ett otroligt omfattande arbete att administrera en äldrevecka. Vill vi att äldreförvaltningen framför allt ska ägna sig åt äldreomsorg kanske vi inte ska binda upp dem med att organisera en äldrevecka. Det äldreförvaltningen själva svarade var att det ju finns stora mötesplatser som Seniormässan och så vidare, så vi kanske inte heller ska konkurrera med dem. Annars tycker jag att själva idén är väldigt sympatisk, så hade vi bara de resurserna skulle jag absolut tycka att det kunde vara värt ett bifall.

När det gäller innovationer i byggandet vet jag att vi har svarat ganska mycket. Vi har ägnat ganska mycket tid just åt byggandet. Clara Lindblom, som ju framför allt är den som har varit väldigt drivande och som skulle kunna orda mycket mer om det här än jag, har haft många rundabordssamtal med privata byggherrar och entreprenörer för att diskutera med dem vilka förutsättningar som behövs för att de ska kunna bygga innovativt.

Vi bygger redan i dag. Micasa ska ju börja bygga vård- och omsorgsboenden för första gången på väldigt länge och seniorboenden för första gången över huvud taget och de försöker alltid, vilket ni kanske inte visste, samlokalisera förskolor i sina boenden.

Det här är alltså någonting som redan är på gång. Vi har också på ett helt annat sätt lyft byggandet av äldreboenden till en ny nivå i staden genom att samarbeta mer med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och stadsdelarna på ett mer effektivt sätt. Det här är någonting vi verkligen haft fokus på.

När det gäller kommunstyrelsens pensionärsråd vill jag säga att de var väldigt inblandade i arbetet med att ta fram den här strategin. Det är som sagt var en strategi för att ta fram ett program, så själva programmet har vi fortfarande framför oss. Jag tycker att det har kommit väldigt mycket visserligen ganska gnälliga men ofta bra synpunkter både från remissinstanser och oppositionen, och dem ska vi absolut ta med oss i arbetet inför ett program. Programmet kommer att innehålla en helt egen avdelning som bara handlar om äldreomsorg.

Det som är bra är att vi följer WHO:s riktlinjer. Vi har en styrning av det här programmet som jag tror är väldigt värdefull. Vi lyfter också blicken och tittar på alla möjliga olika sorters målgrupper. Jag tror också att det är en bra förutsättning för att det här ska kunna leva över majoriteter att det är ett internationellt arbete som Stockholms stad deltar i och där vi verkligen kommer att ta höjd för att också skriva någonting om äldreomsorgen. Det är jag helt säker på.

Anförande nr 141

B r i t t T r y d i n g (M): Ordförande, ärade fullmäktigeledamöter! Det är en ära för mig som suppleant och ny att stå här. Jag tycker att det här är ett så otroligt viktigt

program, och jag tycker faktiskt att strategin är ganska bra, även om det finns vissa saker som jag inte tycker är så bra.

Jag förvånar mig över en sak angående byggnation. Torun Boucher sade att ni har väldigt god koll på detta och att Micasa ska bygga och så vidare. Men jag tycker att det skulle vara bra om även andra fick bygga serviceboenden så att man kunde få ställa sig i bostadskö utan att behöva boståndshandläggning för att kunna få ett boende när man är äldre och skulle vilja bo ett annat sätt än vad man gör i dag. Detta saknas faktiskt i vår stad.

När man gör alla stora byggplaner, till exempel i Stadshagen, så står det ingenting om att man ska ha med äldreboende i detta. Jag tror dock att det finns ett behov av att alltid, precis som bygger förskolor, skolor och idrottshallar, ha med äldrebyggandet. När nu fyrtyalisterna stormar fram kommer det kanske att behövas, och då tycker jag att det ska byggas i samråd på de här ställena. Man kan till exempel bygga små boenden där man kan bo när man är frisk, och sedan kanske man inte behöver flytta så långt om man nu skulle ha ytterligare behov.

Detta är vad jag tycker saknas. Jag vill yrka bifall till Alliansens reservation och till Dennis Wedins motion i ärende 120.

Anförande nr 142

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag kan inte annat än säga att jag håller med om väldigt mycket av det som Britt säger. Det jag har försökt framföra är ju de här åtta rundabordssamtalen som vi har haft med privata byggherrar och utförare inom äldreomsorgen. Det handlar ganska mycket om att bygga just precis seniorboenden av olika sorter.

Det sista mötet var jag själv med på, och där var vi väldigt överens om att vi inte heller ska bygga likadana seniorboenden. Pauvres Honteux kunde tänka sig att bygga en sorts seniorboenden, Attendo kunde tänka sig att bygga en annan sorts seniorboenden och staden ska bygga med tanke på att det ska kunna finnas förtursmöjligheter för 85-plussare – men det kanske inte Pauvres Honteux ska göra, utan de kanske ska rikta sig till en annan målgrupp. En del ska ha mycket aktiviteter, en del andra ska inte ha det.

Det ska finnas seniorboende i staden, och det innefattar ju att vi också måste engagera privata byggherrar, och det gör vi.

Anförande nr 143

B r i t t T r y d i n g (M): Jag tackar för den upplysningen och ska nogsamt följa detta, för jag är inte riktigt säker på att det blir så.

Anförande nr 144

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag ska bara kort säga att Liberalerna yrkar bifall till motionerna 65 och 120.

§ 21 Äldreombudsmannens rapport 2017

Anförande nr 145

Borgarrådet B o u c h e r (V): Sedan 2016 har staden en äldreombudsman som är placerad vid stadsledningskontoret och som arbetar stadsövergripande för att äldre ska ha goda levnadsförhållanden. Äldreombudsmannen har även ansvaret för stadens medlemskap i det som jag förut försökte uttala, alltså The European Covenant on Demographic Change, det europeiska nätverk som arbetar för äldrevänliga städer, vilket alldeles nyss har diskuterats.

Äldreombudsmannen samverkar även med stadens två övriga ombudsmän, funktionshindringsombudsmannen och barnombudsmannen. Den modellen har rönt stort intresse i övriga delar av landet, och flera andra städer och kommuner har nu kopierat och anpassat den instruktion Stockholm har tagit för sin äldreombudsman. Det är väldigt roligt, tycker jag.

Som jag också tidigare lyfte är allt detta en del i arbetet med att stärka äldreperspektivet i hela staden. Den rapport som nu ligger på bordet är en första rapport som kommer till fullmäktige. Den belyser framför allt stadens förebyggande och hälsofrämjande arbete och är därmed en viktig pusselbit i det arbete som nu rullar igång inom just det området och i arbetet för en äldrevänlig stad.

Jag är väldigt glad över att Stockholm nu rustar på ett så föredömligt sätt inför den demografiska utveckling som är framför oss och att vi verkligen tar tillfället i akt att göra vårt bästa för att göra Stockholm till en äldrevänlig stad.

Anförande nr 146

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! En av slutsatserna av det här ärendet rör att informationen till de äldre om vilka aktiviteter staden erbjuder behöver bli bättre. Det är centralt för att säkerställa en hälsofrämjande utveckling. Det är en brist att det saknas en stadsdelsindelad statistik för att systematiskt utvärdera träffpunkterna och dagverksamheterna i staden.

Vad gäller aktiviteter har S-majoriteten slagit sig för bröstet över de aktivitetscenter som ska tas fram på stadens seniorboenden. Då kan jag berätta lite från mitt besök i förra veckan på Axelsbergs seniorboende, att den här processen på sina håll har skapat stor oro och irritation. Övergången från Micasavårdar på trygghetsboenden, som varit uppskattade aktiviteter, till att stadsdelarna nu ansvarar för aktiviteterna fungerar inte tillräckligt bra. De boende i Axelsberg var uppriktigt sagt förfärade över att deras omtyckta aktiviteter hade avbrutits. Det tycker jag snarare är resultatet av att man har toppstyrt lite onödigt mycket kring den här reformen när den genomfördes.

Våra öppna verksamheter bör oavsett regiform följas upp och utvärderas, och en översyn av ledsagning som möjliggör för många äldre att ta sig fram till olika träffpunkter måste också göras för hela staden. Ledsagning i det här syftet och medföljande inom ramen för hemtjänst är två helt olika saker, och vi nås av signaler att antalet ledsagningstimmar har minskat över hela staden, vilket är en mycket oroande utveckling.

Att det överlag bör genomföras tydligare analyser av problem som vi kan se kopplat till äldreomsorgen är den analys jag gör av den här rapporten. Senast vi sågs här slog sig till exempel företrädare för majoriteten för bröstet över att vi skulle få en rapport till äldrenämnden kring den höga andelen avslag till vård- och omsorgsboenden och skillnader mellan stadsdelarna, något som vi debatterat många gånger. Men när det väl var dags i äldrenämnden att få den här rapporten fick man svaret att man inte analyserat mer ingående varför det är skillnader mellan stadsdelarna. Man kommer fram till att så är fallet, men man analyserar inte varför.

Det påpekas att många äldre tackar nej till en plats på ett boende de sökt till, men det finns ingen kartläggning på området. Jag känner därför att vi kan bättre i det här avseendet. Det behövs en kartläggning, en verklighetsförankrad bild av exempelvis icke verkställda beslut och äldres trygghet. Fortfarande är riktlinjerna för handläggning av bistånd till personer över 65 år inte likvärdiga över hela staden, och kring detta behövs en heltäckande översyn av tillämpningen.

Mer kartläggning och mer analys alltså. I övrigt hänvisar jag till Alliansens särskilda uttalande.

Anförande nr 147

Å k e A s k e n s t e n (MP): Det här är inte bara en rapport vilken som helst, utan det är en rapport som kommer vartannat år vilket gör den lite extra viktig. Jag skulle egentligen önska att det fanns fler äldreombudsmän också ute i stadsdelarna som kunde bidra till det här.

Äldreombudsmannen kommer nu fram till att vi behöver utveckla arbetet med äldreomsorgen och hälsobefrämjande åtgärder och så vidare och preciserar till och med vad vi ska göra under tio år framåt. Det är bra, för vi behöver långsiktighet. Samtidigt är det så att vi faktiskt har en rejäl plan för utbyggnaden av äldreboenden i den här staden, och vi hoppas att den räcker till. Annars får man naturligtvis revidera planen.

Det finns en annan viktig fråga, och det är generösare biståndsbedömning och ökad valfrihet. Det ser jag som två viktiga frågor som vi kanske kan bli lite bättre på.

Anförande nr 148

M i k a e l V a l i e r (KD): Ordförande! I kväll inleder jag de flesta av mina inlägg med att säga att det här ärendet är riktigt bra, och det fortsätter jag med. Det här är ett bra och välskrivet dokument som beskriver dagsläget för många av de äldre i vår stad, och vi kan konstatera att Stockholm är väldigt bra. Stockholm lyckas med väldigt mycket.

Men det är ändå några saker som behöver nämnas. Det handlar om stelbenthet, det handlar om uppsökande, det handlar om matlådor och det handlar om lådvin. Något som brukarna är arga över är att ledsagningsreglerna är stelbenta. Till exempel lär man kunna gå på tre evenemang under ett kvartal á 300 kronor men inte på två evenemang á 450 kronor. Vi anser att de här reglerna måste bli smidigare och att beloppsgränsen ska höjas.

Det var stelbentheten. Nu tar vi uppsökandet. Några grupper av äldre är särskilt sårbara, vilket äldreombudsmannen också belyser på ett förtjänstfullt sätt. Vi behöver bli bättre på att söka upp grupper av äldre som inte själva tar en första kontakt med myndigheter. I synnerhet gäller det våldsutsatta personer, äldre med begynnande missbruk eller psykisk ohälsa. Det gäller även äldre hbtq-personer. Då handlar det om att utveckla kompetensen hos personalen men också att förändra rutinerna så att det här inte tappas bort.

Så har vi matlådor. När det gäller äldre som får hemtjänst vill vi att huvudregeln ska vara att de får maten tillagad i hemmet, inte matlåda. Det finns äldre för vilka matlåda av olika skäl lämpar sig bättre. Då ska man kunna välja det. Men huvudregeln är att man äter mat från sitt eget kök. Om matlåda är eller anses vara det bästa alternativet för den äldre ska maten såklart vara av bästa kvalitet. Jag köper själv ibland mat i låda och ganska ofta är den utsökt. Det handlar ju inte om att mat i låda är dålig, utan det är kvaliteten på råvarorna, vem som har lagat till den, hur den förvaras och hur den värms upp som gör om det blir bra eller dåligt, och kraven på en matlåda ska vara lika höga som på hemlagad mat.

I det nya programmet för alkohol, narkotika, doping och tobak finns de äldre knappt med alls, och det är lätt chockerande eftersom särskilt äldre kvinnor uppmärksammas som en växande grupp i riskbruk och i många fall utvecklat missbruk av till exempel alkohol. Jag anser att lådvin är livsfarligt särskilt för ensamma människor.

I övrigt tackar jag för rapporten och hänvisar till vårt gemensamma särskilda uttalande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 149

M a r t i n H a n s s o n (MP): Mikael Valier tog upp att det är lite stelbenta regler när det gäller besluten om ledsagning. Återigen vill jag då göra lite reklam för det som kommer att komma upp till kommunfullmäktige på nästa möte, nämligen de reviderade riktlinjerna just för ledsagning.

De tar fasta på precis det här som har efterfrågats väldigt länge. Det kommer till exempel att bli så att man får timmarna beviljade på tre månader. De omkostnader som är för ledsagarna kommer också att bli mer flexibla så att de kan ses över en tremånadersperiod. Man kommer också att förtydliga att det inte bara är exakt de aktiviteter som står i beslutet som det kan handla om – bara det övergripande syftet om att kunna delta i samhället uppfylls så ska man som brukare kunna ändra och göra lite andra aktiviteter också. Det förtydligas också att det ska finnas möjligheter att kunna gå även på större evenemang. Den rättigheten har man, vilket förtydligas i de reviderade riktlinjerna.

Anförande nr 150

M i k a e l V a l i e r (KD): Jag blir alltid så väldigt glad när representanter, särskilt på er sida, låter som kristdemokrater – tack, Martin! Det gjorde du väldigt förtjänstfullt. Vi är också glada om ni bestämmer och genomför bra saker före valet. Det är enklare, så slipper vi genomföra allt efter valet sedan. Jag tackar för det!

Anförande nr 151

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande! Jag tycker att det här är en väldigt viktig rapport som visar att äldreomsorgen i Stockholm fungerar hyfsat bra. Den kan ändå bli bättre, och det tycker förstås vi som är i opposition. Det är ju också vår uppgift att vara en blåslampa.

Det som är viktigt är att rapporten visar att det ser så pass olika ut i de olika stadsdelarna. Den revisionsrapport som vi hade om hälsofrämjande insatser bekräftar också det som äldreombudsmannen skriver i sin rapport. Fokus ska ändras, och vi ska satsa på förebyggande arbete och hälsofrämjande insatser. Vi ser att det behövs en stadsdelsinriktad statistik.

Det är mycket bra som kommer fram när man har en ombudsman som sätter fingret på några saker. Även om vi visste det förut är det bra att det finns i den här rapporten.

Så är det problemet med ledsagning, vilket vi ska ha en debatt om längre fram. Det är jättebra att det är nya riktlinjer, men oavsett dessa finns det ett problem, vilket vi kan ta nästa gång, och det handlar om ledsagning kontra medföljare i hemtjänsten. Det är någonting som är ett problem för de äldre. Vi behöver även förbättra den uppsökande verksamheten.

Jag ska inte förlänga debatten genom att upprepa vad andra har sagt och som också står i vårt särskilda uttalande, men jag skulle också vilja trycka på hur viktigt det är att den här rapporten läses och användes av stadsdelarna och av oss här och att man gör en uppföljning under nästa period. Det är nämligen så att det här är ett dokument som man kan använda övergripande. Det finns saker som behöver bli bättre och som vi inte alltid behöver vara lika osams om som vi är när det handlar om upphandlingar och sådant, och det är sådant här som vi ska tugga på och gå framåt med. Det har ombudsmannen pekat på.

Även jag vill hänvisa till vårt särskilda uttalande.

Anförande nr 152

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ann-Katrin Åslund kommer in på saker som vi kanske ska ta i debatten i nästa månad. Men vi kan lika gärna bemöta det nu, eftersom det kommenteras.

Det handlade om det som mycket riktigt är ett problem med följeslagare i hemtjänsten, där man alltså ibland beviljas följeslagare i första hand fastän det är ledsagare man behöver. Även här är det viktigt att säga att de nya riktlinjerna tar fasta på detta. Det förtydligas väldigt klart i de nya riktlinjerna att följeslagare i hemtjänsten *inte* är att betrakta som samma sak som ledsagare. Ledsagning är någonting man ska ha rätt till oavsett detta, vilket står väldigt tydligt i de nya riktlinjerna, och det är också någonting som remissinstanserna har uppmärksammat och blivit väldigt glada över. Det är kul.

Anförande nr 153

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Det är bra. Jag vet dock att man fortfarande är lite orolig över om det här ska bli verklighet, så det är viktigt att man följer upp det. Ledsagning är ju kostnadsfri, medan medföljare kostar pengar, och många äldre har inte jättemycket pengar.

Anförande nr 154

Hans Tjernström (C): Ordförande! Tack för en intressant rapport! Som har sagts tycker även vi att den visar att äldreomsorgen funkar rätt så hyfsat i staden. Det kan såklart bli bättre, och det vill vi att det ska bli. Låt oss ändå glädjas över att hälsan blir bättre hos de äldre. Centerpartiet delar helt synen att det är rätt väg att gå att jobba hälsofrämjande och förebyggande för att skapa ökat välmående och därigenom också på sikt ett minskat omsorgsbehov.

Om jag ska nämna någonting väljer jag som centerpartist såklart maten. Det är någonting som ligger oss varmt om hjärtat. Många av oss här inne har ett aktivt liv. Vi speedar på i 110, men för många äldre som kanske lever mer isolerat och kanske mer i ensamhet är maten en höjdpunkt, och då är de förtjänta av att få njuta av den. Det ska inte vara någonting som forceras, utan det ska vara en trevlig stund på dagen. Därför vill vi, vilket har sagts tidigare, att äldre i första hand ska få njuta av mat som är lagad i hemmet med fina och härliga råvaror.

Med detta meddelar jag att Centerpartiet ställer sig bakom det särskilda uttalandet.

Anförande nr 155

Borgarrådet Boucher (V): Jag vill bara avslutningsvis säga att när vi inrättade äldreombudsmannen under stadsledningskontoret hade vi just en diskussion om äldreombudsmannens placering. Vi tänkte då att det var en poäng att lägga den så oberoende som möjligt i staden så att den skulle kunna agera helt självständigt, till skillnad från tidigare när den tillhörde äldrenämnden. Vi tyckte att vi såg en poäng i det och även att den skulle kunna få en starkare roll i samverkan med barnombudsmannen och funktionshindringsombudsmannen. De tre skulle stärka varandra så att det skulle bli en oberoende roll.

Nu när jag har lyssnat på debatten och samtliga inspel från oppositionen hoppas jag att även ni ser just den poängen. Ni har ju också fått ganska mycket information och argumentation. Det här är viktigt! Därför hoppas jag att ni, om jag nu av någon obegriplig anledning skulle hamna i opposition nästa mandatperiod, fortsätter att förstå vikten av en oberoende äldreombudsman som kan lyfta allt som den personen ser av vikt och värde i staden.

Jag tänker inte recensera den här rapporten eller gå in mer specifikt på vad den tycker och inte tycker, utan vi läser och tar till oss den tillsammans med er för en bättre äldreomsorg.

§ 22 Överenskommelse om exploatering för bostäder m.m. inom del av Stadshagen 1:1 och Stadshagen 1:5, Gladan 3, Glädjen 9 och Mariedal 1 i Stadshagen samt försäljning av mark inom Stadshagen 1:1, Gladan 3 och Gångaren 13

Anförande nr 156

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Man måste kunna få gå upp också i trevliga ärenden, och det här tycker jag är ett trevligt och spännande ärende i en trevlig del av staden – en del av Kungsholmen som kanske inte precis är bortglömd men lite eftersatt när det handlar om en trevlig framtida stadsutveckling.

Jag har själv bott på den delen av Kungsholmen, så jag vet vad jag pratar om. Jag har också förmånen att gilla löpning, i synnerhet stadslöpning, och slingan runt Kungsholmen förbi Hornsbergs strand är magiskt vacker. Med det här ärendet och det projekt som vi nu ska fatta beslut om kan vi också utöka den här magiskt vackra linjen.

Därtill handlar det om ett gäng bostäder som ligger väl i linje med stadens bostadsmål om 40 000 bostäder till 2020. Även en väl balanserad kvot hyresrätter tillförs staden i det här projektet. Totalt i hela projektet är 44 procent hyresrätter, och det är en majoritet hyresrätter på den del av marken som är stadens mark. Det handlar om 1 700 lägenheter, 11-spels- och 7-spelsplan med konstgräs, grundskola och den tidigare debatterade tennishallen som blir en underjordisk historia som bevaras och får fortsätta sin verksamhet.

Sammantaget är det här en god affär för staden och ett bra tillskott till stadens bostadsmål. Sammantaget är det en välbehövlig utveckling av den nordvästra delen av Kungsholmen. Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 157

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vi är nästan överens, det vill säga vi är överens om att det ska byggas, och vi gläder oss åt tillskottet av 1 700 lägenheter i Stadshagen. Men vi har ändå ett ersättaryttrande som jag kommer att yrka bifall till här i fullmäktige, och det gäller fotbollsplanen. Det står nämligen omnämnt i ärendet, precis som i ett annat ärende som vi snart ska komma till, att den 11-mannaplan som måste flytta härifrån men som behövs någonstans föreslås flytta till Fredhällsparken. Vi tycker att det är ett väldigt dumt förslag att förstöra en så använd park i ett område som kommer att förtätas genom att stänga av en tredjedel av parken med en fotbollsplan.

Karin Ernlund gjort ett ersättaryttrande i kommunstyrelsen beträffande detta. Själv kommer jag att återkomma till fotbollsplanen i ett kommande ärende. Bifall till Karin Ernlunds ersättaryttrande!

§ 24 Inrättande av Rågsveds naturreservat

Anförande nr 158

Borgarrådet L u h r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Nu är tiden för att njuta av grönskan längs vatten, i våra naturområden, i stadens parker eller under ett träd på en innergård. Stadens grönska ger oss variation och skönhet men även skugga, bullerdämpning, frisk luft och vattenrening. Dessutom ger oss stadens natur en möjlighet att vara utomhus och promenera, jogga, sola, ha picknick, gå på upptäcktsfärd eller att gå rund och bara vara.

Därför är också den stadnära naturen så fruktansvärt viktig att planera in i en stad där så många ska leva tillsammans, speciellt i en stad som växer så att det knakar. Naturen gör oss och staden friskare, starkare och mer levande. En stad med grönska och vatten ger oss en enorm livskvalitet där vi bor. Det blå och det gröna är också en del av Stockholms själ.

I dag inrättar vi denna mandatperiods tredje naturreservat i Stockholms stad. Rågsveds naturreservat blir nummer elva av Stockholms olika fantastiska natur- och kulturresevat, och jag tycker verkligen att alla ni som lyssnar ska gå ut och upptäcka våra fantastiska natur- och kulturresevat, speciellt den här årstiden när allt är som allra grönast och allra härligast.

Rågsveds friområde, där vi i dag inrättar naturreservat, är ett fantastiskt och älskat område för alla i närområdet. Det finns väldigt många i området som har kämpat länge för att området ska skyddas. Området har sedan 2003 varit utpekade av länsstyrelsen som tätortsnära natur i behov av varaktigt skydd. I Rågsved finns många värdefulla, gamla och stora träd som är bostad åt många olika arter. Här finns en av stadens största våtmarker. Här finns rödlistade fågelarter och minst sex olika fladdermusarter. Området är också sammanbindande kärnområde för natur mellan Huddinge naturområde genom Hanvedenkilen, till Älvsjöskogen och till Fagersjöskogen. Området har, som jag redan har berättat, en oerhört viktig funktion för boende i närheten, där man i dag joggar, odlar, fikar eller går på barnvagnspromenader.

Mitt i området ligger Snösätra industriområde. Området är mest känt för sin gatukonst och sin graffiti. En del av området sparas i planen, och den vill vi utveckla till en kulturell mötesplats och en plats där man kan samlas vid ett besök i naturreservatet. Detta är ett exempel på rödgrönrosa planering. Här har lokala aktörer fått komma till tals, och i vår vision kommer Snösätra att tillföra nya värden och locka ut nya besökare i naturen.

Nu ger vi i uppdrag till berörda förvaltningar att tillsammans med lokala aktörer utveckla denna del av Snösätra till en plats som naturligt smälter in i reservatet, samtidigt som man kan få spännande konstupplevelser när man besöker platsen. Vi ser framför oss att det kan bli en plats dit man som stockholmare gärna gör en utflykt på helgen, själv eller med sin familj.

Den södra delen av Snösätra industriområde kommer att avvecklas för att ingå i naturreservatet. Då marken består av gammal industrimark kommer vi där att testa att sanera marken med nya metoder som växtlighet och olika typer av biologisk sanering. Vi hoppas att det kan bli en modell för sanering av annan förorenad mark i staden

framöver, eftersom dagens metoder innebär att man gräver bort och lägger förorenade massor på hög någon helt annanstans.

Vi har nytta och glädje av naturen i staden, och därför måste vi också se till att stärka och skydda den. Vi behöver självklart vår urbana stad, men vi måste också planera stadens byggande på ett smart och ekologiskt hållbart sätt för att ge plats för naturen. Vi måste skydda vissa delar för att naturen ska kunna fortleva och inrättar därför stadsnära naturreservat som är till för både människa, djur och växter. Vi måste planera grönska så att den hänger ihop, samtidigt som vi också måste se till att den natur vi har sköts och förstärks på ett bra sätt. När vi planerar för natur får vi en trevligare och intressantare stad för alla oss som bor i Stockholm.

I dag säger oppositionen nej till reservatet och vill i stället bygga kontor. Jag tror att Rågsveds naturreservat kommer att bidra till att ge stolthet åt Rågsved när vi skapar utrymme där människor vill vara. Det är då kreativitet och nya jobb skapas. Jag tror att motsatsen hade skett om Rågsveds friområde inte hade fått ett varaktigt skydd.

I dag inrättar vi alltså stadens elfte naturreservat, ett fint naturområde som kommer att vara till glädje för Rågsveds invånare och för oss alla som bor i staden i dag. Men även för våra barn, barnbarn och barnbarnsbarn. Det ska vi vara väldigt glada för!

Anförande nr 159

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tänkte i ett senare inlägg diskutera själva ärendet om naturreservat, men jag vill ändå passa på när borgarrådet står i talarstolen och fråga lite kring det här upplageområdet som ni på ett spännande sätt ska sanera. Det finns vare sig rödlistade skruvdragare eller fogsvansar i området, utan det är ju ett område som lämpar sig ganska väl för exploatering. Ni vill göra naturmark av detta, och det gör att det i praktiken inte finns några intäkter i det här ärendet över huvud taget utan bara utgifter.

Det förvånar mig lite att ni inte ens på upplageområdet har tänkt er att man skulle kunna ha någon typ av intäkt, till exempel någon typ av bostäder, verksamheter, kontor eller vad det nu kan vara – gärna bostäder, faktiskt. De skulle bli naturnära, väldigt nära naturskyddsområdet dessutom. Varför inga intäkter? Varför bara utgifter?

Anförande nr 160

Borgarrådet L u h r (MP): Tack för frågan, Joakim Larsson! Som jag sade tidigare är Rågsveds friområde, snart Rågsveds naturreservat, ett väldigt viktigt naturområde, och det är också väldigt viktigt för människorna som bor i området. Vi kommer att tillskapa väldigt mycket bostäder genom programmet för Rågsved och Hagsätra, där vi bygger mycket. Det gör också att det behövs plats för nya naturområden och nya strövområden för alla de människor som ska bo där.

När vi nu pekar ut det gamla skrotupplaget som ett kulturellt centrum ser vi att det kommer att tillföra stora värden för dem som rör sig i området. Det kommer också att locka andra stockholmare att ta sig ut till naturområdet för att uppleva både konst och natur. Vi tror också att det kommer att skapa väldigt stora värden för områden i framtiden.

Anförande nr 161

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Jag vill också passa på när borgarrådet står i talarstolen och fråga just hur många naturreservat vi ska instifta. Borgarrådet sade i Stockholm Direkt den 27 februari att Miljöpartiet vill få igenom så många naturreservat som möjligt. Jag undrar om det är någonting som borgarrådet fortfarande står för och varför hon i så fall tycker att det är viktigare att vi har ett visst antal naturreservat snarare än att faktiskt säkerställa att vi har tillräckliga resurser för att ta hand om de naturreservat som vi redan har.

Jag ägnade eftermiddagen åt att titta lite grann på en tillsynsrapport som var uppe i miljö- och hälsoskydds nämnden och som faktiskt pekar på att det är problematiskt att ni i er budget inte tillför tillräckliga resurser för daglig skötsel och underhåll av våra naturreservat. Jag undrar alltså varför det är viktigare med antalet än att säkerställa att vi tar hand om de naturreservat vi redan har.

Anförande nr 162

Borgarrådet L u h r (MP): Tack, Karin, för frågan! Om vi börjar med att vi ser ett väldigt hårt slitage på våra naturområden just nu så är det på grund av att staden växer och att vi har fler och fler stockholmare som vill vara ute i naturen. Det visar ju också på ett tydligt sätt att vi måste skapa mer utrymme för de stockholmare som vill var ute och att vi faktiskt måste planera staden med bostäder och natur på en gång, för naturen är en viktig del av staden.

Om man läser den artikel där jag uttalade mig om naturområdena ser man att länsstyrelsen har pekat ut ett antal områden med speciellt värdefull natur i Stockholm. I ett antal av dessa områden försöker vi nu inrätta naturreservat. Vi har inrättat tre hittills, vi har några kvar i pipeline, och i studien säger vi att vi har fem naturreservat på gång. Jag vill självklart inrätta så många som möjligt av dem nu innan det blir val.

Anförande nr 163

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Den här majoriteten bygger och förtätar för att ge plats åt alla Stockholms nya invånare och ser också till att bevara sådant som gör Stockholm till en alldeles unik storstad, till exempel att det nästan överallt är nära till naturområden. I Stockholm kan man gå eller ta tunnelbanan rakt ut spenaten, som man säger.

Den här dubbla ambitionen som uppenbarligen är fullt möjlig, vad ni än har hört, blir sällan så tydlig som just i fallet Rågsved. Å ena tar vi nu fram planer för ungefär 3 000 bostäder inom ramen för Fokus Hagsätra–Rågsved med sikte på en väsentlig förtätning framför allt av de centrala och kollektivtrafikhärla delarna längs Rågsvedsvägen. Å andra sidan inrättar vi nu ett fantastiskt naturreservat alldeles intill så att nuvarande och kommande Rågsvedsbor även i fortsättningen ska kunna gå rakt ut i gedigen och varierade naturmark med inslag av skog, våtmark, sjö och äng.

Som vi har hört är även kulturvärdena stora i det här reservatet, som till stor del utgörs av gammal jordbruksmark och lämningar ända från förhistorisk tid. Men också nutida verksamheter ska såklart kunna leva kvar, som kolonilotter, betesmark för får, motions slingor och möjligheter till fågelskådning.

Mitt i den här idyllen ligger alltså Snösättras ganska ruffiga industriområde med verksamheter främst inom bygg och återvinning. Den södra delen ska ingå i naturreservatet och kommer på ett eller annat sätt att förvildas igen. Delar kanske blir hundrastgård och parkering medan andra åter ska bli naturmark. Den norra delen ingår inte i reservatet men blir en alldeles utmärkt plats för en levande offentlig miljö inriktad på kultur. Där finns som sagt var redan en permanent utställning av gatukonst, och det finns ett stort lokalt folkligt engagemang för att utveckla den här platsen. Det engagemanget ska staden såklart ta vara på när vi planerar och utvecklar området. Alldeles intill ligger festplatsen Perssons Betong som också är viktig för Rågsvedsborna och som också ska bevaras och utvecklas.

Sammantaget tycker jag att det här är ett jättebra ärende som är värt att fira, och det är genuint tråkigt att allianspartierna inte är med på det utan opponerade sig i kommunstyrelsen. Jag förstår inte riktigt varför, men det lär vi väl få höra att döma av talarlistan.

Anförande nr 164

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det är intressant. Ni hyllar Rågsveds friområde, och det är ju bra. Uppenbarligen är det dock inte tillräckligt bra, för här måste man uppenbarligen i framtiden gå med hunden kopplad. Man måste ha en instängslad hundrastgård för gubevars om någon släpper sin hund i ett naturreservat; det får man inte göra. Ni har alltså bestämt er för att göra en del begränsningar eftersom ni uppenbarligen känner att någonting är väldigt hotat.

Det skulle vara intressant att få höra lite mer från din sida, Rikard, varför du inte tillåter någon typ av bebyggelse ens i den del som i praktiken inte ingår i naturskyddsområdet, alltså på upplageområdet. Skulle man ha någon typ av intäkter i ett projekt som detta skulle man ju kunna täcka de ganska många miljoner som ska ut i bara driftskostnader, utöver iordningsställande av naturreservatet. Vad säger du om det?

Anförande nr 165

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag tycker att det är lite snävt att betrakta naturreservat på det sättet, alltså att helt frikoppla det från övriga staden och omgivande miljöer. Som sagt planeras massor av intäkter att komma från exploatering och byggandet av 3 000 bostäder i området.

Vi tyckte också att det hade varit lite bökigt att bygga bostäder i Snösätra industriområde som ligger som en ö i reservatet. Då skulle trafiken genom reservatet öka och så vidare. Det här är i stället en fantastisk möjlighet att behålla industriområdet, som också har utvecklats till att bli en viktig konstnärlig plats med kanske Stockholms mest berömda plats för gatukonst. Då bevarar vi det så att det blir ett natur- och, om man så vill, kulturresevat alldeles i närheten, även om det formellt sätt inte heter kulturresevat, av värde inte minst för alla nya och gamla Rågsvedsbor och också för hela Stockholm.

Anförande nr 166

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Centerpartiet vill bygga en grön, modern och hållbar stad där vi bygger högt och tätt. På så sätt kan vi spara parker och grönområden. Det är därför vi genom åren har tagit strid för att bevara Fredhällsparken och för att göra naturreservat av Årstaskogen och även Älvsjöskogen.

Till skillnad från Socialdemokraterna och den stadsbyggnadspolitik som vi ser att ni driver, där ni bygger i park, där ni bygger glest, lågt och med öppna kvarter, vill vi i stället bygga högt och tätt och så att det skapas stadsliv. Samtidigt ska vi bygga så att alla stockholmare har nära till rena, städade och trygga parker. Men då behövs en annan politik.

I det här ärendet ska vi nu inrätta ett naturreservat i en del av staden som redan präglas väldigt mycket av grönområden och som har en stor potential för stadsutveckling. Men för några månader sedan kapade ni med samma hand ett naturreservat i de mer centrala delarna av staden för att i stället möjliggöra bostäder. Er politik verkar alltså vara att göra naturreservat i områden som redan i stor utsträckning präglas av att vara gröna, medan ni kapar grönområden i de stadsdelar där exploateringstrycket är väldigt högt. Vi i Centerpartiet vill gå en annan väg.

När jag läser ärendet måste jag säga att det är lite svårt att exakt förstå vad ni vill med det här området. Även det jag har hört från talarstolen handlar det väldigt mycket om att vi ska sköta, utveckla och tillgängliggöra det här området. Men ett naturreservat lägger ju ett väldigt starkt skydd över ett område. Hela poängen med ett naturreservat är ju att det ska vara svårare att utveckla området, och att hela området inte är med i reservatsbildningen kanske säger något.

Det går faktiskt att sanera, rusta och sköta om ett område utan att göra det till naturreservat. Jag tycker att det vore rimligt om majoriteten i stället hakade på Centerpartiets politik och såg till att vi höjde upp ambitionerna när det gäller städning, skötsel och omhändertagande av våra redan existerande parker och naturområden. Allt det här som ni vill göra går ju faktiskt redan att göra om vi prioriterar rätt i stadens budget. Man behöver inte göra ett naturreservat för det som verkar vara era grunder för att göra detta. Det står faktiskt en kommun fritt att prioritera detta utan att lagstifta om naturreservat, och därför vill jag yrka bifall till Alliansens förslag i kommunstyrelsen.

Anförande nr 167

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag tror att alla som lyssnar på Centerpartiet och vet hur det var förra mandatperioden kring frågan om naturreservat inser att det inte skulle bli ett enda naturreservat till – varken Årstaskogen eller någon annanstans – om Alliansen hade fått fortsätta.

Därför är det lite patetiskt när man hör det argumenteras stenhårt *mot* fler naturreservat, fast vi har löst frågor kring bostadsbyggande på ett förnämligt sätt. Vi har ju fördubblat antalet projekt under den här mandatperioden jämfört med er period. Att ni argumenterar för att ni vill ha Årsta men inte detta naturreservat tycker jag är märkligt. En fråga skulle jag vilja ha ett uppriktigt svar på: Skulle Karin Ernlund verkligen ha fått igenom exempelvis Årstaskogen som naturreservat med sina borgerliga kamrater?

Anförande nr 168

K a r i n E r n l u n d (C): Jag vet inte om Jan Valeskog kommer ihåg det, men det fanns ett ärende som passerade kommunstyrelsen strax före valet 2014, där det fanns en färdig skötselplan och färdiga kartritningar kring hur Årstaskogens naturreservat skulle se ut. Jag kan plocka fram ärendet om Jan Valeskog har glömt hur det såg ut, men det var ju det ärendet som ni valde att kasta i papperskorgen. Sedan ägnade ni tre

och ett halvt år åt att omarbete förslaget, och i stället dök det upp ett förslag där naturreservatet var naggat i kanten och där ni skulle bygga 800 till 1 000 bostäder i området.

Svaret på Jan Valeskogs fråga är alltså ja. Jag kan skicka honom ärendet eller så kan han kolla på Insyn.

Anförande nr 169

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tycker att det är lite intressant att höra på Karin Ernlunds argumentation, för jag har lite svårt att förstå varför hon tycker att det här naturområdet som pekas ut som precis lika värdefullt som Årstaskogen och Älvsjöskogen är mindre viktigt att inrätta som naturreservat. Vi vet att det redan rör sig väldigt många människor i området. Vi vet också att det finns extremt värdefull natur som behöver skydd. Vi vill gärna utveckla det här området så att ännu fler människor från olika delar av Stockholm kan komma dit och upptäcka det, och jag tror att det kan bli ett jätteintressant område.

Jag är också nyfiken på argumentationen om att vi vill inrätta naturreservat där det finns mycket grönt. Ni kämpade ju ganska hårt när ni satt i majoritet, men trots att det inte blev något reservat var ändå Älvsjöskogen en viktig skog för er att skydda på den sidan där alla bor i villa men inte på den sidan där folk bor i lägenhet. Då undrar jag hur ni tänker. Varför är skogar nära villaområden viktigare än skogar som ligger där många bor i lägenhet?

Anförande nr 170

K a r i n E r n l u n d (C): Vi i Centerpartiet menar att man ska vara försiktig med var man väljer att instifta naturreservat, eftersom det är ett väldigt starkt skydd. Vi pekade under den förra mandatperioden ut ett antal områden som vi ansåg vara viktiga att göra naturreservat av, både för att skydda från exploateringstryck och för att skydda viktiga naturvärden.

Poängen är att man kan skydda naturvärden även utan att göra det till naturreservat, och det är det som är grunden i det anförande som jag precis höll och det är det som är grunden till vårt ställningstagande i det här ärendet. Frågan är om det här är ett område som behöver det starka skydd som ett naturreservat ger. Vi gör bedömningen att så inte är fallet. Allt det som står i ärendet att man ska göra med området går att göra utan det här väldigt starka skyddet.

Det är för övrigt ingen rättvisefråga – naturreservat handlar ju om att skydda natur.

Anförande nr 171

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag får passa på att inleda med att påminna om att när det gäller Årstaskogen röstade Moderaterna emot, samtidigt som man lade en motion om att det ska byggas 5 000 bostäder där. Var och en får därför bedöma hur troligt det är att Centerpartiet hade lyckats.

Jag vill ändå lyfta fram att den här majoriteten på många sätt är ett lyckokast för stockholmarna, eftersom vi har nya bostadsprojekt, skolor, idrottsplatser, grönområden och inte minst fler naturreservat för rekreation och mycket annat. Det vi gör på stadsbyggnadsområdet på fyra år måste de borgerliga ha åtta år på sig att

genomföra. Det gäller nya bostadsprojekt, det gäller idrottssatsningar och det gäller parker och grönområden.

För skolor är skillnaderna ännu större. Under de borgerliga åren hände i princip ingenting. Man såg skolprojekt som ett ansvar mest för privata aktörer. Men nu äntligen fungerar den här planeringen.

När det gäller naturreservaten hävdar jag fortfarande att det var mycket snack och lite verkstad. Just med Centern i spetsen under den förra mandatperioden var löftena många, men oförmågan var helt uppenbar. Vi kan ju se i dag att de som röstar på Centern eller övriga borgerliga partier inte får några fler naturreservat. Årstaskogen ordnade vi som naturreservat. Nu kommer Rågsved. Östra Älvsjöskogen och Kyrkhamn är på gång.

I dagens ärende kan vi se vad de borgerliga egentligen tycker om viktiga rekreationsområden. Man säger i praktiken nej till samtliga naturreservat, fastän vi tydligt har löst gränsdragningen på ett sådant sätt att vi i framtiden kan bygga många bostäder också i anslutning till de här naturreservaten. Det är sammantaget ganska många bostäder. Det är nämligen viktigt när vi beslutar om nya naturreservat att vi också visar hur ett framtida bostadsbyggande i närheten av de här områdena kommer att se ut. Då minskar vi också riskerna för felaktiga förväntningar på hur och var vi kan bygga. Nu skyddar vi naturområdet i Rågsved både för friluftsliv och rekreation. Vi stärker och skyddar stadens biologiska mångfald på den här platsen.

När vi bygger stad med bostäder, service, skolor, arbetsplatser och parker är det särskilt viktigt att göra det i södra Stockholm. Men vi har också en plan för att åstadkomma ett stort antal arbetsplatser i söderort. Vi räknar med och bedömer att mellan 40 000 och 50 000 arbetsplatser kommer att kunna ordnas i södra Stockholm fram till 2030. I vår nya översiktsplan storsatsar vi på fyra fokusområden. Samtidigt prioriterar vi särskilt tio strategiska områden i förortererna, där vi ska bygga bort både de sociala och fysiska barriärer som finns.

Ett av våra fyra fokusområden är just Rågsved–Hagsätra, så därför är det särskilt kul när vi så här snabbt kan ta fram ett projekt som gagnar både den sociala och ekologiska hållbarheten i området, nämligen att inrätta Rågsveds naturreservat. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 172

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag hamnade långt, långt ned på listan. Inte dumt att var sist heller. Men det är ju väldigt trist att lyssna till Jan Valeskog. Jag räknar till tre uppenbara lögner i hans anförande, och som jag har sagt förut i den här talarstolen: Bäva månne stockholmarna om vi ska ha sådana här debatter i fortsättningen! Jag önskar att vi slipper det.

Nu till sakfrågan. Jan Valeskog talar om 40 000–50 000 arbetsplatser i söderort. Det är Söderstaden, Skärholmen och lite grann i Slakthusområdet. Vi ser att vi behöver en spridning av arbetsplatserna i söderort, och vi behöver industrier som finns i Snösätra. Vi ska inte lägga ned sådant. Vi behöver de arbetena.

Sedan vill jag bara säga för tydlighetens skull att jag är uppvuxen intill Nackareservatet, och jag älskar reservat. Men man behöver inte göra reservat; man kan också varsamt bygga ihop stadsdelar – enligt en enig översiktsplan, Jan Valeskog!

Anförande nr 173

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag noterar att Björn Ljung som vanligt inte kunde säga vad det var som var fel i mitt inlägg här.

Just i översiktsplanen har vi tydliga verksamhetsområden också på den södra sidan av staden. De här 40 000–50 000 arbetsplatserna handlar naturligtvis till stor del om kontorsarbetsplatser. Det är inget fel på det, tvärtom – vi behöver betydligt fler kontorsarbetsplatser i hela Stockholm med tanke på den otroliga tillväxt vi har och det just i södra Stockholm. Vi har en obalans. Hälften av befolkningen finns i södra Stockholms län men bara en tredjedel av arbetsplatserna. Vi behöver alltså betydligt fler arbetsplatser och det jobbar vi för.

Anförande nr 174

Borgarrådet L a r s s o n (M): Man undrar vem som hjälper borgarrådet Valeskog med hans tal, för det här handlade ju inte så mycket om Rågsveds friområde, utan nu fick vi höra allt om skolprojekt och bostäder i hela staden. Det har minsann aldrig byggts så mycket som nu, och det som normalt tar åtta år tar bara fyra år. Då undrar vi vad som tar åtta år, för vi har ju inte sett mycket under fyra år annat än de saker och ting som vi satte igång under våra åtta år. Det kommer igång nu, och ni får inviga det. Det är fascinerande att lyssna på Jan Valeskog!

Jag tänkte ägna mig lite åt ärendet, Jan Valeskog, och då är det så att på s. 67, budgetkonsekvenser, ser vi att inkomsterna är noll, noll, noll, noll och noll, detta flera år framöver, medan utgifterna stannar på 54,9 miljoner, med 3,9 miljoner i drift och underhåll. Varför, Jan Valeskog, har intresset för att ha någon intäkt för området minskat så radikalt att ni accepterar noll, noll och noll i intäkter?

Anförande nr 175

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Först måste jag säga att jag pratade om nya projekt. Vi har fördubblat antalet markanvisningar, vi har fördubblat antalet bostäder i start-PM. Det är ett bra bevis.

Ekonomi och finansieringen är någonting som vi verkligen medvetet har lyft fram. Farsta–Hagsätra är ju ett av fokusområdena, och det kommer att byggas ett stort antal bostäder, både på kort och på längre sikt, som självklart kommer att bli en viktig intäkt. Att vi bygger många fler bostäder innebär också de facto att många fler människor kommer att röra sig i området och kunna glädja sig åt det här naturreservatet.

Anförande nr 176

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Vi har tidigare diskuterat naturreservatsbildningar i den här församlingen. Den senaste var den om Årstaskogen. Argumentet från min sida är ungefär detsamma nu som då, alltså att det är olyckligt att låsa fast ett område strikt för så många generationer framöver. Det är ju ändå målet med naturreservat att det ska vara intakt: Just det här naturområdet låser vi för kommande generationer. Jag tycker att det är olyckligt att göra det i ett läge när Stockholm växer så mycket och bostadsbristen är så stor.

Vi har ju väldigt mycket mark med restriktioner. Handelskammaren kom med en rapport för ett par år sedan som visade hur otroligt stor del av vår region som är låst i dag, hur en stor del av marken är belagd med olika restriktioner och hur detta försvårar bostadsbyggandet. När vi utökar antalet naturreservat utökar vi också hela tiden bit för bit andelen areal som låser fast oss för kommande generationer. Jag tycker inte att det är riktigt bra.

Stockholm är i dag en väldigt grön stad, och den kommer att vara grön oavsett om det här beslutet går igenom eller inte. Men att göra naturreservat är ju inte det enda sättet att bevara och värna grönområden. Det kan man göra på många andra sätt. Det finns många uppskattade grönområden i dag som inte är naturreservat och där man inte låser fast användningen för generationer framöver. Vi har nu ett fokus, tycker jag, på söderort som bör vara dels hur vi ska få fler bostäder, dels och kanske framför allt fler arbetsplatser i söderort. Det råder en jättebrist. Att få fler arbetsplatser i söderort är också en viktig miljöfråga, för i dag pendlar väldigt många från söderort till norrort. Det skapar trängsel på våra vägar, och det skapar trängsel i kollektivtrafiken, så det vore en väldigt vinst om vi kunde satsa mer på det i stället för att låsa ännu mer mark som innebär ännu större restriktioner för Stockholms utveckling.

Därmed yrkar jag bifall till den alliansgemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 177

Borgarrådet L u h r (MP): Det verkar i alla fall som om vi är överens om att en grön stad är en hälsosam stad. Som det är nu bygger vi väldigt mycket, för vi har en stor bostadsbrist. Det gör att vi låser fast väldigt mycket mark där vi ställer hus för generationer framåt. Då måste vi samtidigt låsa fast de viktigaste grönområdena, väl utspridda genom hela staden, så att alla som flyttar hit och alla som lever här vet att de har yta att vara på utomhus.

När vi tillsammans låser fast en massa mark för bostadsbyggande låser vi alltså även de viktigaste naturområdena, spridda genom städerna, för människor i generationer framåt.

Anförande nr 178

E r i k S l o t t n e r (KD): Borgarrådet Luhr har väldigt många inlägg som är populära bland partikamraterna i kväll – det måste vara härligt!

Visst kan man resonera som borgarrådet gör. Å andra sidan varierar också detta över tid. Om vi går tillbaka till hur Miljöpartiet resonerade för tio år sedan är det ju väldigt mycket bostäder som ni accepterar i dag som ni aldrig skulle ha accepterat då. Det är en översiktsplan som handlar om förtätning, som handlar om att binda samman stadsdelar. Det är ett språk i stadsbyggnadspolitiken som Miljöpartiet aldrig skulle ha accepterat för bara tio år sedan, så det här förändras ju över tid.

När vi instiftar naturreservat i en stad som redan har mycket naturreservat och grönområden menar jag att detta binder upp områden på ett olyckligt sätt som minimerar manöverutrymmet för kommande generationer i Stockholm, och det tycker jag inte är bra. Någon gång kanske det är så att man i ytterkanten av det här området kommer att vilja bygga bostäder exempelvis för att öka tryggheten eller för att binda

samma stadsdelar. Då ska framtida generationer och väljare ha möjligheten att bestämma över det.

Anförande nr 179

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Jag tänkte att jag kanske ska vara lite ödmjuk inledningsvis och inte vara så pompös i mina uttryck. Jag ska vara lite monoton i röstläget och säga att Stockholm växer och ska fortsätta att växa, att vi har en väldigt hög byggtakt som är högre än under miljonprogrammets tid etcetera, så att vi inte väcker något slags felaktig nerv i denna debatt.

Det jag tycker är viktigt när vi bygger i den här staden så pass mycket som vi gör är att ta ansvar för framtiden. Då handlar det inte bara om att vi ska rädda några parker eller grönkompensera här och var, utan vi måste faktiskt ta djärvare grepp, större grepp, som låser stora områden för framtiden. Jag vill tro att det finns ett byggintresse på den andra sidan av salen, och det kommer att finnas ett byggintresse på vår sida även framdeles. Jag vill tro att vår stad kommer att växa utanför våra tullar. Den kommer att förtätas på lång sikt, kanske även ut mot Rågsvedsområdet. Att då inte ta ansvar i dag för att låsa ett grönområde som vi faktiskt kan ändra framöver tycker jag vore ansvarslost. Vi har att ta ansvar för vår stads utveckling i dag. Men vi har inte bara ansvar för våra grönområden i staden i dag, utan måste ta ansvar på lång sikt. Det är lätt att tumma på områden som kanske kommer att vara attraktiva för bostadsbyggande och exploatering långt fram i tiden. Jag tycker att det är bra att värna om dem redan i dag.

Sedan vill jag göra internationella utblickar. Jag hade ett besök här i fredags från Shenzhen, en ganska ung stad, bara 40 år ung, som redan i dag har mellan 10 och 20 miljoner invånare. Det är ett epicentrum för teknisk hårdvaruutveckling, med teknik för drönare och gud vet vad som de producerar. Vi pratade om startups, innovationer och företagande. För att försöka summera samtalet: Det som de tar med sig, förutom ett intressant samtal med vår stad om startups etcetera, är att de imponeras av vår gröna stad. Det är inte bara en park här och var, någon trädallé eller någon lund, utan de ser områden som är djärva tilltag och djärva grepp. Här värnar vi faktiskt om stadens naturområden även på lång sikt. Jag är ganska stolt över att sitta med företrädare för en så hårdexploaterad del av världen och höra dem imponeras av vårt gröna tänk i den här staden. Det gör mig stolt i dag, och jag vill värna om det inför framtiden.

Anförande nr 180

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Stefan Hansson! Min devis är att stad ska byggas med stad. Att vi då behöver gröna områden råder det ingen tvekan om, men översiktsplanen säger ändå att vi borde arbeta mycket mer med att bygga ihop våra stadsdelar, inte minst för att få en social hållbarhet och en spridning av hur vi rör oss, hur vi betar oss och hur vi umgås. En spridning av stadsdelarna är sämre. Av det skälet vore det himla toppen om man byggde ihop mer i Rågsved, Fagersjö och bort mot Farsta. Man bygger efter vägen och man bygger också genom naturen. För den sakens skull ska man spara det viktigaste: våtområdena och de områden där det finns rödlistade arter. Det är skälet till att vi inte vill göra det här till naturreservat.

Anförande nr 181

S t e f a n H a n s s o n (S): Absolut, Björn Ljung! Vi ser en massa samband i vår politik. Vi ska bygga ihop vår stad. Vi bygger ihop den genom bostadsbyggande för att hitta sambanden mellan områden som är viktiga för utveckling. Utveckling och bostäder i all ära, men det behövs också ett ansvar för våra grönområden. Det här är inte ett grönområde som enbart kommer att vara grönt. Det finns även bostadsexploatering kopplad till området på sikt. Det är inte så att vi gör en grön kil som splittrar staden. Vi gör en grön kil som värnar om stadens naturliga framtid, men vi har också bostadsbebyggelse i åtanke. Det är inte så att det är en kil som vi spräcker staden med.

Anförande nr 182

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Det där sista förstod jag inte riktigt, Stefan Hansson. Frågan måste ställas igen. Vad vill ni med det här området? Handlar ärendet om att bevara området, eller handlar ärendet om att utveckla området? Om man gör ett naturreservat är hela poängen att man bevarar området. Men alldeles nyss lät det som att huvudpoängen med detta är att utveckla området.

Men det var egentligen inte därför jag tog replik. Jag lyssnade på vad du sade. Du sade att vi ska låsa stora områden för framtiden. Du sade att det är viktigt att vi gör det här, då det annars är lätt att vi tummar på grönområden och bygger bostäder där om vi inte skyddar dem. Men det var ju precis på den här punkten vi var kritiska när det fattades beslut om Årstaskogens naturreservat. Jag undrar: Vad var det i det som du sade i ditt anförande när det gäller Rågsved som inte gällde när vi fattade beslut om Årstaskogen i vintras?

Anförande nr 183

S t e f a n H a n s s o n (S): Jag är lite orolig för att vi får en stad som blir som New York. Det är en stad som jag älskar. Den är skithäftig – förlåt! Den är magnifik. Den är stor. Den är hög. Den är bred. Den uppfyller verkligen alla förväntningar på den upplevelse man vill ha av en storstad. Men det jag tycker är lite oroväckande med New York är att man har byggt en konstgjord lunga mitt på Manhattan. Central Park ska förse den staden med fräschör eller någon form av grönska och syretillförsel. Jag tycker att det vore lite vanskligt om även vi skulle gå den vägen och bara hitta ett stort område för vår framtid som ska förse vår stad med syre och grönska. Vi behöver fler områden i vår stad som gör det. Jag tycker att det här är ett bra tillskott till vår stads framtida utveckling.

Anförande nr 184

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det här sista från Stefan Hansson var väl att ta i, men det var ju inte en replik på repliken jag skulle ha. Det var ändå intressant att höra om Stockholms stads koppling till New York, för den har jag faktiskt inte alls tänkt på. Jag har inte hört någon propagera för detta heller.

Däremot är vi stolta allihop, tror jag, över vår gröna stad. Poängen med det här ärendet handlar ju inte om det, utan om naturreservatsbildningen, som innebär att man tar den där nyckeln och kastar över den till någon annan. Det handlar om ansvaret för våra grönområden. Det handlar om hur vi kan utveckla våra grönområden och se till att de blir belysta parkstråk, se till att vi skapar trygghet, så att det är möjligt att gå med

hunden kopplad eller till och med okopplad genom ett område utan att känna sig otrygg.

Du är nu ansvarig för exploateringsnämnden. Tycker du att det är all right att vi har ytterligare ett projekt utan intäkter? Det finns ju inga intäkter i detta. Det är inte jättemycket utgifter i detta ärende, ska jag villigt erkänna, men varför aldrig några intäkter, Stefan Hansson?

Anförande nr 185

S t e f a n H a n s s o n (S): Detta är ju ingen våldsam utgiftspost för vår stad. Det handlar om ett gäng miljoner. Då kan man fråga sig vad natur och grönska får kosta i vår stad. Vad är det värt att lägga på att behålla grönska i vår stad? Jag tycker att man kan göra en halvdan jämförelse med vårt fokus på att satsa på hyresrätten i den här staden. Detta finansieras med hjälp av bostadsrättsmarkförsäljningar. Jag tycker att det finns andra delar av vår stad som också kan bekosta och finansiera bevarandet av vår grönstruktur och våra grönområden i vår stad. Jag tycker inte att vi är så fattiga att vi inte kan värna om någonting som är viktigt för vår framtid.

Anförande nr 186

J o h a n n a A n d e r s s o n (FI): Fru ordförande! Ledamöter! Jag bor sedan några år tillbaka i Bagarmossen, som är en av de stadsdelar som ligger i direkt anslutning till Nackareservatet. Jag och många andra tillbringar mycket av vår lediga tid i reservatet. När man är där ser man både vuxna och barn som är ute året runt och motionerar, springer, fikar, plockar svamp och är ute med sina hundar, oftast då i koppel. Jag är därför glad och stolt över att vi tar ytterligare ett steg för att öka tillgängligheten till naturen för fler stockholmare i fler stadsdelar. Jag vill även trycka lite extra på att just Rågsved är ett område i staden där många barn befinner sig, både under sommarledighet och under andra ledigheter. Därför är jag extra nöjd över att vi prioriterar ett naturreservat just i Rågsved, och därför vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 187

M i c k e S e i d (MP): Fru ordförande, ledamöter, stockholmare! För mig som ledamot i kulturnämnden är det särskilt glädjande att höra att detta beslut också kommer att ta särskild hänsyn till det medborgarförslag som framkommit om att inrätta en kulturpark i det nuvarande industriområdet i norra Snösätra. Det är ett internationellt erkänt konstcentrum som staden är stolt över och som är väl värt att bevara i någon form för framtiden. Som en Rågsvedsbo yttrat i samrådsdialogen: ”Se till att den kreativa energin som finns på platsen kan få finnas kvar och utvecklas! Men det vore fint om fler kunde våga sig hit det kändes tryggare.”

Till stockholmarnas och besökarnas fromma: Bifall till kommunstyrelsens förslag, som är en kreativ lösning för att bevara helt unika natur- och kulturvärden!

Anförande nr 188

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det där lät så gulligt att jag tänkte att jag ändå måste ifrågasätta denna kanske lite naiva hållning i detta läge. Låt mig säga så här: Poängen med det där uttalandet tycker jag kom på slutet, nämligen hur vi ska göra så att människor känner sig tryggare i området. Det är inte tryggt i Snösätra upplagsområde, inte i den ena delen och inte i den andra delen. Det är en massa bekymmer som man

behöver ta tag i om man nu särskilt sätter på pränt att det här ska isoleras från omvärlden. Det ska till och med få en reservatsbildning runt sig. Hur ska man ta sig till och från det här området tryggt, till exempel unga tjejer som vill ta sig till och från området? Hur ska man kunna etablera sin verksamhet i området? Nej, det här är inte genomtänkt. Det är lite fluffigt inför valet, skulle jag vilja säga.

Anförande nr 189

M i c k e S e i d (MP): Då kan jag väl lugna Joakim Larsson med att det i förslaget och i texterna framgår att utvecklingen av industriområdet – det nuvarande är inte så tryggt som det skulle kunna vara, kan vi kanske säga – kommer att göra att det blir tryggare i framtiden. Men hur? Det får de som jobbar med det här projektet på något sätt komma fram till.

Anförande nr 190

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Återigen står en av majoritetens företrädare här och pratar om att tillgängliggöra det här området och göra det tryggare. Då tror jag återigen att ni har missuppfattat vad det betyder att inrätta ett naturreservat, Micke Seid. Hela poängen med att inrätta ett naturreservat är att man så att säga ska bevara ett område. När ni inrättade Årstaskogens naturreservat pratade ni ju också väldigt mycket om att tillgängliggöra området. Med det menade ni att vi skulle bygga en bilväg genom de norra delarna, alltså de områden som ni valde att lägga utanför reservatsgränsen. När vi pratade om det området innebar tillgängliggörandet en bilväg. I det här fallet vet jag faktiskt inte riktigt vad det innebär. Jag frågar dig också: Handlar det här ärendet om att bevara, eller handlar ärendet om att tillgängliggöra?

Anförande nr 191

M i c k e S e i d (MP): Jag förstod nästan inte riktigt den där frågeställningen, Karin Emlund, för det var så mycket grejer på en gång. Jag sitter i kulturnämnden. Vi pysslar inte med bilvägar. Det har vi andra kollegor som sköter i andra nämnder. Men den stora vitsen med att inrätta ett naturreservat är ju att bevara den naturen och se till att man gör det på ett tillgängligt sätt så att det kan komma dit besökare på ett tryggt sätt. Detta har länsstyrelsen normer för.

Anförande nr 192

A n d e r s L i n d e l l (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Vad kul det är att få prata om ytterligare ett naturreservat, det tredje den här mandatperioden, närmare bestämt Rågsveds naturreservat – det har ni inte missat.

Som det har framkommit är det här väldigt viktigt för naturen. Vi stärker viktiga naturvärden, viktiga spridningsvägar och faktiskt ganska många arter som behöver det här stora området. Men jag skulle också vilja prata lite om människorna runt och i det här naturreservatet, vilka också tjänar på att få en långsiktig plats att vara på.

När man pratar om placeringen vill jag säga att de naturreservat vi har faktiskt gynnar hela staden. Det är ganska lätt att ta sig dit, särskilt eftersom det här också innebär satsningar på information och så vidare. Det gör att detta kan bli en stolthet för Rågsved men också ett mål för hela Stockholm att åka till. Det tycker jag är viktigt att säga – det är inte omöjligt att ta sig till Rågsved. Det är en del för hela Stockholm. Dessutom tjänar vi ju alla på att arter och viktiga växter och djur överlever i Stockholm. Det är ett värde för hela staden även det.

Men det här reservatet gynnar inte bara den varierade naturen och de djur som behöver den, utan också det varierade friluftsliv som finns här för skidåkare, joggare, vandrare och nyfikna barn och vuxna som vill vara i naturreservatet. Det beslut som vi tar i dag blir en del av att väva ihop naturen och friluftslivet med kultur och till och med idrott i stråket mellan Rågsved och Högdalen. Det är någonting som framkommer tydligt i ärendet, där det också finns tydliga indikationer på att berörda nämnder vill jobba med det.

Här vill jag tydligt peka på långsiktigheten i reservatet, som det har gnisslats lite om från oppositionen. Vi har här ett långsiktigt reservat som stärker naturvärdena och ger friluftslivet tydliga förutsättningar att etablera sig och växa på plats. Då är det också lättare att hitta bra synergieffekter med kulturen och idrotten i närheten. På så vis är långsiktigheten absolut en del av utvecklingen av området.

Sedan vill jag säga någonting om att det som framkommer som motförslag i Alliansens reservation är att det ska byggas arbetsplatser i den lilla enklaven mitt i reservatet i stället. Jag kan tycka: Varför ska just den här plätten stå för arbetsplatser snarare än reservatet? Det som är tydligt här, när vi i stället satsar på kultur, är att vi skapar en ny typ av område som ger Rågsved en tydlig plats att vara stolt över och som kan öka kreativiteten och stärka besöksnäringen på platsen. Det om något kan ju skapa arbetsplatser långsiktigt, mycket mer än vad en blind exploatering av platsen skulle kunna göra.

Jag skulle vilja yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 193

Borgarrådet L a r s s o n (M): Anders Lindell! Miljöpartiet brukar ju i många sammanhang tycka att det är viktigt med olika typer av demokratiska inslag. Vi har hört diverse sådana inlägg genom åren. Vad är poängen, tycker du, med det här med naturreservatsbildning ur ett kommunalt perspektiv? Allt det du beskriver med Rågsveds friområde är ju sådant som finns där i dag. Det är mycket populärt. Det är många som utnyttjar det, och inte bara de boende i området. Det är väldigt många som åker till friområdet och utnyttjar det.

Det behöver absolut göras saker i friområdet. Poängen är ju att ni i detta läge gör en reservatsbildning där ni helt enkelt frånhänder er möjligheten att också utveckla området, skapa mer trygghet och skapa enklare införsel och ingångar till det här området, oavsett om ni vill bygga där eller inte. Är det inte tydligare att då säga nej till byggnation men säga att ni vill satsa på området som det är, utan att det ska vara naturreservat?

Anförande nr 194

A n d e r s L i n d e l l (MP): Det är spännande att det blir alltmer tydligt att ni över huvud taget är emot naturreservat som lösning, Joakim Larsson. Det är ett ganska spännande ideologiskt ställningstagande, tycker jag, att ni är emot att skydda natur, oavsett plats.

Jag ska säga varför det här är viktigt just nu. För det första är Rågsveds friområde i dag en stor plats med en varierad natur. Det framkommer tydligt att storleken och variationen är viktig. Tar man bort små delar tar man ett mjukt beslut som innebär att

vi då och då kan plocka bort delar därifrån. Då finns det en risk att många av de värdena försvinner. För det andra är det så som jag nämnde i en ganska stor del av mitt anförande: Skyddar vi det här området säkerställer vi kultur, friluftsliv och naturvärden som på sikt stärker varandra och stärker attraktionen för hela området. Det är en långsiktighet som inte bara stärker det vi har i dag utan också innebär att andra värden kan komma till senare. Detta tycker jag att det finns en tydlig poäng med att säkra.

Anförande nr 195

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Varför just den här plätten? sade du, Anders Lindell. Mer än 50 procent av Stockholms yta består ju av gröna och blå värden. I ditt anförande låter det lite grann som att det här är den sista gröna oasen i Stockholm och att det därför är otroligt viktigt att vi gör den till naturreservat. Så är det ju inte. Alla som har flugit över Stockholm någon gång vet att Stockholmsregionen präglas av grönområden. Det är inte alls så att det är nu eller aldrig, att det är nu det avgörs huruvida vi ska ha en grön stad eller inte. Det ska vi ha, oavsett majoritet.

Men det var av ett annat skäl jag tog replik. Jag ville egentligen fråga om samma sak som borgarrådet Larsson. Vad är det i det som du brinner för när det gäller den här reservatsbildningen som vi inte kan göra ändå? Vad är det som gör att det här väldigt starka skyddet krävs?

Anförande nr 196

A n d e r s L i n d e l l (MP): Det är en sak som jag tror kan vara bra att förtydliga, Karin Ernlund. Det låter ibland på er som att man när man bildar ett reservat slänger bort nyckeln, som vi hörde tidigare, och att det sedan inte händer någonting mer med det. Så är det inte. Vi fastställer ju i det här beslutet också skötselöreskrifter för platsen. Det finns en tydligt utpekad väg för hur området ska utvecklas. Det vi säger nu är att det inte ska exploateras till annat. Det är faktiskt framför allt det som är det viktiga långsiktigt.

Precis som jag nämnde tidigare handlar en del av det här om att få ett långsiktigt skydd för platsen. Det innebär att det friluftsliv som redan finns där i dag kan fortsätta att växa. Det innebär att vi kan ha en tydlighet i vilken typ av verksamhet som kommer att kunna finnas runt om och att vi kommer att kunna attrahera andra typer av näringar som nu kanske är osäkra på hur länge naturvärdena kommer att finnas kvar där. Då blir det kanske troligare att de kommer att vilja vara där på sikt. En långsiktighet i naturreservatet gör ju hela området lättare att utveckla. Det vill jag vara tydlig med. Det finns inte någon motsättning.

Anförande nr 197

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag börjar nästan bli trött på att höra min egen röst. Men det blir så med repliker. Jag yrkar bifall till den gemensamma reservation som vi har i kommunstyrelsen.

Det här är inte ett ärende som vi ställer upp på. Vi tror att det är otroligt viktigt att vi på olika sätt värnar våra grönområden och slår vakt om dem. Det är inte så att stockholmarna bor här i Stockholm och bara utnyttjar asfalten, utan det är viktigt att vi har det här i alla dess delar. Ju närmare parker man har, desto bättre. Men det innebär ju inte att man inte kan utveckla naturområden utan att man för den skull bestämt sig

för att göra reservatsbildningar. Det finns en del problem med reservatsbildningar som kanske inte har lyfts fram under kvällen.

Det som jag har valt att fokusera lite på här är det totala ointresset för att få projekt av det här slaget att gå ihop ekonomiskt. Varför tjar jag om det? Jo, därför att det är allt vanligare att vi ser det. Eftersom det här är ett ärende som berör exploateringsnämnden är det Stefan Hansson som jag måste vända mig till. Jag har lyssnat på hans inlägg. Han säger: 40 miljoner, 50 miljoner – vad är det värt att lägga på grönområden? Ja, det kanske är värt att lägga mycket mer, skulle jag vilja säga. Man kanske ska lägga betydligt mer. Det kanske ska vara det dubbla. Men det är någon som ska betala. Att det är värt att lägga de pengarna innebär ju nämligen att det är någon som ska betala, Stefan Hansson, och det är skattebetalarna. Då gäller det att se till att använda kommunen på rätt sätt, så att vi får intäkter som kan täcka en del kostnader. De kan kanske täcka en dubbelt så hög kostnad för att se till att vi får ordning på inte bara Rågsveds friområde utan även Magelungen och annat. Se till att vi får ordning i de parker som vi har runt om i staden! Vi kanske ska lägga mer på det. Kom då med ett sådant förslag! Men ni har ju inga intäkter för detta, så ni måste landa på den driftskostnad som finns här i ärendet. Läger ni till någonting? Har ni några intäkter? I så fall kan ni säkerligen göra mycket mer.

Sedan blir jag lite förvånad över dels den här jämförelsen med New York, dels att man skulle behöva just det här området exakt så här, intakt precis på samma sätt som i dag. Är det kanske därför det dyker upp väldigt många infillprojekt och annat? Jag skulle nog vilja påstå att man då ska vara lite försiktig med grönområdena och de stråk som finns runt om i staden. Titta på naturnära boenden! Se på hur man kan bygga intill ett sådant här område och gå in i området! Se till att man kan få trygga stråk genom området! Arbeta med det, så att vi får ännu tryggare friområden runt om i staden!

Anförande nr 198

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Joakim Larsson! Ekosystemtjänsterna utgör stora summor. Det är enorma pengar vi skyddar i och med vattenrening i våtmarker, biologisk mångfald, luftrening, rekreativa värden, friskvård och lycka. Hur mäter vi det? Det är stora värden som vi talar om. Men i våra nuvarande kommunala räkenskaper har vi bristen att de allmänna av naturen givna tjänsterna inte räknas. De finns. Utan dem finns inte vi. Men de syns inte i våra räkenskaper. Det borde du tänka på ibland.

Anförande nr 199

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag trodde att du skulle läsa en dikt, Cecilia Obermüller. Det lät så först.

Låt mig då säga så här: Jag tycker att man ska ha respekt för andras pengar. Ska man göra en stor investering i staden tycker jag att det är bra att den på något sätt täcks. Då kan det enklaste vara att man faktiskt bygger någonting i området. Det gör att man får en intäkt, så att man kan få ihop det där projektet. Problemet nu är ju inte att det här går med underskott. Problemet är att hela staden går med underskott i en massa projekt. Man lämnar tillbaka en massa mark överallt, så vi får inga intäkter i den här staden. Vi har 40 miljarder i skuld, och ni bara öser på och pratar om gulliga kulturprojekt och annat. Det drar iväg, Cecilia, i det ena efter det andra projektet, och vi ser inga intäkter. Det kritiserar jag. Det var inte till dig jag ställde den frågan, utan till Stefan Hansson.

Han kommer upp i talarstolen för replik lite senare. Men här finns en poäng. Om man vill göra någonting ska man ha ekonomiska muskler. Det kan man få om man ser till att man bygger i området, Cecilia.

Anförande nr 200

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag tycker också att det är lite fascinerande med Joakim Larssons ständiga referens till intäkterna på det här området. Jag känner att jag vill påminna lite om vad ett naturreservat är. Det är någonting som växte fram under industrialismen. Med storstädernas framväxt höll allting på att bli exploaterbar mark. Man kunde göra vinster på allting. Hela naturen var mer eller mindre hotad. Då tyckte man att man kan behöva skydda lite av den för kommande generationer, för andra arter och för människors rekreativa behov. Det är själva antitesen till att skapa intäkter. I ett samhälle där nästan allt handlar om vinst behöver vi vissa zoner som är skyddade från det. Där har vi till exempel välfärden, skolor, daghem och vissa naturområden, vissa naturreservat. Det är lite märkligt, tycker jag, att ställa krav på intäkter från den typen av verksamhet.

Anförande nr 201

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ni i Vänsterpartiet är så underbara. Här står ni och pratar om varför man skyddade Stockholm – allt höll på att exploateras. Det är ju nästan så att man tror att Vänsterpartiet – Rikard Warlenius i det här fallet – står och tror att Rågsveds friområde står och faller med det här ärendet. Det gör inte det. Du tror det, men det gör inte det. Nej, jag skulle säga att antitesen till att skapa andra intäkter än skatteintäkter är Vänsterpartiet.

Anförande nr 202

S t e f a n H a n s s o n (S): Jag tar lite axplock från Cecilia. Det finns en hel del mjuka värden. Det är också värden som skapas.

Jag tycker att ni bidrar till den mediala hajpen om att det skulle vara en bostadskris i vår stad. Det tycker jag är vågat av er, Joakim Larsson, när det är två markanvisningar som har returnerats i den här staden.

Du är inne på själva finansieringen. Nu tycker jag att borgerlighetens rätta ansikte visas, när man faktiskt sätter marknaden före människan. Det handlar bara om intäktskrav, marknadsanalyser och utfall, som ska gå före en syn på hur människan ska vara välmående i vår stad på lång sikt. Det finns mjuka värden som ligger utanför något slags marknadsmässig syn på hur vi ska kunna bo och trivas i vår stad.

Anförande nr 203

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Detta är hopplöst. Här ska man förklara för Socialdemokraterna att marknaden i detta fall handlar om skattebetalarna. Någon ska betala Stefan Hanssons underskott. Stefan Hansson tillhör ett parti som nu ser till att staden är belånad till 40 miljarder. Dessutom skulle ni uppenbarligen vilja låna mycket mer, eftersom era investeringar knappt har kommit igång, Stefan Hansson. Det är ett problem.

Min poäng var inte att det här skulle vara ett väldigt dyrt ärende. Min poäng var: Varför passar ni inte på och visar hur man kan få ett ärende att gå ihop och ser till att vi kan finansiera detta? Kanske kan man till och med betala mer och investera i parken.

Kanske kan man till och med lägga mer än de 50 miljonerna genom att se till att man får intäkter. Det var det som var poängen. Ni tog inte den bollen. Ni pratar om att det är något marknadstänk i detta. Jag tycker att ni ska tänka lite på skattebetalarna generellt.

Anförande nr 204

Björn Ljung (L): Fru ordförande! Fullmäktige och åhörare! Det finns tre huvudsakliga skäl till att vi vill yrka bifall till den gemensamma reservationen, vilket jag gör nu. Det handlar om arbetsplatser och bevarande av viktiga delar av den sträcka som går ända från Farsta till i det här fallet Rågsved och Hagsätra och egentligen till Huddinge. Det kan man också göra genom att ha en varsam exploatering och bygga samman stadsdelar. Det är det som vi hoppas att översiktsplanen verkligen betyder; vi har fattat beslut om en översiktsplan som säger det. Vi talar också om social hållbarhet. Det är bara ett modeord för att vi ska kunna bo och trivas tillsammans, oavsett bakgrund. För mig som liberal är det fullständigt självklart att man oavsett bakgrund väljer sin framtid, och då ska man också kunna bo tillsammans.

Ett ännu större bekymmer är att det är så mycket av det som en del av er från den rödgrönrosa majoriteten säger som inte stämmer. Anders Lindell! Du sade: Ni bygger ju inga naturreservat. Jag kan i huvudet räkna upp 13 stycken. De tre senaste är Älvsjöskogen, Årstaskogen och Nackareservatet, som jag bara tar ur huvudet så där. Sedan har vi massor av andra: Judarn, Kyrksjön och många andra.

Sedan har vi också frågan om tillgänglighet och användning av naturreservat. Vi har haft påtagligt många ärenden i stadsbyggnadsnämnden de senaste åren som handlat om att man måste besluta om dispenser för användning i naturreservat. Det kan vara enkla återuppbyggnader. Jag kommer ihåg att det var ett väldigt problem när man skulle återuppbygga den gamla Hammarbystugan nere vid Söderbysjön. Den har brunnit några gånger. Det var till och med innan det var ett riktigt naturreservat. Som ni vet blev det naturreservat först när Alliansen skrev under tillsammans med Nacka kommun.

När det gäller tillgänglighet till naturreservat är Östergötland fenomenalt. Det gäller exempelvis tillgängligheten till fågelsjön Tåkern, dit det till och med finns möjlighet att ta sig för funktionshindrade som är rullstolsburna. Detsamma gäller naturreservatet vid Omberg någon mil därifrån, alldeles vid Vättern. Även där är det en väldigt fin tillgänglighet till naturreservatet. Men hela området är inte naturreservat, utan man använder området på ett väldigt positivt sätt. Det är det man ska göra, inte bilda naturreservat av allt. Som sagt: Bifall till vår reservation!

Anförande nr 205

Anders Lindell (MP): 13 stycken kan inte ha byggts, Björn, eftersom det här är det 11:e som vi inrättar. Men det som blir tydligt för mig är att motståndet från oppositionen ökar för varje nytt naturreservat vi gör. Jag vet inte vad det är som gör er så besvärade över att vi får fler naturreservat.

Du nämner tillgängligheten, och det här är väl ett utmärkt exempel på ett naturreservat som blir tillgängligt, eftersom det ligger så nära andra typer av verksamheter. Människor som kanske annars inte hade sökt sig till naturreservat går till en kulturell mötesplats, till en hundrastgård eller till någon av de andra delarna av Rågsved. Det

ligger väldigt stadsnära. Det ligger nära andra typer av verksamheter. Det är ett utmärkt sätt att öka tillgängligheten. Sedan har vi andra exempel där vi ökar tillgängligheten fysiskt eller på andra sätt, men det här är ett sätt, och det är ett väldigt intressant sätt att göra naturen skyddad och tillgänglig i Stockholm.

Anförande nr 206

B j ö r n L j u n g (L): Förlåt mig, Anders – det var 14, inte 13. Jag räknar nämligen också in det som hände lite längre tillbaka i tiden, när nationalstadsparken bildades och när nationalparken i Tyresta bildades. Stockholms stad ägde stora delar av marken där. Jag räknar också in när vi bildade det som heter Järva kulturresevat. Det är alltså inte bara i nutid vi ska räkna. Du sade att vi aldrig bildar några naturresevat. Då vill jag bara tala om för dig att du inte hade tillräckliga fakta när du sade det, och då kanske man inte ska uttala sig så tvärsäkert som du gjorde. Jag tycker att det är rätt anmärkningsvärt att du gör det. Jag tycker att vi ska hålla oss hyggligt till fakta i alla fall. Man ska hålla sig till fakta så långt man vet. Sedan kan man göra missar ibland. Det är alldeles klart och tydligt, tycker jag.

Sedan är det fråga om arbetsplatserna också. Detta har ingen svarat på ännu. Vi behöver arbetsplatser av småindustrikaraktär. De är på väg att försvinna. De jobben är också viktiga.

Anförande nr 207

Borgarrådet L u h r (MP): Då får jag väl börja med att säga att vi kommer att ha elva kommunala resevat efter det här beslutet. Vi kommer också att ha en nationalstadspark, som inte är något resevat, samt resevat som ligger utanför gränsen. Så är det.

Jag är lite besviken på Liberalerna i dag. Jag har haft en känsla av att vi har lite liknande tankar om stadsbyggnad, att vi vill ha den här blandade bebyggelsen, att vi vill utveckla delar som inte är så utvecklade i dag. Vi vill bygga bra. Vi vill bygga med grönområden. Här är ju ett exempel på en del av staden som behöver lite stöd och hjälp. Vi kommer att bygga mer bostäder. Vi kommer att satsa på ett grönområde som för lång tid framåt kommer att ge ett stort värde till det här området. Vi satsar på innovation, med de här växtbäddarna och biologisk sanering, och vi satsar på kultur. Jag tycker att det är ett fantastiskt exempel på hur man utvecklar och bygger ett område. Men då är inte Liberalerna med.

Anförande nr 208

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande! Fullmäktige och åhörare! Jag tycker speciellt att det ni säger om växtbäddssaneringen är jättespännande, Katarina Luhr. Varför har man inte gjort det tidigare, när vi vet att det fungerar? Det tycker jag är obegripligt.

Vi har diskuterat om man skulle göra resevat i en mindre del än vad ni föreslog – framför allt skydda våtmarkerna och göra dem ordentligt tillgängliga. Som jag sade tidigare vill vi se till att vi får ett skydd för de rödlistade arter som finns. Men att få en större tillgänglighet är också att bygga samman de här stadsdelarna. Man kan göra det här tillsammans, men man kan inte både bygga samman och bilda resevat. Då har vi valt en linje som handlar om en varsam exploatering för att bygga samman stadsdelarna men behålla de stora och viktiga naturvärden som finns. Med

naturreservatet sitter vi dock där och måste ha dispens för så väldigt mycket som vi gärna skulle vilja göra men inte får. Det är skälet.

Anförande nr 209

B r i t t T r y d i n g (M): Fru ordförande! Ärade ledamöter! Jag blir lite fascinerad av att höra på den här debatten. Jag undrar: Förstår ni hur man kan använda ett naturreservat och hur man inte kan använda ett naturreservat? Jag förstår att det är jätteviktigt att ha fina grönområden omkring sig för Rågsvedsborna, och det tycker jag att man ska se till utan att göra detta till naturskyddsområde. Man kan ju bevara mark som man vill ha som ett särskilt skyddsvärt grönområde. Naturreservat låser ju er till att göra de saker ni nu vill.

Mitt i det här naturreservatet ska ni göra något tjugigt center för några kulturmänniskor. Då ska man ju kunna ta sig dit på ett vettigt sätt, men det är ett naturreservat som går precis runt omkring hela området. Det är väl möjligt att man då ska promenera med sina grejer genom skogen till det här kulturcentret, där man ska ha sitt arbete. Jag förstår helt enkelt inte detta. Det hade varit mycket enklare att göra ett skyddsområde som ett vanligt högklassigt grönområde än som ett naturreservat.

I planen står det också att man ska reservera den här fotbollsplanen, då den är viktig för Rågsvedsborna. Men ni ville inte reservera idrottsplatsen för dem i Stadshagen.

Anförande nr 210

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tror att det råder ganska stora missförstånd, Britt Tryding. En högkvalitativ grönyta som vi kan spara jämförs med naturreservat. Det är ju faktiskt så att ett område får skötsel föreskrifter när man inrättar ett naturreservat. Föreskrifterna talar om hur området ska skötas och utvecklas framöver. Angående det här med att man inte skulle kunna ta sig till kulturområdet som ligger där kan jag svara att det går en väg dit. Det är inte så att man måste bryta upp vägar och låta dem växa igen med gräs. Man sköter det här området långsiktigt och noggrant, så att naturen och området kan utvecklas inom skötsel föreskrifternas ram.

Anförande nr 211

B r i t t T r y d i n g (M): Fru ordförande och fullmäktige! Jag tror att man kan göra de sakerna utan att göra naturreservat. Jag tror att man låser in mycket mer genom att göra ett naturreservat inom området än genom att göra ett skyddat grönområde.

Anförande nr 212

J e s s i c a J o r m t u n (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tycker att det har tryckts alldeles för lite på det mänskliga värdet när det gäller naturreservat, på hur mycket vi tjänar på detta både i pengar och i mänskligt värde. Barn och vuxna vistas i naturen. Vi stressar ned. Räkna på det, Alliansen! Räkna på det, Moderaterna! Räkna på hur mycket vi tjänar på våra naturområden!

Jag vill inte att Stockholm ska bli en stad där vi får sitta i bilkö eller trängas i Alliansens tunnelbanesystem för att ta oss till naturen. Jag tänker också på den reservation som ni skrev om kollektivtrafiken. Bygg ut den också, så att fler kan njuta av naturen, om det var det ni var oroliga för att vi inte skulle kunna göra!

Jag tänker också på barnperspektivet. Våra barn behöver leka och vistas i naturen – i riktig skog, inte bara i parker. Vi såg förra mandatperioden hur det blev med områden som till exempel Årstadal – jag är ordförande i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd – där man helt glömmer bort barnperspektivet. Man bygger en massa bostäder, och sedan blir det några parker över som slits väldigt hårt av alla som leker där.

Vi förlorar ingenting på att investera i miljö och natur. Jag har fortfarande inte förstått, efter att ha lyssnat på den här debatten i kväll, vad som gör er i Alliansen så otrygga när vi ska inrätta fler naturreservat. Naturreservat är en investering i miljön, barnen och alla Stockholms invånare. Stockholm växer, och i framtiden kanske det är i Rågsved vi ska bygga fler och fler bostäder. Då är det jätteviktigt att vi reserverar de här områdena för framtiden, för våra barn. Då menar jag också att vi inte bara ska ha parker. Vi ska ha naturmark och skog. Den rödgrönrosa majoriteten vill ha en levande stad även för våra framtida stockholmare.

Anförande nr 213

Borgarrådet L a r s s o n (M): Tack för det, Jessica! Jag skulle vilja säga så här: Det är snarare, tror jag, Miljöpartiet och de rödgröna – och rosa och allt vad det är – som är otrygga. Ni tror ju på fullt allvar att om man inte ser till att göra reservatsbildningar försvinner de här områdena och kommer inte att vara som de är nu. Jag kan säga att vi har styrt den här staden sisådär varannan period – det har varit lite längre ibland – och de har inte försvunnit. Vi har inte några planer på att våra naturområden ska försvinna. Vi tror att de är en väldigt viktig del av staden i hela staden. Nej, tvärtom – vi vill gärna utveckla dem. Men vi kommer att kritisera er när ni kommer med illa genomtänkta förslag. Jag tror alltså att den här oron snarare är någonting som finns hos er. Ni tror verkligen att det här är någonting som hotas om ni inte slänger bort nyckeln.

Anförande nr 214

J e s s i c a J o r m t u n (MP): Som jag sade tidigare är det viktigt att vi värnar och skyddar området. Staden växer, och vem vet – om ett antal år kanske det är just den här naturmarken som är hotad och ska bli någon liten fickpark.

Anförande nr 215

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Jag hajade till när du pratade om det här med värdet av riktig skog, Jessica Jormtun. Ja, riktig skog har verkligen ett värde, både ett naturvärde och ett väldigt stort värde för människor som kan vistas där. Det var ju faktiskt därför som vi i Centerpartiet tog striden om Årstaskogen och ville att det naturreservatet skulle vara större. När man befinner sig i Årstaskogen och står där mitt i skogen ser man faktiskt bara skog runt omkring sig och upplever den riktiga känslan av skog med tystnad. I det ärendet gick ni en annan väg och valde att nagga på det här reservatet i kanten. Om ert förslag med bostäder i skogen går igenom kommer det inte att vara riktig skog, vilket jag tycker är väldigt tråkigt. Jag undrar: Vad är det i det som du säger nu som inte gällde i vintras när vi fattade beslut om Årstaskogen?

Anförande nr 216

J e s s i c a J o r m t u n (MP): Det intressanta då var ju att det var en massa partier på er sida som inte stod upp för Årstaskogen, Karin Ernlund. Jag behöver inte svara på den frågan, tror jag, för Miljöpartiet står verkligen upp för Årstaskogen.

Anförande nr 217

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jessica! Det var en sak som jag inte riktigt förstod. En massa partier på vår sida var emot Årstaskogens naturreservat, sade du. Det var i alla fall inte Liberalerna. Vi var för det.

Tidigare i dag i fullmäktige antog vi ett tillgänglighetsprogram. Jag är hungrig, så jag var tvungen att äta lite grann och lyssna samtidigt. Det du pratade om som jag reagerade mest på var att man inte ska behöva ta sig till naturreservaten med Alliansens tunnelbanelinjer eller med bil. Det där fattar inte jag. Jag tycker fortfarande att ett av de absolut finaste naturreservat vi har är Nackareservatet. Dit kan man komma från fem tunnelbanestationer, tror jag. Det är alldeles utmärkt. I det här fallet ligger Rågsveds naturreservat lite långt från t-banestationen. Men jag vet inte hur man ska ta sig till det här friområdet om man inte får åka bil och inte får åka tunnelbana. Men du kanske har något svar på det.

Anförande nr 218

Jessica Jormtun (MP): Det jag sade var att vi inte ska behöva sitta i bilköer eller trängas i kollektivtrafiken för att få uppleva skog och natur.

Anförande nr 219

Borgarrådet Lühr (MP): Jag tänkte att jag skulle göra ett försök att avsluta debatten. Jag skulle vilja säga några saker. Jag blir förvånad över de sista inläggen i debatten. Här står Joakim Larsson och säger: Vad konstigt! Ni kan väl inte tro att vi ska vilja ta bort någon skog och bygga? Man kan ju skydda de här områdena ändå! Likväl hade han just uppe en motion om att bygga 5 000 bostäder i Årstaskogen, samtidigt som alla naturreservat ska slopas, så att man kan bygga där. Sedan kommer Karin Ernlund upp och säger att vi bara vill göra ett litet naturreservat i Årstaskogen. Men när förslaget var uppe till beslut yrkade hon på ett mindre reservat. Så kommer Björn Ljung och säger att det är så viktigt med naturreservat – men just det här behöver vi inte inrätta.

Jag skulle bara vilja säga att jag är väldigt lycklig över att vi i dag lyckas inrätta det här naturreservatet, för det är faktiskt inte vilket grönområde som helst, utan det är ett grönområde som är utpekat som ett av de allra mest värdefulla i Stockholm. Det är ett älskat grönområde. Det är många som rör sig där i dag, och vi kommer att utveckla och stärka området i längden. Jag är väldigt glad. Det är ett beslut som kommer att gynna många stockholmare framöver.

Det jag glömde göra innan var att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, så det vill jag göra just nu.

§ 25 Modernisering av reningsanläggning och renovering av bassäng samt relaxavdelning i Högdalens sim- och idrottshall

Anförande nr 220

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Fru ordförande! När jag kom in i idrottsnämnden för snart fyra år sedan trodde jag att idrottspolitiken handlade om hur man kan få fler barn och unga i rörelse. Men så fel jag hade! Fördyringar, fördyringar, fördyringar och fördröjningar är det som idrottspolitiken handlar om. Det har jag lärt mig.

Högdalens sim- och idrottshall är i behov av renovering. Vi är i grunden positiva till en upprustning. Men återigen har kostnaderna skenat. Det är i dagsläget fyra gånger så dyrt som vid inriktningsbeslutet 2016. Det har gått från 42 ½ miljon till hela 160 miljoner, och det här är fortfarande bara ett inriktningsbeslut. Det betyder att kostnaden kan komma att skena ytterligare. Självfallet behöver idrotten och folkhälsan bra och moderna sim- och idrottshallar i staden. Men risken är ju att alla framtida satsningar får strykas på grund av alla de här fördyringarna.

Jag pratade med en kollega, Henrik Sjölander, som sitter i fastighetsnämnden. Han berättade att det under den här mandatperioden har blivit fördyringar på hela 2,6 miljarder kronor. Det är av väldigt stor vikt att vi politiker får underlag som vi kan fatta korrekta beslut med och som är preciserade till 100 procent. Men så är det tyvärr inte i dag. Det är viktigt att vi kan förutse att det kan bli fördyringar innan de sker.

Till skillnad från den socialdemokratiskt ledda majoriteten kan inte vi bara stå här och se på när fördyring efter fördyring sker och hundratals miljoner av stockholmarnas pengar bara slösas bort. Därför kräver vi att ett minimalalternativ för den här upprustningen ses över för att vi ska kunna få ned den enorma fördyringen och inte slösa bort skattebetalarnas pengar. Detta är inte acceptabelt. Socialdemokraternas idrottsmiljard har försvunnit i fördyringar. Flera av de anläggningar som majoriteten lovade inför valet 2014 har fått skjutas på framtiden och lagts på nästa mandatperiod. Så kan vi inte ha det. Jag yrkar bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 221

A n d e r s L i n d e l l (MP): Hej, Sophia! Du nämnde vikten av att ha bra underlag när man fattar beslut. I det underlag vi har till det här beslutet står det ju väldigt tydligt att den fördyring som sker till största delen sker på grund av att det är väldigt många nya åtgärder i Högdalens simhall som har tillkommit. Det är därför det är så pass mycket dyrare. Det är det huvudsakliga skälet. Det står inte bara i ärendet, utan det står faktiskt också i er reservation. Man skulle kunna kolla där också.

Det jag undrar är: Vad är då ert alternativ? Vi tycker att simhallarna är en viktig och prioriterad del av våra idrottsanläggningar. Det kostar mycket för att stora delar av Högdalens tekniska utrustning nu når slutet på sin livslängd. Det visste vi inte vid det förra beslutet, men det vet vi nu. Då väljer vi att prioritera det. Vi väljer att skjuta till mer pengar för att rusta upp Högdalen på det sätt som behövs för överlevnad. Det har varit vårt alternativ. Vilket är ert alternativ? Tycker du att vi ska fortsätta med det första otillräckliga beslutet i stället och därmed inte klara av att renovera anläggningen?

Anförande nr 222

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Som jag nämnde i mitt anförande är vårt alternativ att återremittera och se över ärendet och komma tillbaka med en miniminivå för hur man kan renovera, Anders Lindell. Det måste kunna gå att renovera för mindre pengar än så. Man kan ju bygga en helt ny simhall i dag för samma pengar eller i alla fall någonstans mellan 100 och 200 miljoner kronor. Då är det inte rimligt att en renovering ska kosta så här mycket och att den ska fördyras fyra gånger sedan inriktningsbeslutet.

Det jag menade med att återremittera var att vi tidigare har yrkat på återremiss. Det gör vi inte nu, utan vi yrkar på vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 223

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Vi i majoriteten står upp för hela Stockholm. I det här ärendet handlar det särskilt om Högdalen. I två tunga beslut det senaste året har vi visat att vi satsar på simhallen där, medan oppositionen har svikit.

Det första beslutet var när vi i majoriteten beslutade att avprivatisera Högdalens simhall. Vi hade sett hur simhallen fick lägre betyg i kundundersökningar än andra simhallar i Stockholm. Dessutom tyckte vi att det var fel att simhallen inte ingick i det badkort man kan köpa för i stort sett alla andra simanläggningar i Stockholms stad. Man kunde inte heller se att verksamheten i simhallen på ett tillfredsställande sätt fångade upp våra prioriterade målgrupper: barn, unga och funktionshindrade, särskilt dem från de socioekonomiskt svagare grupperna.

Moderaterna röstade emot. För dem är deras ideologiska övertygelse om privatiseringars förträfflighet viktigare än Högdalens simhall och att den får den verksamhet som Högdalensborna faktiskt förtjänar. Vi från Socialdemokraterna motsatte oss en privatisering av simhallen redan när Moderaterna tog beslutet förra mandatperioden. Redan då varnade vi för just de konsekvenser som vi kan se nu i dag.

Det andra stora beslut vi tagit om Högdalens simhall är en genomgripande renovering för 160 miljoner kronor, någonting som Moderaterna kallar för en oacceptabelt dyr renovering. Det är samma moderater som 2014 var med och tog beslut om att renovera Åkeshovs simhall i Bromma för 400 miljoner kronor. Då var det Bromma. Då gick det bra. Nu är det Högdalen, och då ska det knorras.

Det får inte vara skillnad på folk i vår stad. Vi i majoriteten ser till hela stadens behov och står upp för alla stockholmare, oavsett om de bor i Bromma eller Högdalen. Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 224

A n d e r s L i n d e l l (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Simhallarna i Stockholm hör till de mest älskade typer av idrottsanläggningar som vi har. De används av breda grupper av stockholmare. De är populära i hela staden i alla åldrar och bland människor med mängder av olika bakgrunder och intressen. Därmed är det viktigt att vi renoverar våra simhallar och att vi försöker bygga ut kapaciteten på dem vi har. Därför är det såklart tråkigt att vi nu kommer att behöva stänga Högdalens simhall så snart efter att vi har tagit tillbaka den i egen regi för att kunna rätta till några av de problem som fanns under den tid då den var i privat regi. Men det är å andra sidan

samtidigt så viktigt att vi har den hos oss, att vi kan renovera den nu och att vi tar den här kostnaden nu för att kunna bygga den långsiktigt starkare och populärare för besökarna i Högdalen. Jag ska inte säga så mycket mer än så. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 225

P e r O s s m e r (-): Fru ordförande! Jag trodde att det här skulle vara lite av en pauspunkt innan de nästkommande två stora ärendena kom upp. Men det verkar som att folk fortfarande är intresserade, och det är inte så underligt. Under den här mandatperioden har bad och simhallar av olika dimensioner varit uppe tio tolv gånger. Ibland har det varit ordningsstörningar, men oftast har det varit fråga om fördyrade ombyggnader. Det gör att man har anledning att lyfta blicken lite grann. Jag vill återkomma till vad som gäller för Stockholms innerstad. Droppen urholkar ju stenen. GIH-badet står stängt sedan flera år tillbaka. Ännu värre är det för Forsgréniska badet. Tittar man in där ser man en torrdocka i cement. Det händer inte mycket där. Man kan undra varför det alltid är områden utanför Stockholms centrala delar som prioriteras. Ja, man kan ju tänka sig att den härskande majoriteten tror att de har sina väljare där och att det är bättre att satsa på dem än på Norrmalm och Östermalm.

Men för att återkomma till Högdalen har flera betonat hur illa ställt det är med kostnaderna där. Det där är ju inte en engångsföreteelse, utan vi har gång på gång sett att det blir kostnadsfördyringar på olika projekt. Vad det beror på kan ju diskuteras i olika enskilda fall. En viktig anledning är väl att kommunen uppenbarligen inte har tillräcklig kompetens när det gäller kalkylering och anbud.

Jag ska inte upprepa för mycket, men vi kan konstatera att kostnaderna – visserligen blir det vissa nya investeringar som man talar om – har fyrdubblats. Det är bara att konstatera att det måste sättas stopp någon gång. Därför, fru ordförande, yrkar jag bifall till Alliansens reservation.

Anförande nr 226

M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Det är problematiskt att kostnaderna skenar iväg i olika projekt. Detta har vi debatterat många gånger förr. De här problemen brottades ni tyvärr också med när ni styrde den här staden. Jag vill bara påpeka att era kamrater i den här storstadsregionen brottas med samma problem, så ni kan inte skylla på att det råkar vara en rödgrönrosa majoritet som styr och som spenderar pengar ansvarslost. Jag vill bara nämna Nya Karolinska, som kommer att påverka människorna i den här regionen i decennier framöver. Nacka kommun har varit nyliberalismens Mecka för er. Ni har tagit många idéer därifrån. Deras stadshus blev fyra fem gånger dyrare när de byggde det. Var lite försiktiga när ni går till attack utan att tänka efter! Det ser ut så här i den här regionen. Högkonjunkturen inom byggindustrin gör att det inte finns så mycket att välja på. Ert alternativ, att inte bygga – i det här fallet vill ni göra så små nödvändiga åtgärder som möjligt för att hålla nere kostnaderna – är inte en långsiktig lösning.

Anförande nr 227

M i k a e l V a l i e r (KD): Fru ordförande! Jag sade för en stund sedan att de ärenden jag går upp och debatterar i kväll i de flesta fall är bra ärenden. Det är inte det här. Det är ett dåligt ärende.

Hur är det möjligt att vi i Sveriges huvudstad är så sopiga på investeringar och upphandlingar? Jag vägrar tro att tjänstemännen är inkompetenta. Det måste bero på att de som styr antingen har tappat kompassen eller inte hittar vare sig broms- eller gaspedal.

I början av Mehdi Oguzsoys inlägg tänkte jag: Vad skönt att höra att någon från den sidan faktiskt problematiserar att priserna ökar! Det måste jag säga i mitt anförande, tänkte jag. Men jag hade också tänkt säga att jag undrade vem av er som skulle gå upp och säga: Men ni då? När jag fortsatte lyssna fick jag konstatera att det blev du, Mehdi.

Jag stryker det mesta av vad jag hade tänkt säga. Det är klart att hallen måste renoveras. Men det här blir absurt. Det är stockholmarnas skattepengar. Det är inte våra pengar. Därför yrkar jag bifall till vår gemensamma reservation.

Anförande nr 228

M e h d i O g u z s o y (V): Men vad har ni för förslag förutom att minska på de åtgärder som är föreslagna i ärendet, Mikael Valier? Har ni något kreativt förslag att komma med för att sänka kostnaderna? Vi är beredda att lyssna. Vad har ni för förslag för att sänka kostnaderna för de här projekten?

Anförande nr 229

M i k a e l V a l i e r (KD): Nej, ni är inte beredda att lyssna. Ni har inte lyssnat i något av de ärenden där vi har sagt att det här är oroväckande och konstigt. Ni har kört på med de ärendena och röstat igenom dem för att ni är i majoritet. Jag har inget förslag om vilken typ av tak eller vilken typ av fuktspärr man ska lägga. Mitt förslag är att vi gör ett riktigt bra omtag kring upphandlingar. Det har inte skötts bra.

Anförande nr 230

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! Centerpartiet yrkar bifall till Alliansens gemensamma förslag i kommunstyrelsen.

Anförande nr 231

J o a r F o r s s e l l (L): Jag vill naturligtvis också yrka bifall till reservationen i kommunstyrelsen. Jag hade egentligen bara tänkt säga det, men sedan blev jag så provocerad av Socialdemokraternas Stefan Hansson, som var uppe här och gjorde en jämförelse med Bromma. Det lät lite på Stefan som om Alliansen inte skulle bry sig om personer med låga inkomster och som om det var därför vi lagt pengar på Bromma men inte velat följa med på det slöseri som det riskerar att bli i Högdalen.

Jag blev provocerad av det där, Stefan. Jag är delvis uppvuxen i Högdalen. Jag har delvis lärt mig simma i den simhall som vi nu pratar om. Jag bor i Tensta sedan sex år tillbaka i ett område som kanske är ett av de mest utsatta områdena i den här staden. Min uppfattning är att man inte ska slösa med skattepengar. Man ska se till att den här typen av projekt blir så kostnadseffektiva som möjligt. Här handlar det om över 100 miljoner mer än vad som var tänkt från början. Då måste man gå tillbaka och se hur vi

kan göra det här projektet lite effektivare. Hur kan vi se till att det här inte spårar ur så fullständigt som det verkar göra i det ärende som majoriteten står bakom? Det gör man inte för att vara taskig mot någon. Det gör man ju därför att man ska vända på varje skattekrona och se till att den används så effektivt som möjligt. Det gör man för att kunna stärka socialtjänsten i stället med den skattekronan. Det gör man för att kunna stärka skolan i de mest utsatta områdena så effektivt som möjligt. Det gör man för att kunna ha trygghetsvakter i Tensta, Rinkeby och kanske Högdalen – så många som möjligt och på så bra tider som möjligt.

De personer som 100 miljoner är mest pengar för är ju inte de som äger miljonvillor i Bromma, utan de personer som har låga inkomster i till exempel Högdalen eller Tensta. Ni ska inte komma hit och säga att det här slösandet av skattepengar är bra för någon. De pengarna är ju värda mer för en person med låg inkomst som också betalar skatt i den här staden. Det är ju Högdalensbornas skattepengar som ni riskerar att slösa bort om ni inte tar tillbaka det här ärendet så som det beskrivs i reservationen och gör det här mer kostnadseffektivt. Det ska göras för de personerna, för Tenstaborna, som också ofta har låga inkomster. Det är ju även deras skattekronor som slösas bort i Socialdemokraternas Stockholm. Se till att vara lite mer kostnadseffektiva!

Anförande nr 232

S t e f a n H a n s s o n (S): Det är tacknämligt att du faktiskt har ett visst socioekonomiskt perspektiv i ditt resonemang, Joar Forssell. Men ni genomförde inte Järvabadet. Det är ett viktigt perspektiv.

Kostnaden för Åkeshovsbadet blev mer än dubbelt så stor som kostnaden för Högdalen. Då var det inget knorr från er sida. Men nu ska det knorras om detta belopp för en simhall i ett område som är viktigt för vår stads sammanhållning.

Slöseriet återkommer man ofta till. Det är inte så att vi tycker att det är kul att slösa med skattepengar. Vad det handlar om är att vi tar tag i ett fastighetsbestånd som inte har blivit omhändertaget på ett seriöst sätt under många år, inklusive tiden med er majoritet, som mer eller mindre struntade i fastighetsansvaret under åtta års tid. Nu kommer kostnaderna. Nu får man ta tag i de underskott som ni har bidragit till. Då kostar det. Vi är ändå stolta, för vi tar hand om vårt fastighetsbestånd. Det måste vi kunna göra.

Anförande nr 233

J o a r F o r s s e l l (L): Om man har en påse med skattepengar som man har tagit in från stockholmarna i alla delar av staden, såväl Bromma som Tensta och Högdalen, som vi pratar om i det här ärendet, måste man självklart använda den påsen med skattepengar så effektivt som möjligt. Och den som det är allra viktigast för är ju inte den person som själv skulle kunna betala på ett privat bad, som själv kan se till att barnen får privatundervisning eller som själv kan se till att bo i ett område där det inte är stök och där det inte är otryggt. De personer för vilka det är viktigast att man håller i skattepengar och använder dem på effektivaste sätt är de personer som bor i Tensta, där jag bor nu, eller i Högdalen, där jag delvis växte upp. Det är ju för de personernas skull som vi behöver vända på varje skattekrona och se till att vi kan finansiera en skola som lyfter människor i socioekonomisk utsatthet och att vi kan finansiera trygghetsvakter som ser till att människor är trygga att gå hem om nätterna oavsett var

i staden de bor. Detta misslyckas Socialdemokraterna och den nuvarande majoriteten med.

Anförande nr 234

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Man kan ju faktiskt undra vad som är vitsen med att socialdemokratiska Stefan Hansson går upp och retar upp folk så här dags på kvällen. Hon är ju snart tio över tio, och här går du upp och håller på med något konstigt resonemang om fastigheterna.

Jag vill bara erinra, Stefan Hansson, om att idrottsnämnden och fastighetsnämnden har ganska stora underskott i de projekt som ni håller på med. Det som ni själva har skapat sedan 2015 i olika typer av projekt och investeringar går enligt era egna kalkyler med över 2 miljarder i underskott. Det är över 2 miljarder i överskridanden i de budgetar som ni presenterar. Ni klarar inte av det här. Ni måste hantera era fastigheter på ett annat sätt än att gå med underskott i samtliga investeringar, för detta drabbar skattebetalarna. Detta kommer att bli ett jätteproblem för de kommande investeringarna framöver om ni inte lär er räkna.

Anförande nr 235

M e h d i O g u z s o y (V): Jag tror att någon känd person har sagt att endast de som inte uträttar någonting i praktiken undgår att göra misstag. Endast ni som lät bli att renovera, rusta upp och bygga nytt undkom de här kostnaderna, Joakim Larsson. Ska vi bygga anläggningar, renovera och rusta upp kostar det självklart pengar, och det vet du lika väl som jag. I den här regionen råder högkonjunktur inom byggbranschen, vilket det har gjort ganska länge, även om det kanske börjar svalna av. I det läget skenar kostnaderna för projekt iväg. Det har de gjort, men de gjorde det under er tid också.

Anförande nr 236

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det var ett oerhört märkligt inlägg. Först säger du att vi inte gjorde någonting, Mehdi Oguzsoy. Sedan säger du att vi var med om samma sak som ni är med om ekonomiskt. Det var märkligt, men all right.

Låt mig säga så här då, Mehdi: Man måste göra stora investeringar i stadens fastigheter. Investeringar i infrastruktur, bostäder och så vidare måste göras. Problemet i sammanhanget är att något väldigt väsentligt upphör när Vänsterpartiet är med och styr. Det handlar om att realisera de tillgångar som vi har i staden, att sälja någonting. Ni skulle inte sälja ens en tandborste om det skulle vara möjligt. Ni skulle inte sälja någonting, för allting ska vara i kommunal ägo. Det skapar väldigt stora bekymmer i dessa stora projekteringar, som behövs. Ni får stora underskott, och ni kan inte lämna räkningen till någon annan än skattebetalarna i slutändan. Det är tragiskt. Därför behöver ni bytas ut.

§ 26 Program för City, Norrmalm och Östermalm

Anförande nr 237

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag tar den korta versionen. I programmet för City finns det flera mål som nu konkretiseras. Det första är att City ska utvecklas till att bli en stadsdel med stora upplevelsevärden. Exempel på detta är att vi måste fortsätta att bryta upp dagens storskalighet genom bland annat god arkitektur och indelning av byggnadsvolymer. Vi ska öka tillgängligheten genom att skapa passager genom fastigheter och få fler entréer liksom fönster. Stora betongfasader utan levande gaturum ska vi successivt bygga bort. Bottenvåningarna måste därför aktiveras för handel, kultur eller annan verksamhet. Flexibilitet för olika användning av bottenvåningar måste finnas. Vi vill ha god tillgänglighet för alla åldrar, attraktiva publika platser och offentliga rum som både har olika karaktärer och är estetiskt tilltalande.

”Upplevelserikt” innebär också ett grönare City, en utveckling som sker i samklang med befintliga kulturvärden. Nya byggnader och tillbyggnader måste hålla högsta nivå vad gäller arkitektur och gestaltning. Vi vill åstadkomma en ökning av den så kallade dygnetruntbefolkningen genom fler bostäder, hotell och andra boendeformer i City. City som mötesplats med publika aktiviteter för alla stockholmare kommer att vara fortsatt viktig. Viktiga märkesbyggnader i stadssiluetten ska visas hänsyn och ska självklart framträda tydligt även i framtiden, exempelvis kyrktornen, Kungstornen och Hötorgsskraporna. Stadens topografi ska vara tydligt avläsbar. Höjdskalorna i sex avgränsade områden i programmet är noga angivna.

Även näringslivets möjligheter att både utvecklas och skapa en levande ekonomiskt hållbar stad framhålls i programmet. Fastigheterna för kontor eller annan verksamhet måste kunna utvecklas till att bli än mer innovativa och effektivt nyttjade. Då behövs också fler kontorsfastigheter. Vi ser flera 70-talsfastigheter som i dag inte uppfyller dessa behov och som antingen måste byggas om eller ersättas. Vi vill bygga fler attraktiva besöksmål i City. Möjligheten att läsa av stadens historia från medeltid till nutid i arkitektur är viktig. Den bidrar verkligen starkt till att få en stad som är ett attraktivt besöksmål. Nya märkesbyggnader ska självklart tillkomma som ett uttryck för vår tid.

Vi måste fortsätta att prioritera gång-, cykel- och kollektivtrafik. Barriärer måste tas bort. Det ska bli ännu lättare att transportera sig i Cityområdet. Vattnet är kanske det som de flesta kopplar ihop med centrala Stockholm, och det ger verkligen staden dess unika karaktär. Ökad tillgänglighet till vattnet är mycket viktigt.

City ska fortsätta att utvecklas, och detta genomarbetade program för City kommer att bli ett viktigt underlag i diskussioner med fastighetsägare och andra intressenter. Programmet tror jag också kommer att nyansera dagens delvis märkliga debatt om Citys utveckling, där jag skulle säga att en del äldre innerstadsbor oftast verkar vilja blicka bakåt. Det här programmet ser också framåt. Av den anledningen är det trevligt att kunna yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till nytt program för City.

Anförande nr 238

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande och fullmäktige! Såsom varande en äldre medborgare boende i innerstaden vill jag säga att vi blickar framåt i Centerpartiet oavsett ålder.

När det gäller programmet för City finns det en jättestor fördel, och det är att vi *har* ett program för City. Dock har det sina brister. Vi tycker att något som saknas är hur man kan tillgodose behovet av fler bostäder i innerstaden. Vi har flera gånger haft förslag om att bygga på höjden. Det har också funnits förslag från byggherrar om att bygga högre, men staden har konstant plattats ned. Det tycker vi är tråkigt. Vi tycker att man kan ha konturer som har höjdskillnader också i staden, utan att göra brott på stadens historia, så att vi också speglar nutiden och bygger stad för framtiden.

Vi behöver bygga en stad som har bättre logistiska förutsättningar. Det kommer nya system, till exempel i form av självkörande bilar. Det handlar också om varutransporter. Man har behov av att få saker hem till sig i bostäderna och så vidare. Det kommer nya transportmönster. Vi vill se mer grönska, men inte bara genom att bevara parkerna genom att vi bygger på höjden, utan vi vill också se fler gröna hus. Vi kan bygga hus med gröna fasader. Vi kan bygga grönt på taken. Det finns väldigt mycket vi kan göra. Vi vill också ha en stad som lever dygnet runt, som även borgarrådet sade. För det måste vi se till att det finns möjligheter för aktiviteter inte bara under kontorstid utan även på kvällar och andra tider på dygnet när människor vill röra sig i staden. Vi behöver en hållbar stadsplanering. Det betyder också att vi ska kunna överdäcka delar av staden, så att vi bygger bort spårområden och annat som splittrar staden och delar upp den.

Det finns alltså många skäl till att – som Centerns Karin Ernlund har föreslagit i kommunstyrelsen – återremittera ärendet för vidare beredning, revidering och komplettering, och det yrkar jag bifall till.

Anförande nr 239

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Programmet behöver ett mycket skarpare fokus på att skapa en högre andel bostäder i City. Några av stadens attraktivaste bostäder ligger i City. Samtidigt har området en väldigt låg andel bostäder. Vi vill se en högre andel bostäder. Vi vill att man ska sträva efter att nå samma täthet av bostäder som i kringliggande områden, till exempel Kungsholmen och Södermalm. För att uppnå detta behöver programmet inrymma krav om att minst en fjärdedel av varje tillkommande kvadratmeter i City ska bestå av nya bostäder.

Jag har inga yrkanden. Jag ville bara göra mig hörd.

Anförande nr 240

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Nu ska vi anta strategin och programmet för City. Det är efterlängtad att få detta på plats. Stockholm är på många sätt en fantastiskt vacker stad, en stad som fortfarande är en del av ett landskap och en skärgård. Vi som har privilegiet att bo i staden med tillgång till de centrala delarna är inte ensamma om att uppskatta vår huvudstad, så fint belägen mellan Mälaren och Saltsjön, med sina historiska byggnader och grönska. Besöksnäringen växer år för år. Att Stockholm är attraktivt är bra. Det lockar kapital och investeringsvilja, en investeringsvilja som dock måste styras så att den förbättrar

staden för oss som bor, lever, arbetar och besöker staden. Investeringarna ska långsiktigt bidra till att gynna stadens unika kvaliteter.

Den nya Citystrategin ger underlag och inspiration för framtida inriktning. Mycket av resonemangen är väldigt bra i programmet för City. Men en mängd planer är redan initierade och pågår. Det kan man inte bortse från. Många är bra, annat mer tveksamt. Många frågor är komplexa, som till exempel Sturegallerian, där det är utmärkt att vi återremitterat ärendet för att få en bra inriktning. Rivning av befintliga byggnader är oftast inte miljöeffektivt eller resurssnålt. Ska äldre hus rivas måste rivningen verkligen, menar Miljöpartiet, ge någonting tillbaka till staden för att vara motiverad. Vi måste i varje ärende fråga oss vad en nybyggnad ger tillbaka till Stockholm och stadens invånare och om det är värt det.

I och med programmet för City kan mycket av bra utveckling fortskrida. Vi vill bryta upp kvarter där det är lämpligt och ge ökad genomsläpplighet i de storskaliga kvarter som tillkommit efter Cityrivningarna. Vi kan och ska värna om Stockholms särart, det unika, där silhuetten och intrycket av stadsbilden är så värdefullt, med samspelet mellan topografin, vattnet, den byggda kulturmiljön och grönskan. Vi ska värna om den enhetliga höjdskalet i stenstaden och synligheten för stadens landmärken, så att de är avläsbara. De långa vyerna och topografin är ett av Stockholms karaktärsdrag. Fler bostäder i City vill vi också se. Vi vill fortsätta utvecklingen för en promenad- och cykelvänlig stad med mer av gatuträd, boulevarder och fickparker. Vi kan skapa en ny stadspark i västra City och ge staden en ny motsvarighet till Berzelii park eller Kungsträdgården, när västra Cityområdet med överdäckningar och byggnation kan utvecklas till levande stadskvarter. Det är kul. Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 241

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Fullmäktige! Jag tycker väldigt egentligen att det är lite sorgligt att det här ärendet ska behandlas så sent. Ingen vill ju höra vad jag har att säga.

Över huvud taget är det här kanske ett av de viktigare ärenden som vi har att hantera som handlar om Citys utveckling. Vi står inför en ganska stor fråga kring hur vi ska utveckla de delar av City som omdanades under 50-, 60- och 70-talet. Det kräver att vi i detta program ger tydliga signaler till de olika aktörer som vill göra saker, för den här staden får inte vara med om den typen av omdaning en gång till. Jag tror att vi är ganska överens i de delarna.

Men det finns väldigt mycket i det här programmet som saknas och som faktiskt skulle kräva en omarbetning egentligen. Vi har beskrivit det så tydligt vi har kunnat i vår reservation, och jag uppmanar alla att i stället för att nu lyssna på alla tal läsa reservationen och försöka ta till sig den. Vi tror nämligen att de delar som vi belyser där behövs för att det här programmet ska bli mycket tydligare. Vi måste se till att omvärlden anpassar sig efter de politiska signaler som behövs när vi behöver bygga ut City framöver. Det handlar om bostäder. Det handlar om kvarter. Det handlar om olika byggnadsvolymer. Det handlar om hur vi ska göra tilläggsbebyggelse, även på det sätt som Cecilia Obermüller nämnde alldeles nyss. Det saknas väldigt mycket i programmet, och jag yrkar därför bifall till vår reservation och beklagar att vi inte kan debattera detta på ett mer ingående sätt än vad vi kanske kan göra nu denna sena timme. Reservationen innebär ett återremissyrkande.

Anförande nr 242

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Nu blir jag kanske inte jättepopulär när jag tar repliker så här sent, men jag måste ändå fråga Joakim Larsson: Du är väldigt mycket inne på tydlighet. Då skulle jag vilja veta vems tydlighet i det här Cityprogrammet som du efterfrågar. Är det Moderaternas och Kristdemokraternas? Ni har ju avgett en reservation. Är det Centerpartiets tydlighet? De pratar om mer rivningar och höga hus. Är det kanske Liberalernas tydlighet? De vill inte ha några rivningar alls eller några påbyggnader över huvud taget. Det som ni i Alliansen utstrålar i detta ärende är väldigt långt från tydlighet. Det blir väldigt konstigt när man hör er komma upp här och efterfråga tydlighet gentemot fastighetsägarna, för det är det absolut sista de får från er i Alliansen just nu.

Anförande nr 243

Borgarrådet L a r s s o n (M): Detta är intressant, Martin Hansson. Har du redan glömt hur det är att vara i opposition? Det är bäst att du funderar på vad det innebär, för där kanske du hamnar snart. I opposition kommer vi inte att gå in och granska våra kollegor i oppositionen i detalj. Vi kommer att granska dig när du är i majoritet. Vi kommer att granska Socialdemokraterna, Vänstern och FI när de kommer med den här typen av program, som ska leda Stockholm. Vi kommer att granska programmet för City och hur man ska se till att signalera till omvärlden. Det är här det finns brister, brister som vi är överens om i Alliansen. Vi lägger betoningen på olika delar. Det gör vi absolut i opposition. Liksom ni är vi i opposition ibland. Det som vi behöver göra nu är att samlas kring vad det är som behöver tydliggöras i det program ni lägger fram, för där saknas väsentliga bitar. Läs vår reservation, så kommer du att förstå vad jag menar!

Anförande nr 244

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! City är alla stockholmares City. Därför angår verkligen det här programmet och det här ärendet hela Stockholm och alla stockholmare. Jag måste säga att jag tycker att det är bra att man nu tar fram ett program för City som konkretiserar arbetet med utveckling av City. Det sker väldigt mycket i City, vilket varit fallet under flera år. Men kanske saknas det vissa tydliga riktlinjer och ett enhetligt koncept kring City. Därför är det bra att det tas fram ett program nu.

Det är väldigt rörigt i City, och det har varit rörigt under lång tid. Tyvärr har det påverkat handeln i City negativt. Många externa köpcenter har i stället tagit över marknadsandelar. Men jag hoppas nu, inte minst när arbetet kring Sergels torg avslutas om ungefär en månad och Gallerian kan stå färdig, att City återigen kan bli attraktivare, bland annat som handelsplats.

Med tanke på det djupa sår som man ändå får säga att Klararivningarna skapade för oss i Stockholm måste vi ta lärdom av historien när vi fortsätter att utveckla City. Jag menar att en del av de förvandlingar som vi gör i City ska återskapa en del av de värden som gick förlorade under Klararivningarna. Kristdemokraterna kan acceptera påbyggnader i City, men påbyggnader får inte bli nya lådor och nya kolosser som förfular Stockholm, utan påbyggnader, tillbyggnader och ombyggnader ska bidra till att utveckla City, både innehållsmässigt och gestaltningsmässigt. Påbyggnader ska bidra till att utveckla Citys taklandskap. Jag måste säga att jag tycker att det är väldigt

bra med de allt fler takterrasser, takbarer och takrestauranger som har anlagts under senare år.

Men det finns betydligt mer att göra. Jag tycker verkligen att staden ska samarbeta med arkitekter som gillar att utveckla nya tillägg i klassisk stil och inte modernistiska kuber à la Nobelhuset exempelvis – så fick jag in det även i detta programärende.

Jag tycker också att det är för få bostäder i de nybyggnationer vi gör i City. Vi vet att fastighetsägarna många gånger är väldigt skeptiska till att ha bostäder i nya projekt. Men jag tycker att staden måste vara tuffare. Vi kräver fler bostäder i nya projekt i City.

Nu har jag en halvminut kvar av min talartid. Jag vill också nämna ett antal platser i City som jag inte tycker nämns i Cityplanen men som vi kristdemokrater gärna skulle vilja ha in mer specifikt. Det gäller hur vi skulle kunna utveckla södra Drottninggatan, så att den delen blir lika attraktiv som den norra delen. Det gäller hur Kungsträdgården på ett bättre sätt skulle kunna öppnas upp och möta Hamngatan. Det gäller också Nybroplan, som i dag är ett sammelsurium av bilar, cyklister och fotgängare och rent av är trafikfarlig på många platser.

Jag yrkar därför bifall till den reservation som Kristdemokraterna och Moderaterna avgett i kommunstyrelsen.

Anförande nr 245

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Efter sex år får vi äntligen upp Cityprogrammet på fullmäktiges bord! Och då tvingas man bara säga: Jaha, det blev alltså inte bättre!

Ni åstadkom inte det jag hade hoppats att ni skulle göra. Det här programmet präglas av en hjalmarmehris, där det handlar om att tillvarata de värden som sägs finnas i fler kontorsarbetsplatser och fler rivningar av fungerande hus. Det är inget tal om att City behöver tillkommande bostäder. Det var precis detta som hände under Klararivningarna: Bostäderna försvann, inte för att de var dåliga utan för att trafiken minsann skulle dras fram och bankpalatsen skulle ha sina stora och fina kontorshus. Som ni vet blev det här inte lyckat alls.

Vi ser att utvecklingen dessvärre fortsätter. Trollhättan heter ett kvarter som är mer känt som Citygallerian. Det är en alldeles utmärkt byggnadskomposition, där AMF har all heder av det de gjort med sitt innehåll. Det är bara det att det är alldeles för stort och alldeles för högt. Det skulle ha begränsats, för som ett brev på posten – nu kommer i och för sig inte de, som ni vet – kom ju hotellet tvärsöver Brunkebergstorg och sade att de också vill höja sitt hus fyra våningar. Följden blir då att Brunkebergstorg blir ännu mörkare, eftersom solen tas upp av de nya våningarna på det motstående hotellet. Och så här kan vi fortsätta.

Liberalerna vill att 25 procent av varje tillkommande kommersiell kvadratmeter ska vara bostäder. Vi vill ha rivningsförbud för hus äldre än 100 år. Vi vill inte ha något Nobelcenter. Stureplan med sin enormt högkvalitativa verksamhet, som är en kombination av nöjesliv, kommersiell service och vissa bostäder, måste naturligtvis bevaras och utvecklas, inte avvecklas i olika former av rivningsprojekt. Det är

dessutom så i det här programmet att det är just precis Galleriankvarteret som blir riktmärket för hur högt man ska kunna bygga i City. Detta strider helt mot översiktsplanen, för översiktsplanen är nämligen byggnadsordningen, en bilaga. Men det tror jag inte riktigt att ni har tänkt på. Därför bifall till Liberalernas krav på återremiss! Gör om och gör rätt, heter det.

Anförande nr 246

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Björn låter verkligen som en äldre klagande innerstadsbo i den här debatten. Men i det här programmet är det faktiskt noga angivet vad som gäller, till exempel rörande höjdskalorna. Som jag sade är detta indelat i sex områden. Det är ju en del av själva poängen med programmet.

Det är otroligt förvånande – men jag har märkt det tidigare – att Liberalerna inte har förståelse för att det finns en massa viktiga kontorsverksamheter i innerstaden som faktiskt utvecklas. Man utvecklar kontorslokaler betydligt effektivare än förr, vilket är någonting positivt. Det blir minskade ytor per person. En del gamla hus, bland annat en del 70-talskåkar – ni har faktiskt varit med och godkänt någon rivning – måste kunna förändras om de inte fungerar. Stockholms city är i många avseenden Stockholms hjärta och Sveriges hjärta ekonomiskt. Då måste man också ha förståelse för att den delen fungerar.

Sedan pratas det om 25 procent eller 30 procent bostäder. Vi vill också ha många fler bostäder, men det finns som du vet en konflikt gällande bullerregler och annat som är problematiskt.

Anförande nr 247

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag ska inte ta upp Jan Valeskogs sedvanliga otrevliga ton utan bara konstatera att om man inte har ett mål, om man inte vågar sätta målet att 25 procent av tillkommande kommersiella ytor ska vara bostäder, kommer man heller aldrig att få några bostäder. Och om man inte vågar säga nej till en fastighetsägare som vill riva kommer huset att rivas. Om man inte vågar säga nej till att Stockholms skyline, vår silhuett, inte ska jäsa upp ytterligare med nya stora kontorsprojekt så blir det nya stora kontorsprojekt. Det var exakt så Hjalmar Mehr en gång resonerade, vilket Jan Jörnmark med flera har visat under de senaste åren. Det framgår i de senaste forskningsrapporter han har tagit fram. Det är bara att beklaga, Stockholm. Det är därför detta i stället borde återremitteras, göras om och göras rätt.

Anförande nr 248

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Programmet saknar en viss tydlighet. Detta påtalar också Moderaterna i sin reservation. Sverigedemokraterna yrkar helt enkelt bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 249

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Jag borde egentligen ha tagit replik på Björn Ljung, för jag har en fråga till Liberalerna. Jag förstår inte riktigt. Man skriver att området vid Norra Latin invid Norra Bantorget är en stor grusplan och att man tycker att man ska kunna köra en förtätning med bostäder på den här ytan. Garage finns redan under jord, så p-platser behöver inte tillföras, skriver man.

Men sedan yttrar man också att ett återtagande av Norra Latin-byggnaden som skola enligt Liberalernas tidigare förslag skulle tillföra området mer liv. Hur ska det här funka? Ni ska bygga bostäder på skolgården. Sedan ska ni göra skola av det som nu är konferenshall. Det var bara en fråga. Jag fattar inte.

Anförande nr 250

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Cecilia Obermüller! Det finns ett gigantiskt område runt Norra Latin. Det skulle gå utmärkt att lägga bostäder efter Olof Palmes gata och efter Dalagatan – eller vilken gata det nu är som går ända ned dit. Ni vet i alla fall vilken gata jag menar vid Norra Bantorget. Det skulle också gå alldeles utmärkt att lägga bostäder mot Wallingatan. Dessutom skulle det finnas gott om plats kvar för en skolgård. Av det skälet tycker vi att det här vore ett innovativt sätt att använda delar av City för att få in bostäder på ett ställe där det definitivt inte finns några bostäder i dag. De ligger betydligt längre upp mot Vasastaden. Det här skulle verkligen bidra till att Norra Bantorget och området runt omkring där fick mer liv än vad det har i dag.

Det är, med förlov sagt, en riktig grusöken, den där öppna platsen som finns mellan Norra Latin och det nya hotellet. Den avgränsas västerut av någon plantering och en korvkiosk, om du förstår vad jag menar. Där går gatan som jag tror är Dalagatan, men jag är inte helt säker. Här skulle man mycket väl kunna bygga bostäder. Det skulle bli som en sorts kvarter, men det skulle dessutom ändå fungera med skolgård. Det finns gott om plats runt Norra Latin på både fram- och baksidan. Det finns en parkeringsplats mot Wallingatan som också skulle ge gott om plats för skolgård. Det här funkar. Jag lovar.

Anförande nr 251

Cecilia Obermüller (MP): Norra Latin är min gamla skola, så jag kan varje skrymsle där. Jag förstår inte tanken, Björn Ljung. Jag tycker att det vore kul med en skola, men att bygga bort skolgården tycker jag är helt befängt. Ursäkta, men jag får inte ihop det. Det är en fin park framför. Jag tror inte att du kan ge dig på den parkmark som ligger framför skolan mot Drottninggatan. Sedan vill ni bygga in bostäder och ta bort den skolgård som finns. Nej, jag förstår inte. Jag tycker att det är jättekonstigt. Vi försöker tillskapa bra skolor med ordentlig skolgård. Skulle man göra om Norra Latin till skola igen finns det ju en skolgård. Den vill ni bygga bort. Konstigt!

Anförande nr 252

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det här området är alltså mycket större än vad många tror. Det skulle gå alldeles utmärkt att kombinera bostäder med en skola med skolgård här. Av det skälet vill vi vara innovativa och göra på det här sättet. Vi tror att det skulle vara bara en god affär för stockholmarna att utnyttja platsen på ett mycket bättre sätt än i dag. Hellre bostäder än grusöken!

§ 27 Detaljplan för Stadshagen 1:1 i stadsdelen Stadshagen (1775 lägenheter, nya parker och torg, kommersiella lokaler, skola, fem förskolor, fotbollsplaner, tennishall och parkeringsgarage), DP 2013-08100-54

Anförande nr 253

Borgarrådet V a l e s k o g (S): För att förkorta debatten tänkte jag bara gå upp och yrka bifall. Ordföranden läste ju upp rubriken och räknade därmed upp vad ärendet omfattar. Jag gör så, så får jag ta repliker om det behövs. Jag yrkar alltså bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 254

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! I huvudsak är det här ett bra ärende. Det är utmärkt att Stadshagen förtätas och binds ihop med övriga innerstaden. Här finns ett sår, skulle jag vilja säga. Det är många sår i Stockholm, tycker jag. Nu läks ett sår mellan Fridhemsplan och Hornsbergs strand, vilket är väldigt bra.

Men tyvärr har man inte utnyttjat den potential som finns i området. Framför allt är det tre fel som vi lyfter fram i vår reservation.

För det första är det alldeles för få slutna kvarter, vilket vi också klagat på i många andra fall. Här är det mitt på Kungsholmen. Vi skulle våga sluta kvarteren här, precis som vi gjort vid Hornsbergs strand och som det är på Fridhemsplan. Vi skulle naturligtvis sluta kvarteren även i Stadshagen. För det andra skulle vi dra Franzéngatan ända upp till Stadshagsvägen för att på så sätt skapa en vägkorsning av den typ som är klassisk i rutnätsstaden och i stenstaden. Tyvärr gör vi inte det här. Det tredje felet är de föreslagna punkthusen längs Hornsbergs strand. Där skulle vi naturligtvis ha byggt sammanhängande lameller, så att det blir en stadsgata längs hela Hornsbergs strand och inte bara det vi dagligdags tänker på som Hornsbergs strand.

Dessa tre fel skulle vi kristdemokrater vilja rätta till för att skapa mer stad och därmed kunna skapa en större täthet och ett bättre stadsliv. Jag yrkar därför bifall till Kristdemokraternas reservation, som är gemensam med Moderaterna. Vi har avgett den tillsammans.

Anförande nr 255

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Jag hade förväntat mig en lång och hård debatt om en elvamannaplan i Fredhällsparken. Men jag förstår att det inte är läge för det. Någon förändring lär det heller inte bli. Men vi säger i alla fall nej till att avsätta en tredjedel av Fredhällsparken till en elvamannaplan i stället för att som nu ha hopp och lek fritt och fria aktiviteter i hela denna fina park. Den behövs för fri rekreation även i fortsättningen, när det förtätas i Kristinebergsområdet bland annat. Kort och gott är det fel plats att förlägga en elvamannaplan. Det finns andra möjligheter. Det blir för dyrt, och det kanske inte ens går, vad jag kan förstå. Bifall till Karin Emlunds yrkande i kommunstyrelsen!

Anförande nr 256

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 257

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! För att förkorta debatten bidrar jag med att endast yrka bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.